ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ & ΠΕΜΠΤΗΝ
ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1966

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ. = Αἰσχύλος
Αἰσχίν. = Αἰσχίνης
Ἀνακρ. = Ἀνακρέων
Ἀριστ. = Ἀριστοτέλης
Ἀρφ. = Ἀριστοφάνης
Δημ. = Δημοσθένης
Εὐρ. = Εὐριπίδης
Ἡρόδ. = Ἡρόδοτος
Θ. = Θουκυδίδης
Ἰσαῖ. = Ἰσαῖος
Ἰσοκρ. = Ἰσοκράτης
Λουκ. = Λουκιανὸς
Λυκ. = Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Λυσ. = Λυσίας
Μέν. = Μένανδρος
Ξ. = Ξενοφῶν
Ὅμ. = Ὅμηρος*
Πλ. = Πλάτων
Σοφ. = Σοφοκλῆς
Φωκυλ. = Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ. = βλέπε
ἐνν. = ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ. = καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ. = καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ. = παράβαλε

---

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς την Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς την Ὀδύσσεια μὲ πεζά. Π.χ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἴδη αὐτῆς.

§1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν *λόγου* αἱ λέξεις *συντάσσονται* ἤτοι τάσσονται ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὡρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ της συντάξως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται Συνταντικὸν αὐτῆς.

§2. Λόγος συντομώτατος, (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἁπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἁπλῆ) *πρότασις.*

§3. Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ** ἢ **κρίσεως**: *ὁ Σωκράτης εἶναι σοφὸς (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.*

β) **ἐπιθυμίας**: *πρόσεχε, κλεῖσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).*

γ) **ἐρωτηματική**: *εἶναι ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος: (ἀρχ· ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).*

δ) **ἐπιφωνηματική**: *τί ὡραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος!).*

§4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (*δὲν ἢ μή*· ἀρχ. *οὐ ἢ μή*), λέγεται **ἀποφατικὴ** ἢ **ἀρνητική**: *ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). μὴ γράφετε.*

Ἄλλως λέγεται **καταφατική**: *ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελὴς· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.*

§5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία** ἢ **ἀνεξάρτητος,** ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἤτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ): *ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει* **καὶ** *ὁ Πέτρος γράφει.* **ἢ** *ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής.* **ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ** *εὑρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανείς; νὰ μείνω* **ἢ** *νὰ φύγω; (ἀρχ. ἡγεῖτο* **μὲν** *Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει* **δὲ** *Ξενοφῶν.* **ἢ** *λέγε τι σιγῆς κρεῖττον* **ἢ** *σιγὴν ἔχε.* **οὐκ** *ἠμφεσβήτει,* **ἀλλ'** *ὡμολόγει. εἴπωμεν* **ἢ** *σιγῶμεν;).*

β) **δευτερεύουσα** ἢ **ἐξηρτημένη,** ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτήν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς: *ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, διὰ νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, διότι εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, ἂν ἦλθε κανείς. μεῖνε ἐδῶ, ἕως ὅτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς, σκέψαι εἰ ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται).*

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς *περιόδους* καὶ *κῶλα* περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς:

Ἐν *τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες σῖτον ἔζων.*

Β΄. Συστατικὰ μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἁπλῆ πρότασις.

§6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἤτοι ἀπὸ *ὑποκείμενον* καὶ ἀπὸ *κατηγόρημα.*

1) **Ὑποκείμενον** μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν: ***ὁ Σωκράτης** εἶναι σοφός. (**Σωκράτης** ἐστὶ σοφός). **ὁ ἥλιος** λάμπει.*

2) **Κατηγόρημα** τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς: *ὁ Σωκράτης **εἶναι σοφός**. (Σωκράτης **ἐστὶ σοφός**). ὁ ἥλιος **λάμπει**.*

Ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα ὁμοῦ λέγονται *κύριοι ὅροι* τῆς προτάσεως.

§7. Τὸ κατηγόρημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) **μονολεκτικόν**, ἤτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἕνα μόνον ῥηματικὸν τύπον: *ὁ ἥλιος* **λάμπει**, *τὸ παιδίον **παίζει**.*

2) **περιφραστικόν**, ἤτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἕνα τύπον τοῦ ῥήματος *εἶμαι* (ἀρχ. *εἰμὶ*) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: *ὁ Σωκράτης* **εἶναι σοφός** *(Σωκράτης **ἐστὶ σοφός**). σὺ **εἶσαι** **Ἕλλην**. (σὺ **Ἕλλην εἶ**).*

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται *κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην)*, ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος *εἶμαι* (ἀρχ. *εἰμὶ*) λέγεται ῥῆμα *συνδετικόν*, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον: *Σωκράτης **ἐστὶ** σοφός. ὑμεῖς **ἐστε** Ἕλληνες.*

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα *εἰμὶ* δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ *ὑπάρχειν* (*ὑπαρκτικὸν εἰμί*)· π.χ. **Ἔστι** *Θεὸς* (= **ὑπάρχει** *Θεός*).

§8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτική): **Σωκράτης** *ἐστὶ σοφός.* ***ὁ παῖς** γράφει. **ἐγώ** εἰμι Ἕλλην. **ἐκεῖνος** ᾄδει.*

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἱαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρθρον **τὸ** πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: **τὸ**

ἄφρον *ἄτιμόν ἐστι* Ξ. **οἱ φθονοῦντες** *μισοῦνται.* **πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ** *καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος; Ξ. σφαλερόν ἐστι* **τό, ἅ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν** Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικήν.

§9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς την ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἢ ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: *Σωκράτης ἐστὶ* **σοφός**. *Κῦρος ἦν* **βασιλεύς**.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος, τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχῃ θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: *ὁ ἄνθρωπος* **ἕν** *τῶν ζῴων ἐστὶν Πλ.* **τοῦτό** *ἐστιν ἡ ῥητορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστι; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ* **φιλοσοφεῖν** *Πλ. Φίλιππός ἐστιν* **ὅ,τι ἂν εἴπῃ τις** *Δημ.* **ἃ διαφερόμεθα** *ταῦτ' ἐστι Πλ.*

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμεον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διά τινος τῶν προθέσεων *εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ* μετὰ αἰτιατικῆς: **εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι** *(= 22Ο περίπου ἄνδρες) ἐνέμειναν ἐθελονταί* Θ. *ἀπέθανον τῶν βαρβάρων* **κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους** Ἡροδ. *οἱ ὁπλῖται ἦσαν* **ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους** *(= περίπου πεντακόσιοι).*

§10. Τὸ συνδετικόν. Συνδετικὸν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα *εἰμὶ* (§7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδετικά, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἤτοι τὸ ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.: *οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς* **ὑπάρχουσιν** *Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων* **διατελεῖς** *Ξ. ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας* **ἔφυ** *(Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς* **γεννήθηκα***).*

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἐκλέγεσθαι* ἢ *διορίζεσθαι*, ὡς αἱροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.: *ἡ πόλις φρούριον* **κατέστη** *Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς* **ἐκβήσει** *σοφὸς (καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῇς) Περικλῆς* **ᾑρέθη** *στρατηγός. Δημοσθένης* **οὐκ ἔλαχε** *τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ.* **Βγῆκε** *κλέφτης στὰ βουνά.* **Ἐκληρώθηκε** *ἔνορκος.* **Ἐχειροτονήθηκε** *ἐπίσκοπος).*

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω,

καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ.: οὗτοι κόλακες και θεοῖς ἐχθροὶ **ἀκούουσιν** *(= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθέται* **κληθήσονται** *Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ* **φαίνονται** *Πλ.*

§10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον *τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν* κ.τ.τ. (*ἐπιρρηματικὸν* κατηγορούμενον:) *ἐγώ σε* **ἄσμενος ἑώρακα** *(= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ.* **ἐθελοντὴς ὑπομένει** *τοὺς πόνους (= μὲ την θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται* **ἐσκήνουν ὑπαίθριοι** *(= εἰς τὸ ὕπαιθρον) Ξ. Ἐπύαξα* **προτέρα** *Κύρου* **ἀφίκετο** *(= πρὸ τοῦ Κύρου) (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς* **ἐπρόβαλε** *στὸν κάμπο* **καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός.** *Ὁ Πέτρος* **ἦλθε πρῶτος** *κ.τ.τ.).*

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἕν *ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.),* ἀτοδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥῆμα. (*Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος*): *τὸ Κύρου ὄνομα* **μέγιστον ηὔξατο** *(= ηὐξήθη καὶ αὐξηθὲν ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος* **ἤρθη μέγας** *Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος* **σπουδάζει γιατρὸς** *= σπουδάζει, γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός).*

β) Σύνθετος πρότασις

§11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται *σύνθετος*: *φιλεῖ σε* **ὁ πατὴρ** *καὶ* **ἡ μήτηρ** *Πλ. ἐγὼ ὑμῖν* **φίλος** *καὶ* **σύμμαχος** *ἐγενόμην Ξ.* **ἐγὼ** *τε καὶ* **ὁ σὸς πατὴρ ἑταίρω** *τε καὶ* **φίλω** *ἦμεν Πλ. (Πρβλ.* **Ὁ ψεύτης** *καὶ* **ὁ κλέφτης** *τὴν πρώτη μέρα χαίρονται. Ἡ μάννα μου ἦταν* **καλὴ** *καὶ* **ἀγαθή***).*

Γ΄. Συμφωνία τῶν ὅρων τῆς προτάσεως.
α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§12. Τὸ ῥῆμα μιᾶς *ἁπλῆς προτάσεως* μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ

εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἤτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: *ἐγὼ* **γράφω,** *ὑμεῖς* **παίζετε,** *Σωκράτης* **ἐστὶ** *σοφός.* **ἐγενέσθην** *τὼ ἄνδρε τούτω φύσει φιλοτιμοτάτω Ξ.*

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἑνικὸν ἀριθμόν: **τὰ μεγάλα δῶρα** *τῆς τύχης* **ἔχει** *φόβον.* **πάντα τὰ δίκαια** *καλά* **ἐστι** *Πλ.*

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται *Ἀττική*, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἤτοι ἀρχῆθεν π.χ. **φύλλα** - φύλλωμα, **ξύλα** - ξυλεία κλπ.

§13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν *ἀριθμόν*, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἑκάτερον ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκόν ἀριθμόν: **Εὐρυμέδων** *καὶ* **Σοφοκλῆς** *εἰς Κέρκυραν* **ἐστράτευσαν** *Θ.* **ἦρχον** *τῆς στρατιᾶς* **Εὐφαμίδας** *τε καὶ* **Τιμόξενος** *καὶ* **Εὔμαχος** *Θ.* **Κριτίας** *καὶ* **Ἀλκιβιάδης** *πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν* **ἐποιησάτην** *Ξ.*

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ *πρόσωπον*, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχούμεθα** *κοινῇ* **ἐγώ** *τε καὶ* **σὺ** *Πλ. οὐ* **σὺ** *μόνος οὐδὲ* **οἱ σοὶ φίλοι** *πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν* **ἔσχετε** *Πλ.*

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα: **ἐστρατήγει** *τῶν νεῶν* **Ἀριστεὺς** *καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ.* **βασιλεὺς** *καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων* **εἰσπίπτει** *εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ* **πατάει ἡ Κονιαριὰ** *κι οἱ Λαρσινοὶ ἀγᾶδες).* **οἶδα** *σαφῶς* **ἐγὼ** *τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ.* **Νὰ βαφτιστῶ** *στὴ χάρη σου* **κι ἐγὼ** *καὶ τὸ παιδί μου).*

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς *ἁπλῆς προτάσεως* ἐὰν μὲν εἶναι

ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν δὲ εἶναι *οὐσιαστικόν*, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **ὁ ἀνήρ** *ἐστιν* **ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες** *εἰσὶν* **ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκές** *εἰσι* **καλαί.τὰ παιδία** *ἐστὶ* **καλά. ἡ πόλις φρούριον** *κατέστη Θ.* **οἱ Δελφοί** *εἰσι* **πόλις. τὰ ἆθλα** *ἦσαν* **στλεγγίδες** *Ξ. ἡ* **Δῆλός** *ἐστι* **νῆσος**. Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἓν ὡρισμένον ὂν ἢ ὡρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἑνικοῦ: *ὡς* **χαρίεν** *ἔστ'* **ἄνθρωπος,** *ὅταν ἄνθρωπος ᾖ (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει).* **αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν** *(= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).*

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν, ἡ ὁποία καλεῖται *γενικὴ κατηγορηματικὴ* καὶ δηλοῖ συνήθως:

1) *κτῆσιν*: *τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποτε* **Χορασμίων** *Ἡρόδ. (Πρβλ. Αὐτὸ το βιβλίον εἶναι* **τοῦ Πέτρου***).*

2) *ἓν διῃρημένον ὅλον*, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον: *Ἱπποκράτης ὅδε ἐστὶ* **τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ντοπίους) Πλ.

3) ὕλην: *ἡ κρηπίς ἐστι* **λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) *ἰδιότητα*: εἰμὶ **τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι* **δέκα χρονῶν**).

5) *ἀξίαν*: **πολλοῦ ἀργυρίου** γίγνεται (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸ) Δημ.

§15. Μιᾶς *συνθέτου προτάσεως*, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς *πληθυντικὸν ἀριθμόν*, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: *Ἵππαρχος καὶ Θεσσαλὸς* **ἀδελφοὶ** *ἦσαν, ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ* **καλαί** *εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ

οὐδετέρου: ***συνεληλυθότες*** *ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ* Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *πάντα ἄψυχα ὄντα,* τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἱουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα: *αἰδὼς καὶ φόβος* ***ἔμφυτα*** *ἀνθρώποις εἰσὶν* Ξ. *λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως* ***ἐρριμμένα*** *οὐδὲν* ***χρήσιμά*** *ἐστιν* Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα,* τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων: *αὐτοί τε* ***οἱ ἄνθρωποι*** *καὶ* ***ἡ γῆ*** *αὐτῶν* ***ἐπώνυμοι*** *τοῦ καταστρεψάμενου καλέονται* Ἡρόδ.

Δ΄. Ἐλλιπὴς πρότασις.

§16. Εἷς ἢ καὶ πλειότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά: **Ὁ Πέτρος!** *(ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). Εἶναι ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος;* ***εἶναι*** *(ἐνν. ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος).*

§17. Ἔλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α΄ ἢ τοῦ β΄ προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξως το ῥήματος, κανονικῶς, δὲν τἰθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή: *πολλάκις ἐθαύμασα (ἐνν. ἐγὼ)* Ξ. *τί φατε: (ἐνν. ὑμεῖς). ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι* ***ὑμεῖς*** *ἐστε, τὰ μὲν καὶ* ***σὺ*** *εἶπας. τὸ δὲ μέγιστον* ***ἐγὼ*** *οἶδα* Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενο, ἐπειδὴ, οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἕν μόνον ὡρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμηνε** *(τῇ σάλπιγγι)* ἢ ***ἐσάλπιγξε*** *(ἐνν. ὁ σαλπιγκτής),* ***ἐκήρυξε*** *(ἐνν. ὁ κῆρυξ),* ***οἰνοχοείτω*** *(ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά:* ***σημαίνει*** *διάλειμμα,* ***σαλπίζει*** *συσσίτιο).*

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ΄ ἑνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν *φυσικόν φαινόμενον,* ὡς βροντᾷ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων

νὰ ἐκφράζῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ *θεὸς* ἢ *Ζεύς*. *ἔσεισεν* **ὁ Θεὸς** *Ξ.* **Ζεὺς** *ἀστράπτει Ὅμ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζι, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: Τί βρέχει* **ὁ Θεὸς** *καὶ δὲν πίνει ἡ γῆς;).*

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις *οἱ ἄνθρωποι*: *τὰ Ὁμήρου σέ* **φασιν** *ἔπη κεκτῆσθαι (= λέγουν ὅτι σὺ) Ξ. μηδενὶ χρῷ, πονηρῷ· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτῃ, σοὶ τὰς αἰτίας* **ἀναθήσουσιν** *(ἐνν, οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς* **σὲ λένε**; *Στὰ Σάλωνα* **σφάζουν** *ἀρνιὰ κ.τ.τ.).*

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *ὅσον χρόνον προὔστη* **Περικλῆς τῆς πόλεως**, *ἀσφαλῶς* **διεφύλαξεν** *αὐτὴν καὶ* **ἐγένετο** *ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς - ἡ πόλις)* Θ.

§18 Ἔλλειψις του ῥήματος. Οἱονδηποτε ρημα δυναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: *ὁ μὲν Κεράμων δούλους* **τρέφει, ἐγὼ** *δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γιγνώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφὲς (ἐνν. ἐστί). κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ὦ Σώκρατες (ἐνν.ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πήγαινε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσῃς). Θέρος, τρύγος, πόλεμος (= ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).*

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος *εἰμὶ* τὸ γ΄ ἑνικὸν *ἐστὶ* συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν *ἀκμή, ἀνάγκη, καιρός, χρεών, ὥρα* κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων *δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἷόν, τε, ῥᾴδιον, χαλεπὸν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον* κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς *-τέον* ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν *δέον, εἰκός, πρέπον* κλπ. **ἀνάγκη** *φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ* **ῥάδιον** *ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας* **ἀγωνιστέον** *Δημ. βαρβάρων Ἕλληνας ἄρχειν* **εἰκὸς** *Εὐρ.*

Γενικῶς ἡ ἁπλῆ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν βῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονική. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς,

εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ.λ.π. : *χρήματ' ἀνήρ χαλεπὰ τὰ καλά. ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος. (Πρβλ. τὰ σημερινά: Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἄσκεπος ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος).* Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται *ὀνοματικαὶ προτάσεις.*

§19. Ἔλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἑνὸς ὅρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἑνὸς ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: **κάτοπτρον** *εἴδους χαλκός* **ἐστιν,** *οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρον ἐστιν).*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄
ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§20. Οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως (§6 καὶ §7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς: *Θουκυδίδης* **Ἀθηναῖος** *ξυνέγραψε* **τὸν πόλεμον.** *Κριτίας τῷ* **Θηραμένει** *φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς* **ἔτι ἦν** *Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι *ὀνόματα* οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται *ὀνοματικοί.* Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτῶσιν λέγονται *ὁμοιόπτωτοι· Θουκιδίδης* **Ἀθηναῖος.** *Ἀριστείδης* **ὁ δίκαιος** *ἐκάλεσε Τολμίδη* **τον κήρυκα.**

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτῶσιν λέγονται *ἑτερόπτωτοι· υἱὸς* **Ἀπολλοδώρου.** *ὁδὸς* **τριῶν ἡμερῶν.**

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι *ἐπιρρήματα* ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος καλοῦνται *ἐπιρρηματικοί*: *κατέβην* **χθὲς εἰς Πειραιᾶ** *Πλ. Κόνων* **παρ' Εὐαγόρα εἰς Κύπρον** *ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγῴ* **τῆς νυκτὸς** *νέμονται Ξ. (Πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς

ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *παράθεσις* ἢ *ἐπεξήγησις* αὐτοῦ.

1) Ὁ **κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς** προσθέτει ἓν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἁπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρεῖος* **ὁ βασιλεὺς** *(= ὅς βασιλεὺς ἦν). Ἀθῆναι* **πόλις μεγάλη** *(= αἵ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. Καποδίστριας* **ὁ Κυβερνήτης.** *Ἡ Ἁγιὰ Σοφιά,* **τὸ μέγα μοναστήρι***). Φιλήσιος καὶ Λύκων,* **οἱ Ἀχαιοὶ** *Ξ. θάρρος καὶ φόβον,* **ἄφρονε ξυμβούλω** *Πλ. (Πρβλ. Ὁ Ὄλυμπος κι ὁ Κίσσαβος* **τὰ δυὸ βουνὰ***). (Πρβλ. καὶ §13,1).*

2) Ὁ **κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς** ἐπεξηγεῖ ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνῃ κάτι γενικὸν και ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δηλαδή*: *ὁ παῖς με,* **ὁ Σάτυρος** *ἀπέδρα (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος,* **ἐπαίνου,** *οὔποτε σπανίζετε (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ.* **Οἱ κλέφτες** *τ' ἀπαντήσανε,* **οἱ Κολοκοτρωναῖοι***)*

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ την προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶν δείξει μητρί τε,* **Ἐριβοίᾳ λέγω** Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω: *προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ,* **Ἀνδροτίωνα** *λέγω (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.*

§22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ *ἀντωνυμίαι*, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ και αἱ δεικτικαὶ: *ἡμεῖς* **οἱ στρατηγοί** *Ξ.* **τούτου** *τιμῶμαι ἐμαυτόν,* **ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως** Πλ. Ὁμοίως: **Θεμιστοκλῆς** *ἥκω παρὰ σὲ (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἥκω κλπ.) Θ.*

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανόμενες μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὁριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον οἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν: *πολὺ ἀπὸ* **τῆς ἡμετέρας αὐτῶν** *μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι* **τῷ σφετέρῳ αὐτῶν** *κέρᾳ προεξῆξαν (= τῷ κέρᾳ σφῶν αὐτῶν) Θ.*

Ὁμοία σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὁποῖαι π.χ. *δαὴρ* **ἐμὸς** *ἔσκε* **κυνώπιδος** *(=* **ἐμοῦ** *τῆς κυνώπιδος).* **Γοργείη** *κεφαλή,* **δεινοῖο** *πελώρου*

(= **τῆς Γοργοῦς**, *τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ.* **Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης** *(=* **ἐξ Ἀθηνῶν**, *πόλεως κλπ.).*

§23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικοῦ τῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ, εἰδική: **εἷς οἰωνὸς** *ἄριστος,* **ἀμύνεσθαι** *περὶ πάτρης Ὅμ. οὐκ* **ἐπὶ τούτῳ** *κάθηται ὁ δικαστής,* **ἐπ' τῷ καταχαρίζεσθαι** *τὰ δίκαια Πλ.* **ταῦτα** *λέγω,* **ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς** *Πλ.*

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας το περιεχόμενον να χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται και διὰ τοῦτο καλεῖται *προεξαγγελτική*: **ὁ τάχιστος τῶν λόγων,** *τέθνηκεν θεῖον Ἰοκάστης κάρα Σοφ.*

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θἄτερον, ἀμφότερον, τοὐναντίον κ.ἄ.τ. **τὸ λεγόμενον,** *κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ* **τὸ πάντων δεινότατον,** *ὑμεῖς μὲν τοῦτου οὐ προύδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδὲδωκεν Αἰσχιν.*

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἓν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοια: **μεγάλη** *πόλις (Πρβλ. μεγαλόπολις),* **ὁ σοφὸς** *ἀνήρ.*

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτῶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν:**ἀγαθοὶ** *στρατιῶται.* **μεγάλα** *πράγματα, οὐδὲν διαφέρει ἄνθρωπος* **ἀκρατὴς** *θηρίου* **τοῦ ἀμαθεστάτου** *Ξ.*

*Σημείωσις.*Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφότερα δύνανται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμόν : *πόλις* **ἐρήμη μεγάλη** *(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα* **πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν** *τὰ κάτω Ξ.*

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ *καί*: *φί-*

λος σαφὴς **καὶ** *ἀγαθὸς Ξ.* Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον πολὺς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ *τὲ - καί,* δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως· **διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν** *πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.*

§25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνήρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν *ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.:* **γέρων** *ἀνήρ,* **γραῦς** *γυνή, ἄνδρες* **δικασταί,** *ἀνὴρ* **τύραννος,** *ἄνθρωποι* **ὑπογραμματεῖς.** *(Πρβλ.* **Γέρος** *ἄνθρωπος,* **γριὰ** *γυναίκα,* **παπᾶς** *ἄνθρωπος).*

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὅρων, ὄρος, λίμνη, ποταμὸς κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσωνται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: *τὸ* **Πήλιον** *ὄρος, ὁ* **Ἀλφειὸς** *ποταμός, ἡ* **Ἀχερουσία** *λίμνη.*

3) μετὰ οἱουδήποτε ὀνόματος γενικὴ πτῶσις, οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: **ὁ τοῦ βασιλέως** *θρόνος (= ὁ βασίλειος θρόνος),* **οἱ Ἀθήνησι** *δικασταὶ (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρευε* **τὰς μετὰ δόξης** *(= τὰς ἐνδόξους) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Ὁ* **κάτω** *κόσμος.* **Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ** *σπιτι).*

§26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: **ὁ μὲν δειλὸς** *τῆς πατρίδος,* **ὁ δὲ φιλόδοξος** *τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδόπης (ἐνν. ἀνήρ).* **οἱ εἰδότες** *τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ.* **Ὁ τρελλὸς** *εἶδε* **τὸ μεθυσμένο** *κι ἔφυγε).*

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ (= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=

οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοί - τὸ μαῦρο, τὸ ρετσινᾶτο, (ἐνν. κρασί) : **Τ' ἀντρειωμένου** *τ' ἄρματα).*

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιοῦσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερὰ (ἐνν, χείρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ρητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἱμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα - τὸ δεξί, τὸ ζερβί - ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (= ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἱππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικὸν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτὰ κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφῃρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικὸν (= οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ἰδιότητα*: *Ἀγησίλαος* ***φαιδρῷ*** *τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε (= μὲ πρόσωπον φαιδρὸν) Ξ. ηὐλίζεσθε* **ἐγκεχαλινωμένοις**

---

*.Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὑρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον ουσιαστικὸν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§7,2), ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ἰδιότης, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ἰδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ: *τέμνει* **ὀξεῖ** *τῷ πελέκει (=μὲ τὸν πέλεκυν ὀξυν καὶ ὄχι ἀμβλύν).*Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἑνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι'αὐτοῦ διαστέλλεται το οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην: *τέμνει* **τῷ ὀξεῖ** *πελέκει (=με τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀμβλύν).*

τοῖς ἵπποις Ξ. (Πρβλ. Περπατεῖτε μὲ τὸ κεφάλι **ὄρθιο**. *Κάθεται μὲ τὰ χέρια* **σταυρωμένα**).

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν:

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοὺ: *ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας* **ἄκρους** *(=ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὅμ. ἐν αἰθέρι* **μέσῳ** *κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν* **ἐσχάτην** *Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.*

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (=ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὁριστική) καὶ ἕκαστος: **πᾶσαν** *ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα* **ὅλην** *Πλ.* **μόνην** *τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνὴν Ξ.* **αὐτὸς** *Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὁπλίτην* **ἕκαστον** *δύο μναῖ (-).*

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. *ὁ μέσος* = ὁ εἰς τὸ μέσον εὑρισκόμενος. *ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος* = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· *οὐδ'* **οἱ πάντες** *ἄνθρωποι δύναιντ' ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) -Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς* **τὸ ὅλον** *πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του λαμβανόμενον) Πλ.* **ὁ μόνος** *υἱὸς (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μην εἴδατε τὸ γιούλη μου,* **τὸ μοναχὸ** *παιδί μου;).*

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α΄) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἤτοι ἡ *ὀνομαστική*, ἡ *κλητική*, ἡ *αιτιατική*, ἡ *γενική*, ἡ *ἀφαιρετική*, ἡ *δοτική* , ἡ *τοπική*, ἡ *ὀργανική*· ἀλλὰ σύν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς: ἤτοι ἡ *ἀφαιρετική*, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ *τοπικὴ* καὶ ἡ *ὀργανική*, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς δοτικῆς.

1) Ἡ **ὀνομαστικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *τίς;* (= ποιός), ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν

φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτῶσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτῶσις τοῦ κατηγορομένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτῶσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** *φυγὰς ἦν Ξ. ἡγεῖτο* **Ἀρχίδαμος** *ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ. (Ὁμήρου)* **Ἰλιάς, Ὀδύσσεια. ἱερὸς ὁ χῶρος** *τῆς Ἀρτέμιδος Ξ.*

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς, δὲν εὑρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν με τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως; **οἱ δὲ φίλοι,** *ἢν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; Ξ. Πρβλ. Τότε* **ὁ ποντικὸς** *γίνηκεν ἡ καρδιά του. (Ἀπὸ ἕνα παραμύθι).* Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται *ψυχολογικὸν ὑποκείμενον* τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ *κύριον στοιχεῖον* τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνία τῶν λέξεων.

2) Ἡ κλητικὴ εἶναι ἡ πτῶσις, μὲ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: *δεῦρο,* **ὦ Σώκρατες, ὦ ἥλιε** *καὶ* **γῆ**. *(Πρβλ. Ἐδῶ* **Πέτρο**. *Μὴ μὲ μαλώνεις* **Κίσσαβε***).*

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικη ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: **ὦ Ἀγησίλαε** *καὶ πάντες* **οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι** *Ξ.* **ἡ Πρόκνη,** *ἔκβαινε (= ὦ Πρόκνη), (Πρβλ. Γειά σας, χαρά σας* **μάστοροι** *καὶ σεῖς* **οἱ μαθητᾶδες**. *Ποῦ εἶστε* **οἱ Μποτσαραῖοι;***).*

3) Ἡ **αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *τίνα;* (ποιόν;), *πόσον;* ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου: **φιλεῖ σε** *ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ,. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν* **σταδίους ἑβδομήκοντα** *Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ* **ἡμέρας εἴκοσιν** *Ξ.*

4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *τίνος;* ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχήν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτῶσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι ἢ τὸ ὅλον, εἰς τὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: *αἱ τρίχες* **τῆς**

κεφαλῆς. *Συρακούσας Ἀρχίας* **τῶν Ἡρακλειδῶν** *ᾤκισε (= εἷς ἐκ τῶν Ἡρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος.* **Ἕκτορος** *Ἀνδρομάχη.* **τῶν κηρίων** *ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.*

5) **Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *πόθεν*; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: *Θέτις ἀνέδυ* **πολιῆς ἁλὸς** *(= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὅμ., Α 359. Ἥρη μειδήσασα* **παιδὸς** *ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὅμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια* **Θηβῶν** *σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.*

6) **Ἡ καθαρὰ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *εἰς τίνα; διὰ τίνα;* (γιὰ ποιόν;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πρᾶξις ἢ ἓν πρᾶγμα: *ἡ μωρία δίδωσιν* **ἀνθρώποις** *κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). ἕκαστος οὐχὶ* **τῷ πατρὶ** *καὶ* **τῇ μητρὶ** *μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ* **τῇ πατρίδι** *(= ὄχι μόνο γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). ἧλοι* **ταῖς θύραις** *(= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).*

7) **Ἡ τοπικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *ποῦ; πότε;* ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: *Ἀχιλλεὺς εὗδε* **μυχῷ** *κλισίης (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὅμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μιμνει* **ἀγρῷ** *(= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὅμ.* **τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ** *ἐδῄουν τὴν γῆν,* **τῇ δὲ ὑστεραίᾳ** *πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.*

8) Ἡ **ὀργανικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *μὲ τίνα; μὲ τί* (μὲ ποιόν, πῶς;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον *συνοδεύει* τὸ ὑποκείμενον κατά τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον *χρησιμεύει ὡς ὄργανον* αὐτοῦ διὰ αὐτην (κυρίως *ὀργανικὴ δοτική*): **ἐντεῦθεν** *Κῦρος ἐξελαύνει* **συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι** *(= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. Ναυσικᾶ ἵμασεν* **μάστιγι** *ἡμιόνους (= μὲ τὴν μάστιγα) Ὅμ.*

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἴκῳ δοτικὴ - οἴκοι τοπική, οἴκῳ = οἴκοθεν ἀφαιρετικὴ) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. *Ἥρη ἐδέξατο* **χειρὶ** *κύπελλον*, ἔνθα ἡ λέξις

χειρὶ ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μὲ τὸ χέρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως, ταυτοσήμων ἐμπροθέτων (πρβλ. *λέγω* **τινί τι** *καὶ λέγω* **πρός τινά τι**).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) *ἓν διῃρημένον ὅλον* (γενικὴ διαιρετική): *ἀνὴρ* **τοῦ δήμου** Ὅμ *(Πρβλ. ἄνθρωπος* **τοῦ λαοῦ***). ἀπέθανε* **τῶν στρατηγῶν** *Στησίλεως (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι* **τῶν στρατιωτῶν**. *τὸ ἥμισυ* **τοῦ στρατοῦ**. *μέσον* **ἡμέρας** *Ξ.*

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: *κώπη* **ἐλέφαντος** *(= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὅμ. ἅμαξα** **σίτου** *(= φορτωμένη σιτάρι). Ὅμ. ἀγέλη* **βοῶν** *(= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.*

3) τὸν *κτήτορα* (γενικὴ κτητική): **Περικλέους** *οἶκος. Ἀριστομάχη* **Ἀριστοκλέους**. *ἱερὸς ὁ χῶρος* **τῆς Ἀρτέμιδος** *(= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἄρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι* **τῶν ἐφεστηκότων** *ἴδιοι Δημ.*

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τά: οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἑταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν *δημιουργόν τινος*: *νόμος* **Σόλωνος**, *ἕλκος* **ὕδρου** *(= ἀπὸ ὕδρον, ἤτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὅμ.*

5) *ἰδιότητα* ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθός τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: **δύο ἡμερῶν** *πλοῦς Δημ.* **ὀκτὼ σταδίων** *τεῖχος Θ. παῖς* **τριῶν ἐτῶν**. *(Πρβλ. δέκα* **χρονῶν** *ἀγόρι).*

6) *τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα* : **δέκα μνῶν** *χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία)* **τριῶν ταλάντων**. *ἡ ἀνθρωπίνη σοφια* **ὀλίγου τινὸς** *ἀξία ἐστὶν Ξ. δόξα* **χρημάτων** *οὐκ ὠκνητὴ Ἰσοκρ.*

7) *τὴν αἰτίαν*: *δίκη* **κλοπῆς** *(= διὰ κλοπήν). ὀργὴ* **τῶν πραττομένων** *Δημ. (Πρβλ. Ἡ πίκρα* **τοῦ χωρισμοῦ***). οὐδεὶς ἔνοχος* **λιποταξίου** *οὐδὲ* **δειλίας**.

Ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τά: αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος (τινός).

---

* Παρ' Ὁμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ *ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς* (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον* **τῶν Πελοποννησίων** *καὶ* **Ἀθηναίων** *Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα* **Θεοῦ** *= θέλει ὁ Θεός).*

9) Τὸ *ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς* (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς* **ἀγέλης** *Ξ. (πρβλ. νέμει ἀγέλην). ἡ* **τῶν ἐφήβων** *ἐπιμέλεια (πρβλ. ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων). Κρίτων ἦν* **Σωκράτους** *ὁμιλητής Ξ. (πρβλ. ὡμίλει* **Σωκράτει***), Σωκράτης οὐδὲ* **τούτων** *ἀνήκοος ἦν (πρβλ. ἤκουσε καὶ ταῦτα).*

§30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ *καθαρᾶς γενικῆς* (§28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά· ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινος**.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά· μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων **τινός**.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά· ἔμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀήθης **τινός**. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά· μέτοχος, κοινωνός,. μεστός, πλήρης **τινός**.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· φειδωλός, ἀφειδής **τινος**.

στ) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος**.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητὰς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: **οἰωνῶν** *σάφα εἰδώς. Ὁμ., α 202. διδασκόμενος* **πολέμοιο** *Ὁμ. Π, 811 (πρβλ. ἔμπειρός* **τινος***).*

2. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆ ς γενικῆς (§28,5) τα ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά· μόνος (=ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἁγνός **τινος**.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά· ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινος**.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά· διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός **τινος**: ἄλλα **τῶν δικαίων** (= διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικὰ καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενικὴ

συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος**: **ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου** *τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ξ. ναυμαχία αὕτη* **μεγίστη** *δὴ* **τῶν πρὸ αὐτῆς** *γεγένηται Θ. Ἐπύαξα* **προτέρα Κύρου** *εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.*

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετικὴ (§28,5), ἤτοι πτῶσις, ἥτις δηλοῖ τὸ *πόθεν* ὁρμᾶταί τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν *ἀπὸ* καὶ αἰτιατικήν: *Ἐλεύθερος* **ἀπὸ βάσανα**. *Ὀρφανὸς* **ἀπὸ πατέρα**. *Διαφορετικὸς* **ἀπὸ σένα**. *Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος* **ἀπὸ τὸν Παῦλον**.

γ) Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται *πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως*· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ. καλεῖται *δεύτερος ὅρος* τῆς συγκρίσεως: *ὁ Ὄλυμπος ἦν ὑψηλότερος τῆς Ὄσσης ἐστὶν (Ὄλυμπος* α´ ὅρος τῆς συγκρίσεως - *Ὄσσα* β´ ὅρος τῆς συγκρίσεως*)*.

2) Ὁ α´ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἱονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: **τὴν πόλιν** *κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν.* **καλῶς ἀκούειν** *μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*

3) Ὁ β´ ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) Ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. §8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικήν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου **ἢ** (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν α´ ὅρον τῆς συγκρίσεως: *σιγὴ ποτ᾽ ἐστὶν αἱρετωτέρα* **λόγου** *(= ἀπὸ τὸν λόγον). προσήκει μοι μᾶλλον* **ἑτέρων** *ἄρχειν (= ἢ ἑτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. τὸ φυλάξασθαι τἀγαθὰ χαλεπώτερον* **τοῦ κτήσασθαί** *ἐστιν Δημ. Παρύσατις ἐφίλει* **Κῦρον** *μᾶλλον* **ἢ τὸν Ἀρταξέρξην** *Ξ. οἱ Πέρσαι* **Κύρῳ** *μᾶλλον φίλοι ἦσαν* **ἢ βασιλεῖ** Ξ.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α´ ὅρον τῆς συγκρίσεως: *καλῶς* **ἀκούειν** *μᾶλλον* **ἢ πλουτεῖν** *θέλε. Σωκράτης*

παίζων οὐδὲν ἧττον **ἢ σπουδάζων** *ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατρίβουσι Ξ.*

Σημείωσις. Ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως *ἀντὶ* ἢ *πρὸ* μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μείζονα ὅστις* **ἀντὶ τῆς** *αὑτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (=ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ* **πρὸ τοῦ δικαίου** *(=ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον· ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι* **παρὰ τὰ** *ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου* **μνημονευόμενα** *ξυνέβησαν Θ.*

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συκρινομένων, ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ *ἢ κατὰ* μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ *ἢ ὥστε* ἢ διὰ τοῦ *ἢ ὡς* μετ' ἀπαρεμφάτου: *Ἆγις ἔτυχε σεμνοτέρας* **ἢ κατ' ἄνθρωπον** *ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μή τι μεῖζον* **ἢ ὥστε** *φέρειν* **δύνασθαι** *κακὸν τῇ πόλει συμβῇ Ξ.*

§32. Ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια* **τοῖς ἐλαφείοις, ἁπαλώτερα** *δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἥττων* **τῶν ἐναντίων** *ἐστὶν (= ἥττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο* **σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο** *(= ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).*

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β΄ ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ *τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος* κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν: *ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα* **τοῦ ὄντος** *(ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρεῖσσον* **λόγου** *τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.*

§33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ἰδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη συγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ὑπεροχῆς.* (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνετα σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ἰδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ἀντιθέσεως:*

Ξενίας καὶ Πασίων ***κακίους*** *εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ.Ἀν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε,* ***σαώτερος*** *ὥς κε νέηαι* (= γιὰ νὰ ἀπέλθῃς σῶος καὶ ὄχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῇ, ἐὰν μένῃς καὶ μ' ἐρεθίζῃς) *Ὁμ. Α 32. φθονέεσθαι* ***κρέσσον*** *ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι* (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἤτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σημείωσις α΄. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνωνται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφότερα εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: *στρατηγοὶ* **πλείονες ἢ βελτίονες** (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοί, ἤτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἀρφ. *ἐποίησα* **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σημείωσις β΄. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πὼς (= κάπως, ὀλίγον): *οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ* **νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μή τι νεώτερον** *ἀγγέλλεις;* (= νέον τι) Πλ. *Κῦρος ἦν ἴσως* **πολυλογώτερος**. (= πολυλόγος πως) Ξ. *τὸ στράτευμα* ***ἀτακτὸτερον*** *ἐχώρει* (= ἀτάκτως πως, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. *Τὸ* **μεγαλύτερο** *τὸ ψάρι τρώει τὸ* **μικρὸτερο** = τὸ μαγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. *Ὁ ἄρρωστος σήμερα εἶναι* **καλύτερα** = κάπως καλά, ὄχι τόσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§34. 6) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἁπλῶ; ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις *πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα* ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ *ὡς ἕν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος* **Κύρου**. *χρυσὸς δὲ κρείσσων* **μυρίων λόγων** *βροτοῖς)*· διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τα ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἓν ἕκαστον χωριστά: *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας* ***ἀξιολογώτατον*** *αὐτὸν ἔσεσθαι* ***τῶν προγεγενημένων*** (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν

(ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτική, ὅπως καὶ ἡ γενική, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπ ν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων** *σοφώτατος Σωκράτης ἦν* (= ἑνὸς ἑκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιελαμβάνετο καὶ αὐτός)· πρβλ. *Κῦρος* ***ἀγαθῶν ἱππέων*** *κράτιστος ἦν* ***ἱππεὺς*** Ξ.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ἰδιότητος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα: *σοφώτερος* ***ἐμαυτοῦ*** *ἐγενόμην* (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). *τότε σοφώτατος* ***σαὐτοῦ*** *ἦσθα* (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἁπλῶς ὅτι μία ἰδιότης ὑπάρχει εἰς ἕν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν: *φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται* ***κάλλιστος***.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, *ὡς μάλιστα, ὅτι, ὡς, ἦ, οἷος, ὡς οἷόν τε, ἐν τοῖς ἀνθρώπων, δή:* ***ἐν τοῖς πρώτοις*** *Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο* (= πρῶτοι - πρῶτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. *τοῦτο δοκεῖ* ***ἐν τοῖς μεγίστοις*** *μέγιστον εἶναι* Πλ.). *σὺ ταύτην* ***κάλλιστ' ἀνθρώπων*** *ἐπίστασαι* Πλ. (πρβλ. *Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου*). ὁμολογεῖται πρὸς πάντων **κράτιστος δὴ** γενέσθαι. Ξ. *ἀποκρίνει ὡς οἷόν τε* ***διὰ βραχυτάτων*** Πλ.

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν** κάκιστε.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικήν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικὰ παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *ἡ τοῦ θεοῦ* ***δόσις ὑμῖν*** Πλ. (πρβλ. ***ἔδωκεν ὑμῖν*** *ὁ θεός*). *οὐδεμία* ***εὔνοια ἐμοὶ*** *παρ' αὐτῶν* Ξ. (πρβλ. *οὐκ* ***εὖνοι ἐμοί*** *εἴσιν*).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά:

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ

ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἁρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: *ὠφέλιμος, βλαβερός* **τινι** - *φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος* **τινὶ** - *εὐπειθής, ὑπήκοός* **τινι** - *ἁρμόδιος, πρεπώδης, ἀπρεπής* **τινι**: *τύραννος ἅπας ἐχθρὸς* **ἐλευθερίᾳ** *καὶ* **νόμοις** *ἐναντίος* Δημ.

Σημείωσις: Τὰ ἐπίθετα *φίλος, ἐχθρός, πολέμιος* κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστκά: *οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι* **τῆς πόλεως** (§29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν,* καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως **ἐν** ἢ **σύν**. *ὁ αὐτός* **τινι** - *ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερής* **τινι** - *ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνῳδός, ὁμόγλωσσός* **τινι** - *ἀκόλουθος, διάδοχός* **τινι** - *πλησίος, γείτων, ὅμορος, συμμελής, ἄμεικτός* **τινι** - *συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχός* **τινι**: *οἱ πονηροὶ* **ἀλλήλοις ὅμοιοι** Πλ. *αἰδὼς καὶ φόβος* **ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις** *εἰσίν.*

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: *κόμαι* **Χαρίτεσιν** *ὁμοῖαι (=κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων)* Ὅμ (Πρβλ. §32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἤτοι τὸ *κατά τι*: *φιλοπροσήγορος* **τῷ τρόπῳ**. *ἐρρωμενέστατοι* **ταῖς ψυχαῖς**.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ *κατά τι* ἢ *ἀναφοράν*: *τυφλὸς* **τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ'** *εἶ* Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμόν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: *ἀφικνοῦται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν,* **τὸ εὖρος** *τεττάρων πλέθρων* Ξ. *πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο, Θάψακος* **ὄνομα**.

δ) Αἱ πλάγιαι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§37. α΄) Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικὰ καὶ ποσοτικά: *ἐνταῦθα* **τῆς ἠπείρου** Θ. *πολλαχοῦ* **τῆς γῆς** Πλ. *πρωὶ* **τῆς ἡμέρας** Ἡρόδ. *τηνικαῦτα* **τοῦ θέρους** Ἀρφ. *τρὶς* **τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων** *ἄδην εἴχομεν* (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (*Γενικὴ καθαρὰ* τοῦ ὅλου· πρβλ. §29,1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον· *πῶς, ὅπως, ὡς* (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) *εὖ, καλῶς, κακῶς*, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἀπομάκρυνσιν* καὶ *χωρισμόν*, οἷον· *ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα* (τινός): *βασιλεὺς* **πῶς ἔχει παιδείας**; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. *Πῶς εἶναι* **ἀπὸ ὑγείαν**;). *Ἡ Κέρκυρα* **καλῶς παράπλου** *κεῖται* (= ὡς πρὸς τὸν παράπλουν) Θ. (*Γενικὴ ἀφαιρετική*, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. §28,5 καὶ §30,ΙΙ).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα *ἐντός, εἴσω, ἐγγὺς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, ἑκατέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον* κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς: **ἀξίως λόγου** (πρβλ. ἄξιος **λόγου**), οὐκ **ἀπείρως αὐτοῦ** ἔχω (πρβλ. ἄπειρός **τινος**).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετική), ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν: *φεῦ* **τῆς ἀνοίας!** Σοφ. *αἰαῖ* **κακῶν!** *οἴμοι* **τέκνων** Εὐρ.

§38. β΄) Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς *ὀργανικῆς*, §28,8) συνήθη εἶναι τὸ *ἅμα* (= σύν, συγχρόνως μέ), *ὁμοῦ* (= μαζὶ μέ), καί τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα* **ἅμα τῷ κακῷ** *καὶ αἰσχρά ἐστι* (= ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ, *ὁμοῦ τῷ πηλῷ* Ξ. *ὁμοίως* **ἐκείνῳ** (πρβλ. *ὅμοιός* **τινι**). *συμφερόντως* **τοῖς φίλοις** (πρβλ. *συμφέρει τοῖς φίλοις* Ξ.). *ἑπομένως* **τῷ νόμῳ** (πρβλ. *ἕπομαί τινι* Πλ.)

§39. γ΄ Αἰτιατική. Επιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ *νὴ* ἢ *ναὶ μὰ* (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ *μὰ* ἢ *οὐ μὰ* (ἐπὶ ἀρνήσεως): *νὴ* **Δία** ἢ *ναὶ μὰ* **Δία**, *μὰ* **Δία** ἢ *οὐ μὰ* **Δία** (πρβλ. *μὰ* **τὴν Παναγία**).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ *τὸ νὴ ἢ μὰ* αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως *ὄμνυμι* (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: *νὴ* **Δία** (= νή ὄμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἀν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι *ἀντὶ ὀνομάτων* οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἱονδήποτε ὅρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§8, §9, §21 κ.ἑ. §29) ἢ ἐπιθέτου (§8, §9, §24 κ.ἑ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ΄ προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἑνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (*σφεῖς*) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἢ ὑπὸ τῆς (ὁριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: *Ἕκτορος* **ἥδε** *γυνὴ (ἐστι)* Ὁμ. *οὔτε* **ἡμεῖς** *ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε* **ἐκεῖνος** *ἔτι ἡμῖν μισθοδότης* Ξ. **αὐτὸς ἔφα** (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή· (πρβλ. §17). Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): *ἐγὼ μέν, ὦ ἄνδρες, ἤδη* **ὑμᾶς** *ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς* **ἐμὲ** *ἐπαινέσετε,* **ἐμοὶ** *μελήσει* Ξ. *οὐκ* **ἐμοί,** *ἀλλὰ* **σοὶ** *ἀρέσκει ταῦτα - ἔδοξέ* **μοι** *εἰς λόγους* **σοι** *ἐλθεῖν* Ξ. (πρβλ. **Ἐμένα** *φωνάζει,* **ἐσένα** *φωνάζει -* **μὲ** *φωνάζει,* **σὲ** *φωνάζει*).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: *παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ*, κλπ. (οὐδέποτε *παρά μου* κλπ Ἀλλὰ: *πρὸς ἐμὲ καὶ πρός με.*).

3) Αἱ εὔχρηστοι (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις

τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ΄ προσώπου (οἷ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως· (βλ. κατωτέρω §42, 2, β΄): *ἔλεξαν ὅτι πέμψειε* **σφᾶς** *ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς* (= σφᾶς αὐτοὺς - αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικὴς ἀντωνυμίας τοῦ γ΄ προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς *αὐτός*, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν·* **τούτῳ** *συγγενόμενος Κῦρος ἠγάσθη τε* **αὐτὸν** *καὶ δίδωσιν* **αὐτῷ** *μυρίους δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς* **ἡμᾶς**, *ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς* **ἐκεῖνον** Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία *αὐτὸς*

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτική, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὁριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: **αὐτὸς Μένων** *ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαῖον* Ξ. (Πρβλ. §27,2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ᾤκουν* **οἱ αὐτοὶ** *ἀεὶ* (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὁριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α΄ καὶ τοῦ β΄ προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: *καὶ* **αὐτός** *πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι* (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν* **καὐτὸς** *ἐκβήσει σοφὸς* (= καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος) *ἔδοξε δὴ χρῆναι* **αὐτούς** *τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν τἀνδρὸς καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν* (= ἡμᾶς τε αὐτοὺς = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα *στρατηγός, πρεσβευτὴς* κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης* **πέμπτος αὐτὸς** (= πρῶτος στρατηγὸς μὲ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαῖαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου πρβλ. *ἐπελαθόμην* **ἐμαυτοῦ** (=

ἐλησμόνησα τὸν ἑαυτόν μου) Πλ. *γνῶθι* **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτόν σου). **ἑαυτοῦ** *κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ* (= γιὰ τὸν ἑαυτόν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό· (*ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις*): (*ἐγὼ*) *ἐπελαθόμην* **ἐμαυτοῦ** Πλ. (*ὑμεῖς*) *βλάψετε* **ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. *ὁ σοφὸς* **ἐν ἑαυτῷ** *περιφέρει τὴν οὐσίαν.*

Σημείωσις. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ *δοκεῖ μοι* ἢ *ἐμοὶ δοκεῖ*) λέγεται *δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ* ἢ *ἔμοιγε δοκῶ*, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ *δοκω ἐμαυτῷ*.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως: **τὸν κωμάρχην** *ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς* **ἑαυτοῦ** *οἰκέτας* (= πρὸς τοὺς δούλους τοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ΄ ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαινόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (*ἔμμεσος ἢ πλαγία ἀντανάκλασις*): **οἱ Κλαζομένιοι** *τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι* **δέοι σφίσιν αὐτοῖς** *πρὸς ἀναχώρησιν* Θ. **ὁ ἥλιος** *οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις* **ἑαυτὸν** *ἀκριβῶς ὁρᾶν* Ξ. *πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς* **ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους** Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανακλάσεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ΄ προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἷ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, §41,3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας *αὐτός*, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἤτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως: *λέγεται* **Ἀπόλλων** *ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά* **οἱ** *περὶ σοφίας* (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες** *ἐδέοντο Κερκυραίων* **σφᾶς** *κατάγειν* (= αὐτοὺς) Θ. *λέγεται δεηθῆναι* **ἡ Κίλισσα** *Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα* **αὐτῇ** Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ΄ προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α΄ καὶ τοῦ β΄ προσώπου: *δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι* **ἑαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὑμεῖς) *ἀποφαίνετε*

σκαιοτάτους **ἑαυτοὺς** (= ὑμᾶς αὐτούς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπαράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, *τὸν* **ἑαυτόν** *μου, τὸν* **ἑαυτόν** *σου, τὸν* **ἑαυτόν** *του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (*ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ*) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου: *ἀγαπᾶτε* **ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν* **ἀλλήλων**.

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν): *διαλύσασθε τὰς πρὸς* **ὑμᾶς αὐτοὺς** *ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς* **ἑαυτοὺς** *οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ: *ὁ ἐμὸς* φίλος - *ἐμὸς* φίλος, οἱ *ὑμέτεροι* στρατιῶται - *ὑμέτεροι* στρατιῶται κλπ. (πρβλ. *ὁ ἰδικός μου* φίλος - *ἰδικός μου* φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*μοῦ, σοῦ, ἡμῶν*, κλπ., §29,3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἔμφασις, ὑπάρχῃ ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας: *ἔρχεται* **ὁ ἐμὸς** *φίλος* (= ὁ ἰδικός μου φίλος), **ὁ σὸς** *φίλος* (= ὁ ἰδικός σου φίλος), **ὁ ἡμέτερος** *πατὴρ* (= ὁ ἰδικός μας πατὴρ) κλπ. - *(ἐγὼ) στέργω* **τὸν ἐμὸν** *φίλον* (= τὸν φίλον μου), *(ὑμεῖς) στέργετε* **τὸν ὑμέτερον** *φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ΄ προσώπου ἑός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενικὴ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (*αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.*), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (*οὗτος ἢ ἐκεῖνος*): *ἔρχεται ὁ φίλος* **αὐτοῦ** (= ὁ φίλος του) - *ὁ* **τούτου**

φίλος (= ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία *σφέτερος* εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενικὴ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (*αὐτῶν*), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (*τούτων ἢ ἐκείνων*): *ἔρχεται ὁ φίλος* **αὐτῶν** (= ὁ φίλος των) - **ὁ τούτων** *φίλος* (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὅταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ *ἐμός, σός*, ἢ τῆς γενικῆς *τούτου* ἢ *ἐκείνου*, ἡ γενικὴ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (*ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ*), ἀντὶ δὲ τῶν ἁπλῶν *ἡμέτερος, ὑμέτερος*, ἢ τῆς γενικῆς *τούτων* ἢ *ἐκείνων*, χρησιμοποιεῖται τὸ *ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν* καὶ ἡ γενικὴ *ἑαυτῶν* (πρβλ. §22, Σημ.): *(ἐγὼ) στέργω τὸν* **ἐμαυτοῦ** *φίλον* (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). *(ὑμεῖς) στέργετε τὸν* **ὑμέτερον αὐτῶν** *φίλον* (= τὸν ἰδικόν σας φίλον), *(οὗτοι) στέργουσι τοὺς* **ἑαυτῶν** *φίλους* (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος,*

1) **ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως**, (ἤτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῇ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς *ὅδε* γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὑρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν: *Πλάτων* **ὅδε** (= ἐτοῦτος ἐδῶ ὁ Πλ.). **ἥδε** *ἡ ἡμέρα* (= ἐτούτη, ἤτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ *ὅδε* λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *ἐγὼ* ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς *ἐμὸς* μετὰ δείξεως: *ξὺν* **τῇδε** *ἀδελφῇ* (= ξὺν *ἐμοὶ* τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. *σκήπτρῳ τυπεὶς ἐκ* **τῆσδε** *χειρὸς* (= ἐκ τῆσδε τῆς *ἐμῆς* χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς *οὗτος* (= ἐτοῦτος, αὐτὸς) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὑρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα: **οὗτοι** *μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει* (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί *σου*) Ξ.

Οὕτω ἡ *οὗτος* λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς *σὺ* μετὰ δείξεως:

οὗτος, *τί ποιεῖς;* (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς *ἐκεῖνος* χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴ νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὑρισκομένων τοπικῶς ἢ χρονικῶς: *νῆες* **ἐκεῖναι** (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. **ἐκείνης** *τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη* Ξ.

2) **ἐπὶ νοητῆς δείξεως**, (ἤτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ, ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ), ἡ μὲν *οὗτος* συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ *ὅδε* εἰς τὰ ἀμέσως ἑπόμενα: **ταῦτα** *μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε* **τάδε** (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ὑμᾶς... τὰ ἑξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ *ἐκεῖνος* μετά τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς *οὗτος* ἢ τῆς *ὅδε*: **Χειρίσοφος** μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν **ἐκείνῳ** (= οἱ σὺν τούτῳ - οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. **ἐκεῖνο** *κερδαίνειν ἡγεῖται,* **τὴν ἡδονὴν** Πλ. (§21,2).

§46. Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιόσδε, τοσόσδε* (καὶ τηλικόσδε) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας *τοιοῦτος, τοσοῦτος* (*καὶ τηλικοῦτος*), ὅ,τι διαφέρει ἡ *ὅδε* ἀπὸ τὴν *οὗτος*: *ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου* **τοιαῦτα τοιάδε** *πρὸς αὐτὸν ἔλεξε* Ξ. (πρβλ. *ἀκούσας* **ταῦτα** *τάδε εἶπε*).

§47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* (ἢ σπανίως τῆς *ἐκεῖνος*), ἁπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῇ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν: **ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος** *τῶν φύντων κακῶν αἴτιος* Δημ. (πρβλ. **τῆς θάλασσας τὰ κύματα αὐτὰ** *μόν' τὸν ρωτοῦσαν*).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* καὶ ὁ συνδεσμος *καί*, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον: *ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων,* **καὶ τούτων πονηρῶν,** *οὕτω πράττειν* (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. *ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι,* **καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς** Ξ. (πρβλ. λίγοι μοῦ 'φυγαν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα: *Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει,* **καὶ ταῦτα** *παρ' Ἀριαίου ὢν τοῦ Μένωνος ξένου* (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῷ μάλιστα...) Ξ. *οὐ ταὐτὰ ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν,* **καὶ ταῦτα** *περὶ τῶν μεγίστων* (= καὶ

μάλιστα ἐνῷ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ΄) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τίς* σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυμία *ποιὸς* εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** *ἀγορεύειν βούλεται;* **τίνος** *τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν;* Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *ποῖος* σημαίνει *ποιᾶς λογῆς; τί λογῆς;* ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἑνὸς προσώπου ἢ ἑνὸς πράγματος· ἑπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποῖόν** *σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;* Ὅμ. (πρβλ. *οὐδεὶς ἠρώτα* **ποία τις** *εἴη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ* **τίς;** Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ *ποῖος* ἀντί τῆς *τίς* ἐπιθετικῶς: **ποίους** *λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν;* (= τίνας λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ *ποῖος (ποιός;)* ἐπεκράτησε, ἡ δὲ *τίς* ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων *τίνος* καὶ *τί·* πρβλ. **τίνος** *εἶναι αὐτὸ τὸ σπίτι;* **τί** *τρώγει;*)

§49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *τίς* ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα *ποτὲ* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄράγε* ἢ *τάχα*), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν *ποῖος* καὶ *πόσος* ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *σάν*), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἔκπληξις αὐτοῦ περὶ τούτου: **τί ποτε** *σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς;* (= γιατί ἆράγε, γιατί τάχα;) Ξ. **τίσι ποτέ** *λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους;* (= μὲ ποίους ἆράγε λόγους;) Ξ. **ποίου τινὸς** *γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης;* (= σὰν ἀπὸ τί λογῆς σόι;) Ξ. **Πόσαι τινές** *εἴσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει;* (= σὰν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς; *Ἀγγελίαν φέρω χαλεπήν. Τίνα* **ταύτην**; (= τίς ἐστιν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** *οὖν ὑπὸ* **τίνων** *εὕροιμεν*

ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: *πότε, ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν* **τί** *γένηται;* Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἐλλειπτικαὶ ἐκφράσεις *ὅ,τι, τί;* (ἐνν. γίγνεται) = (γιὰ ποιὸν λόγον;) καὶ *ἵνα τί;* ἢ *ὡς τί;* (ἐνν. γένηται = μὲ ποιὸν σκοπό;)· *ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε;* **ὅτι τί**; **ἵνα τί** *ταῦτα λέγεις;* Πλ. **ὡς τί δὴ** *φεύγεις*; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: *τρέφεται δὲ ψυχὴ* **τίνι**; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τὶς* (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἴτε ὡς οὐσιαστικὸν εἴτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: *ἴτω* **τις** *ἐφ' ὕδωρ* (= ἄς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. *ποῖ* **τις** *φύγῃ;* (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. *καί* **τις** *θεὸς ἡγεμόνευεν* (κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου τίς λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία *οὐδεὶς* (= κανείς, κανεὶς δὲν - ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ *μηδεὶς* (= κανείς, κανεὶς νὰ μὴ - ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): **οὐδεὶς** *ἦλθεν* Ξ. *οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν* **οὐδεὶς οὐδὲν** (= κανεὶς τίποτε) Ξ. **μηδεὶς** *ἰδέτω* (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῇ) Ξ. *μὴ θῆσθε νόμον* **μηδένα**. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί*

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαινει *κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι*: *ηὔχεις* **τις** *εἶναι* (πρβλ. *θαρρεῖ πὼς* **κάτι** *εἶναι κι αὐτός*).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον *τί* καὶ εἰς τὰς φράσεις *λέγειν τι, ποιεῖν τι*, κλπ. *ἆρ' οἴεσθέ* **τι** *ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες;* (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν· (= κάποιο ἀρκετά, πολύ, ἐξαιρετικά... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινή τις** *δύναμις* (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινὲς** (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος τις** *χρυσὸς* (= πόσον πολὺς χρυσὸς) Ὅμ.

ἡμέρας **ἑβδομήκοντά τινας** (= κάπου 70, καμμιὰ ἑβδομηνταριὰ) Θ. **διαφερόντως τι** *ἀδικούμεθα* (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *τίς* (ὅπως καὶ ἡ *κανεὶς* εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἕκαστος, ὁ καθένας: τοῦτό τις ἴστω* (= ἂς ξέρῃ καθένας) Σοφ. (πρβλ. *εὔκολα μπαίνει* **κανεις** *στὴ φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει*). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου *τίς* καὶ τὸ ἐπίθετον *πᾶς* ἢ ἡ ἀντωνυμία *ἕκαστος: πᾶς τις* Ἡρόδ. *ἕκαστός τις* Ξ.

Ἡ φράσις *ἤ τις ἢ οὐδεὶς* = σχεδὸν κανείς· ἡ δὲ φράσις *ἤ τι ἢ οὐδὲν* = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀοριστος ἀντωνυμία *ἄλλος* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξήγησις τῆς ἀντωνυμίας *ἄλλος.* Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ *ἄλλος* διὰ τοῦ *ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι* κ.τ.τ. : *αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρπετο καὶ* **ἄλλοι Φαίηκες** (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. *ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ* **τῆς ἄλλης ἀργίας** (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι *ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηδείς)* λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἷον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): *πόλεις τάσδε* **ἑκάτεροι** *ξυμμάχους εἶχον* (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. *ὅστις* **μηδετέροις** *ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε καὶ καλέσαι χρή;* (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν *ὅς (ἥ, ὅ)* καὶ αἱ ἄλλαι ἁπλαῖ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι *οἷος, ὅσος, ἡλίκος,* ἀναφέρονται εἰς ἓν ὡρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ *ὅστις* καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (*ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, ὁποδαπὸς*) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον: *Ἔστι* **Δίκης ὀφθαλμός,** *ὅς τὰ πάνθ' ὁρᾷ - μακάριος* **ὅστις** *οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει* (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α΄. Οὐχ ἧττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ *ὅστις* ἀντὶ τῆς *ὅς: καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου* **βωμόν, ὅστις** *νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν,*

ἱδρύσαντο Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν τὸ *ὅστις* ἀντὶ τῆς *ὅς*.

Σημείωσις β΄. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (*ἔνθα, ᾗ, ὅπου, ὅθεν, οἷ*) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὅς* μετά τινος προθέσεως: *ἤλασεν εἰς Ταρσούς,* **πόλιν** *τῆς Κιλικίας,* **ἔνθα** *ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια* (= ἐν ᾗ) Ξ. **δῶμα** *Πελοπιδῶν τόδε,* **ὅθεν** *σε ἤνεγκα* (= ἐξ οὗ) Σοφ. *ἐκ* **Λακεδαίμονος, οἷπερ** *πλειστάκις ἀφῖξαι* (= εἰς ἥνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ. ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ *ὅπου (ὁπού, πού)* ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (*ὅς, ὅστις, ὁ ὁποῖος*): *τὸν δρόμον,* **ὅπου** *πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω* (= τὸν ὁποῖον). *νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα,* **πού** *ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα* (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ΄. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα *ἔστιν ὅς* ἢ *ἔστιν ὅστις* (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἁπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας *τίς*: **ἔστι δ' ὅστις** *καὶ κατελήφθη* (= κάποιος) Ξ. *οὐκ* **ἔστιν ἥτις** *τοῦτ' ἂν ἔτλη* Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἑξῆς: *εἰσὶν οἵ* ἢ *ἔστιν οἵ* (= ἔνιοι), *ἔστιν ὧν* (= ἐνίων), *ἔστιν οἷς* (= ἐνίοις), *ἔστιν οὕς* (= ἐνίους): **ἔστιν ὃν** *καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον* Ξ. **ἔστιν οἳ** *καὶ Ξενοφῶντα προυβάλλοντο πρεσβευτὴν* Ξ. *πλήν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ* **ἔστιν ὧν** *ἄλλων ἐθνῶν* (καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἔνιοι, ἔνιαι, ἔνια*, ἐκ τοῦ *ἔνι* (= ἔστι) καὶ τοῦ *οἵ, αἵ, ἅ.* πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα *ἐνίοτε* = ἔνι ὅτε, ἤτοι ἔστιν ὅτε.

Ὁμοίως δὲ ἀντὶ τοῦ *οὐδεὶς οὐ* λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως *οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ* ἢ *οὐδεὶς (ἐστιν) ὅστις οὐ* (= πᾶς τις): **οὐδενὶ ὅτῳ** *οὐκ ἀπεκρίνετο* (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *οἷος* (= τέτοιος πού) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις *οἷός εἰμι* ἢ *οἷός τέ εἰμι* μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις *οἷός εἰμι* σημαίνει *εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος πού (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἕτοιμος (νά)*: *Ἀγησίλαος ἥκιστα* **ἦν οἷος** *μεγαληγορεῖν* Ξ. *Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ* **οἷος ἦν** *ἐπεξιέναι Λεωκράτει* Δημ.

Ἡ δὲ φράσις *οἷός τέ εἰμι* (ἢ οἷός τ' εἰμὶ) σημαίνει *εἶμαι εἰς θέσιν,*

δύναμαι: *Ἀλκιβιάδης* **οἷός τε ἦν** *σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν* Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις *οἷόν τέ ἐστι* μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατὸν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι *οἷος, ὅσος, ἡλίκος,* πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς : **οἷα** *ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε!* (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποὺ) Πλ. **ὅσην** *ἔχεις τὴν δύναμιν!* (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι *ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος*, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (*τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος*) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις: *ἀλλὰ* **τίς** *γὰρ εἶ;* **Ὅστις;** *πολίτης χρηστὸς* (= Ἐρωτᾷς ὅστις εἰμί; = ποῖος εἶμαι;) Ἀρφ. *Οὗτος,* **τί** *ποιεῖς;* **Ὅ,τι** *ποιῶ;* (= Ἐρωτᾷς ὅ,τι ποιῶ; = τί κάνω;) 'Αρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἤτοι ἡ *ὅς* ἀναφέρεται εἰς τὴν *οὗτος*, ἡ *οἷος* καὶ *ποῖος* εἰς τὴν *τοιόσδε* καὶ *τοιοῦτος*, καὶ ἡ *ἡλίκος* καὶ *ὁπηλίκος* εἰς τὴν *τηλικόσδε* καὶ *τηλικοῦτος*: *οἱ ἄνθρωποι* **τούτοις** *μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι,* **οὓς** *ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι* Ξ. **ὃν** *οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος* (οὗτος ὅν). *σίτῳ* **τοσούτῳ** *ἐχρῆτο Σωκράτης,* **ὅσον** *ἡδέως ἤσθιε* Ξ. (πρβλ. *ὅσους θὰ κόψῃ τὸ σπαθί, τόσους θενὰ σκοτώσω*).

Σημείωσις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὁλόκληρον,πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον **ὅ**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν *χρῆμα ὅ, πρᾶγμα ὅ* (= πράγμα πού, κάτι πού): *τυραννίδα θηρᾷς, ὃ πλήθει χρήμασίν θ' ἁλίσκεται* *Σοφ. Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων,* **ὃ** *δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις* (= τὸ σταθῆναί τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. (πρβλ. §14, α'.)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ πτῶσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἀλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς πτῶσιν αἰτιατικήν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικήν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτική. (*Ἕλξις* τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἕν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: *οἱ χρησμῳδοὶ ἴσασιν οὐδὲν* **ὧν** *λέγουσι* (= *οὐδὲν τούτων. ἃ*) Πλ. *ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι* **τῆς ἐλευθερίας, ἧς** *κέκτησθε* (= *τῆς ἐλευθερίας, ἣν*) Ξ. *σὺν* **τοῖς θησαυροῖς, οἷς** *ὁ πατὴρ κατέλιπε* (= *σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὓς*) Ξ. *τούτους ἄρχοντας ἐποίει,* **ἧς** *κατεστρέφετο* **χώρας** (= *τῆς χώρας, ἣν*) Ξ. *ἐπορεύετο σὺν* **ᾗ** *εἶχε* **δυνάμει** (= *σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχε*) Ξ. Πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ* **ὅποιον** *φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκεῖνον, ὁ *ὁποῖος* φορεῖ. *Ἀλίμονο σ'* **ὅποιον** *βρεθῇ ἐκεῖ* = σ' ἐκεῖνον, *ὅποιος* βρεθῇ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἤτοι **ἕλκεται τὸ ὄνομα**, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτῶσιν ἐκείνης: **τὴν οὐσίαν, ἣν** *κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων* (= ἡ οὐσία, ἣν) Λυσ. (πρβλ. **Τὴν πίττα, ποὺ** *ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια* = ἡ πίττα ποὺ - ἡ πίττα, τὴν ὁποίαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκὸ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἕλξις εἰς τὰς φράσεις *οὐδεὶς ὅστις οὐ* καὶ *θαυμαστὸν* (ἐστιν) *ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον*: οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδείς ἐστιν, ὅτῳ) Πλ. **οὐδένα** *κίνδυνον* **ὅντινα οὐχ** *ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι* (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὅντινα οὐχ κλπ.) Δημ. *μετὰ ἱδρῶτος* **θαυμαστοῦ ὅσου** (= μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὅσου) Πλ. *ἐκεῖνος* **θαυμαστὴν ὅσην** *περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει* (= θαυμαστή ἐστιν ἡ προθυμία, ὅσην κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: *Ἀριαῖος,* **ὃν** *ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ* **ἐδώκαμεν** *καὶ* **ἐλάβομεν** πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὅς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν; (= καὶ ὅν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (= καὶ ὅν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι *ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος*

πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ *δὴ* ἢ *δήποτε* ἢ *οὖν* κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: *ἐγὼ πάσχειν* **ὁτιοῦν** *ἕτοιμος* (= ὁ,τιδήποτε, ὁποιονδήποτε πάθημα) Δημ.. *οὔτε* **δι'** *ἔχθραν οὔτε* **διὰ** *φιλονικίαν οὐδ'* **ἡντινοῦν** (= οἱανδήποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἑκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς ὡρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περί τινος ἀορίστου: **Ἄνδρα** *μοι ἔννεπε, μοῦσα* (= τὸν ἄνδρα) Ὅμ., α1. **νοῦσον** *ἀνὰ* **στρατὸν** *ὦρσε κακὴν* (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Ὅμ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἓν πρόσωπον ἢ ἕν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὑρισκόμενον: *πῶς γὰρ δὴ* **τὸν** *ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;* (τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὅμ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἕν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Λητοῦς** *καὶ* **Διὸς υἱός˙** *ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθεὶς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακὴν* (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) Ὅμ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουν ἀπὸ **τ˙ μαντοσύνην, τὴν** *οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων* (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Ὅμ., Α 72. **δῶρα, τά** *οἱ ξεῖνος δῶκε* (= τὰ ὁποῖα) Ὅμ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σῴζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: *βάλετε τὰ παπλώματα* **τὰ** *ὑφάναν Ἀνεράδες* (= τὰ ὁποῖα ὕφαναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἕν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε

νὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό: *ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος* **Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ὅμ., Ε 857. *ἄνδρα* **τόν, ὅς** *κε θεοῖσιν ἀπέχθηται* Ὅμ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α΄ καὶ γ΄) χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ παρ' Ὁμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσωνται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *αἰεί τοι* **τὰ κάκ'** *ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακὰ) Ὅμ., Α 207. *ἔδεισεν δ'* **ὁ γέρων** (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) Ὅμ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας* **ἀγῶνα** *ἔθηκε˙ ἐθεώρει δὲ* **τὸν ἀγῶνα** *καὶ Κῦρος* Ξ.) - **αἱ** *δὲ* **γυναῖκες ἱστάμεναι** *θαύμαζον* Ὅμ., Σ 495. **οἱ** *γὰρ* **ἄριστοι** *ἐν νηυσὶν κέαται* Ὅμ., Α 658. *Κάλχας ᾔδη* **τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα** Ὅμ., λ 70.

§54. Τὴν ἀρχικήν των ἀντωνυμικὴν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὡρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) *τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ* (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κι αὐτό, αὐτὰ κι αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ: *Ἀφικνοῦμαι ὡς* **τὸν καὶ τὸν** *Λυσ. ἔδει* **τὸ καὶ τὸ** *ποιῆσαι* Δημ. (Πρβλ. §53, 2, α΄. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ - τὰ καὶ τὰ σῴζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) α) *ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ,* κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) *καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τούς,* ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: *Ἰνάρως* **Ἀθηναίους** *ἐπηγάγετο˙* **οἱ δὲ** *ἦλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι* **τοῖς στρατιώταις˙ τοῖς δὲ** *ὑποψία ἦν* Ξ. **καὶ τὸν** *κελεῦσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. §53,2,β΄).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν *καὶ τὸν* ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικὴ ὅς (= οὗτος), ὅλως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὁποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἤτοι τοῦ **ς**. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις **καὶ ὅς** (= καὶ οὗτος - καὶ ἐκεῖνος), **ἦ δ' ὅς** (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν

ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, **καὶ ἥ** (= καὶ αὕτη), **ἦ δ' ἥ** (= εἶπεν αὕτη): *οὐδεὶς ἀντέλεγε,* **καὶ ὅς** *ἡγεῖτο* Ξ. *εἰ γάρ,* **ἦ δ' ὅς,** *ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ *οἱ δὲ* χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικοὶ δέ: *οἱ αἰχμάλωτοι ᾤχοντο εἰς Δεκέλειαν,* **οἱ δ'** *εἰς Μέγαρα.* Ξ.

3) α) *ὁ μὲν - ὁ δέ,* κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἕνας - ὁ ἄλλος, ἄλλος - ἄλλος, μερικοὶ - μερικοί): **οἱ μὲν** *ἐδίωκον,* **οἱ δὲ** *ἥρπαζον* Ξ.

β) *τὸ μὲν - τὸ δέ, τὰ μὲν - τὰ δέ, τῇ μὲν - τῇ δέ,* ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν - ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν - ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν - ἄλλοτε δέ): *ἐπορεύθησαν* **τὰ μέν τι** *μαχόμενοι,* **τὰ δὲ** *ἀναπαυόμενοι* Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον *πρὸ τοῦ* (ἢ *προτοῦ* = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον): *Κυαξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους ἰέναι·* **πρὸ τοῦ** *δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα* Ἡρόδ. (Τὸ προτοῦ σῴζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος: *Ἔφυγε* **προτοῦ** *ἔρθῃς ἐσύ*).

§55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) *ἀτομικῶς,* ἤτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὡρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὁπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (*κυρίως ὁριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον*): **ὁ ἀνὴρ** *τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει* (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 6, 6. *Ξενίας ὁ Ἀρκὰς* **ἀγῶνα** *ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ* **τὸν ἀγῶνα** *καὶ Κῦρος* (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. *ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς* **τὰ πλοῖα** *ἐμβαίνειν,* **ἃ** *ἡμῖν Κῦρος δοίη* Ξ. **ὁ τῶν** *Ἀθηναίων δῆμος.*

2) *γενικῶς,* ἤτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (*Εἰδοποιὸν* ἄρθρον): **ὁ ἄνθρωπος** *θείας μετέσχε μοίρας* (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἄνθρωπος) Πλ. *δεῖ* **τὸν στρατιώτην** *φοβεῖσθαι* **τὸν ἄρχοντα** *μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μέν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν **τῆς κτὴσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκανονισμένου, τοῦ συνήθους** κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ *πᾶς* ἢ *ἕκαστος*, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ* **τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα** *ἐνέδυ* (= ἀπὸ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. *Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιορκῶν ἐφάνη, ἔχει* **τὴν δίκην** (= τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. *ὁ μὲν* **δειλὸς** *τῆς πατρίδος,* **ὁ** *δέ* **φιλὸδοξος** *τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης* (= πᾶς δειλὸς ἀνήρ, κλπ.). **ὁ** *βουλόμενος* (= πᾶς ὅστις θέλει) **ὁ** *τυχὼν* (= πᾶς ὅστις τύχῃ).

§56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἓν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου *ἕνας, μία, ἕνα*): **ποταμὸς** *ἦν κύκλῳ* (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. *ἐπορεύοντο πρῳαίτερον ἀναστάντες·* **χαράδραν** *γὰρ ἔδει διαβῆναι* (- μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὁριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὡρισμένα: *οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου* **πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων**. (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ* **νύφες** *καὶ μ'* **ἀγγόνια** = μὲ τὶς νύφες της κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων: **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** *συνέγραψε τὸν πόλεμον* (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου** *καὶ* **Παρυσάτιδος** *γίγνονται παῖδες δύο* (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα *βασιλεὺς* ἢ *μέγας βασιλεύς*, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα *ἄστυ* (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν: **βασιλεὺς** *νικᾶν ἡγεῖται* (= ὁ βασιλεύς). *ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς* **ἄστυ** (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἴδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἴδομεν (§8, §25,3 καὶ §26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) νὰ **οὐσιαστικοποιῇ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὁλοκλήρους, καὶ β) νὰ **ἐπιθετοποιῇ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ

χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἕν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἕν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει: *συνῆλθον* **οἱ** *στρατηγοί.* **οἱ** *τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι.* **τὸ** *γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστι χρήσιμον.*

Ὅταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχῃ καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: **ὁ σοφὸς** *ἀνήρ.* **ἡ ἐν Σαλαμῖνι** *ναυμαχία.*

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: **ὁ** *ἀνὴρ,* **ὁ** *σοφός.* **ἡ** *ναυμαχία* **ἡ** *ἐν Σαλαμῖνι.* Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμόν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: **ἀνὴρ** *ὁ σοφός, ἐγὼ σύνειμι* **ἀνθρώποις** *τοῖς ἀγαθοῖς* Ξ. **γέρα** *τὰ νομιζόμενα* Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. *Δὲ βλέπω παρὰ* **σύννεφα τὰ μαῦρα.** Ἀπὸ λαϊκὸ τραγούδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἵα ἡ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνήρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ἡ ρηματικὴ ἔννοια μὲ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητική, μέση, παθητικὴ** καὶ **οὐδετέρα,** καὶ ἑπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικὰ καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ρήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἁπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικὰ**, ὡς *τύπτω* (τινά), *κόπτω* (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς *βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ* κλπ.

§60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: *βλάπτει* **τὸν ἄνδρα** *θυμός. ὁ παῖς κόπτει* **τὴν θύραν**.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. §8): *μίσει* **τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. *ἐνέβαλε τὸ μέν* Πλ. ποιήσω **ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ** Πλ.

§61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἕν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα).*

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).*

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτώτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. *διδάσκω* (τίνα;) *τὸν παῖδα* (τί;) *μουσικήν. πληρῶ* (τί;) *τὴν φιάλην* (τίνος;) *ὕδατος.*

§62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι 1) Εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικήν: *βλάπτει* **τὸν ἄνδρα** *θυμὸς - μέμνησο* **τῶν φίλων** - *ὁμίλει* **σοφοῖς ἀνδράσιν**.

§63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἕνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν (πρβλ. *ἔσθιε* ἔκηλος - ἔκηλος *πῖνε* - τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρβλ. *φᾶτε καὶ πιέτε*, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὡρισμένον καὶ ἑπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. *ἄγω (τινὰ)* = *ὁδηγῶ* - *ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους)* = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: *ἄγω* **τὸν στρατὸν** *ἐπὶ τοὺς πολεμίους*). Ὁμοίως: *ἐλαύνω (τι, π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἵππους κλπ.* = κάμνω τι νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁδηγῶ) - *ἐλαύνω* (= προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὁμήρῳ: *ἐλαύνω* **τὸν στρατὸν**)· *τελευτῶ* (τι = τελειώνω) - *τελευτῶ* (= ἀποθνῄσκω· ἀρχῆθεν *τελευτῶ* **τὸν βίον**) *ἔχω* (- κρατῶ) - *οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω* (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, *οὕτως ἔχω* **ἐμαυτὸν**) κλπ. (πρβλ. *ἀνοίγω ἢ κλείνω* **τὴν θύραν** - *ἀνοίγει ἢ κλείνει* **ἡ θύρα**˙ *γυρίζω* **τὸν τροχὸ** - *γυρίζει* **ὁ τροχὸς** κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικὰ εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. *βάλλω* (τι = ῥίπτω τι) - *ἐμβάλλω, εἰσβάλλω* (εἰς.. = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, *ἐμβάλλω* **στρατεύματα** *εἰς*...) *ὁ ποταμὸς* **ἐκβάλλει** *ἢ* **εἰσβάλλει** *ἢ* **ἐμβάλλει** *εἰς*... (= χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, *ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει* **τὸ ὕδωρ** *εἰς*...)· *δίδωμί τι* - *ἐπιδίδωμι εἴς τι* (ἀρχῆθεν, *ἐπιδίδωμι* **ἐμαυτὸν** *εἴς τι*).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικὰ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. *ἀποδιδράσκω* (= δραπετεύω) - *ἀποδιδράσκω* **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινά**)· *μένω* (που) - *μένω* **τινὰ** (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ *προσδέχομαί* **τινα**)· *πλέω* (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) - *πλέω* **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι **ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν**) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω - περπατῶ, τρέχω **κάμπους, βουνά**. ζῶ καλὰ - ζῶ **πολλοὺς ἀνθρώπους** = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικὰ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως πρβλ. *βαίνω* (= βαδίζω) - *διαβαίνω* **ποταμόν**, *παραβαίνω* **νόμον**, *ὑπερβαίνω* **τεῖχος**, *ἵσταμαί* (που) - *ὑφίσταμαι* **κινδύνους**, *πλέω* - *παραπλέω* **νῆσον** (πρβλ. **τρέχει** - *κατατρέχει* **τοὺς συγγενεῖς** *του. γελᾷ* - **μέ** *περιγελᾷ*).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα

σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν *κατά*, ὅπως τὸ *κατακυβεύω, καθηδυπαθῶ, καθιπποτροφῶ,* κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν *κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν* κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μονον εἰς ὡρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β΄): *δύω τι* (= βυθίζω τι) - *δέδυκα* (= ἔχω βυθισθῆ), *ἔδυν* (= ἐβυθίσθην). *φύω τι* (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), *πέφυκα* (= ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), *ἔφυν* (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). *ἵστημι τι* (= στήνω τι) - *ἕστηκα* (= στέκομαι), *ἔστην* (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). *ἐγείρω τινὰ* (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινα) - *ἐγρήγορα* (= εἶμαι ξύπνιος), *ὄλλυμι τινα* (= καταστρέφω τινα) - *ὄλωλα* (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). *πείθω τινὰ* (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινὰ) - *πέποιθα* (= εἶμαι πεπεισμένος).

§64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§17), δύναται νὰ παραλείπεται.

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: *οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες* ***τὰ ὅπλα*** *ἢ ἄλλῳ* ***παραδόντες*** (ἐνν. *αὐτὰ*) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: *πρὸς* **τὸν ἔχοντα** *ὁ φθόνος ἕρπει* (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἱονδήποτε), *οὐ* ***τῶν νικώντων*** *ἐστὶ τὰ ὅπλα' παραδιδόναι* (= τῶν νικώντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ρήματα.

α) Μὲ αἰτιατικήν.

§65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει *πρόσωπον ἢ πρᾶγμα*, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὑρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνούν *ἐπίδρασιν* ἐπὶ ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: *ὁ τοξότης τείνει* **τὸ τόξον**. *ὁ ἥλιος θερμαίνει* **τὴν γῆν**, *ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε* **κήρυκας**.

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ *ἀποτέλεσμα*, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *δημιουργίαν* τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: *οἱ στρατιῶται ὤρυξαν* **τάφρον**. *γράφω* **ἐπιστολήν**. (Ἐσωτερικὸν **ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος**).

β) αὐτὸ τὸ *περιεχόμενον* τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος: *οἱ Ἕλληνες* **ἐνίκησαν νίκην** *λαμπράν*. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ **σύστοιχον ἀντικείμενον**).

§66 α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἱασδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ: *Σωκράτης* **θυσίας** *ἔθυε* **μικρὰς** Ξ. **τὴν κακίστην δουλείαν** *οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι* Ξ. **καλὸν ἔπαινον** *ἐπαινεῖται Σωκράτης* Πλ. *οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις* **τοιοῦτον πτῶμα** (= τοιαύτην πτῶσιν) Πλ. *ζήσεις* **βίον κράτιστον.** (πρβλ. *χορεύει* **ὡραῖο χορὸ** - *ζῇ* **καλὴ ζωὴ** - *ἀρρώστησε* **μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια** - *κοιμᾶται* **ὕπνον βαθύν**).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες: *βάδιζε* **τὴν εὐθεῖαν** (= τὴν εὐθεῖαν *ὁδόν*), *παῖσον* **διπλῆν** (= διπλῆν *πληγήν*).

Ἀλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἑνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: **μέγα** *δύναται* (= μεγάλην δύναμιν δύναται). *ἡ πόλις* **βραχέα** *ἡσθεῖσα* **μεγάλα** *ζημιώσεται* (= βραχεῖαν ἡδονὴν - μεγάλην ζημίαν) Δημ. **πολλὰ** *μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα* (πολλὰς μηχανάς).

Σημείωσις α΄. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς **α**: *καλά, κακά, ὡραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά*, κλπ.

Σημείωσις β΄. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται:

ἀγωνίζεσθαι **στάδιον, δρόμον, πάλην**, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ *ἀγωνίζεσθαι* **καλὸν ἀγῶνα.**

νικᾶν **μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ *νικᾶν* **Ὀλύμπια, Ἴσθμια** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ *νικᾶν* **νίκην λαμπρὰν** ἢ **Ὀλυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.

διώκειν **δίκην** (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). *εἰσιέναι* **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), *ἀγωνίζεσθαι* **δίκην** ἢ **γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), *φεύγειν* **δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περί τινος), κατὰ τὸ *δικάζειν* ἢ *δικάζεσθαι* **δίκην τινά.**

ὀφλισκάνειν **δίκην** ἢ **δίαιταν** (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), *ὀφλισκάνειν* **αἰσχύνην** ἢ **γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), *ὀφλισκάνειν* **μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ *ὀφλισκάνειν* **πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμὰς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι **ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν** (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ *σπένδεσθαι* **σπονδάς**.

ἑστιᾶν **γάμους** (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ *ἑστιᾶν* **πολυτελῆ ἑστίασιν**.

ἀποκρίνεσθαι **τὸ ἐρωτώμενον** (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ *ἀποκρίνεσθαι* **ἀπὸκρισιν** κλπ. (πρβλ. μυρίζει **λιβανιὲς** - μυρωδιὰ λιβανιοῦ· γράφω **τιμωρία** - γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικήν.

§67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, §28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ *μνήμης* ἢ *λήθης* σημαντικά, ὡς *μεμνῆσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαί* (*τινος*· καθαρὰ γενική): *ἄνθρωπος ὢν μέμνησο* **τῆς κοινῆς τύχης**· *ἐπελαθόμην* **ἐμαυτοῦ** Πλ.

2) τὰ *φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς* ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς *φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν* κλπ. (*τινος* καθ. γενική): **χρόνου** *φείδου*. **ἑαυτοῦ** *κήδεται ὁ προνοῶν* **ἀδελφοῦ**.

3) τὰ *ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως*

σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρίθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (*τινος*· καθ. γεν.) - *σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι* κλπ. (*τινος*· ἀφαιρετική), *πάντες* **τῶν ἀγαθῶν** *ἐπιθυμοῦσι* Πλ. *ἀνθρώπου ψυχὴ* **τοῦ θείου** *μετέχει* Πλ. *ὄναιο* **τῶν τέκνων** (= νὰ χαρῇς τὰ παιδιά σου). *δεῖ* **χρημάτων**. *αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα* **παιδείας** *δέονται* Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα *ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ* (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα *ἀγαπῶ* ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἀρκοῦμαι*, συντάσσεται μὲ δοτικήν: *Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει* **τοῖς πεπραγμένοις** (= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τά...) Δημ.

4) τὰ *αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως* καὶ *γεύσεως* σημαντικά, ὡς *αἰσθάνεσθαι, ἅπτεσθαι, δράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαί* (*τινος*· καθ. γεν.): *ἄκουε* **πάντων**, *ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι* **σίτου** *ἐγεύσαντο.* **κρομύων** *ὀσφραίνομαι* Ἀρφ. *ἀντείχετο* **τοῦ δόρατος** Πλ.

Σημείωσις. Τὸ *ὁρῶ* συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. *αἰσθάνομαι* καὶ *ἀκούω* καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἤ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἤτοι *λόγοι, βοή, ἦχος* κ.τ.τ.). Πρβλ. **τῶν μαρτύρων** *ἀκηκόατε. ὄνος* **λύρας** *ἤκουε καὶ* **σάλπιγγος** *ὗς*. Ἀλλά : **πάντ'** *ἀκήκοας* **λόγον**. *ᾔσθετο* **βοήν**.

5) τὰ *ἀποπείρας, ἐπιτυχίας* ἢ *ἀποτυχίας* σημαντικά, ὡς *πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν* κλπ. (*τινός*· καθ. γεν.) - *ἁμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι* κλπ. (*τινός*· ἀφαιρ.): **πολλῶν κακῶν** *πεπειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὗν* **τοῦ** *μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ* **τοῦ** *Κροίσου* **παιδὸς** Ἡρόδ. *ἐψεύσθησαν* **τῶν ἐλπίδων**.

6) τὰ *ὀσμῆς* σημαντικά, ὡς *ὄζειν, πνεῖν* (*τινος* καθ. γεν.): *ὄζουσι* **πίττης** Ἀρφ. **μύρου πνεῖ** Ἀνακρ.

7) τὰ *ἐνάρξεως* ἢ *λήξεως* σημαντικά, ὡς *ἄρχειν, ἄρχεσθαί* (*τινος* καθ. γεν.) - *λήγειν, παύεσθαί* (*τινος* ἀφαιρ.): *οἱ βάρβαροι ἦρξαν* **χειρῶν ἀδίκων** (= ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). *πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς*

ἄρχεσθαι **παντὸς ἔργου**. *παύσασθε* **μάχης** Ἀρφ. *ἔληξε* **τῆς θήρας** (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ *ἀρχῆς*, ἤτοι *ἐξουσίας* σημαντικά, ὡς *ἄρχειν*, *κρατεῖν*, *δεσπόζειν*, *ἡγεῖσθαί* (*τινος* καθ. γενική): *ζήσεις βίον κράτιστον, ἤν* **θυμοῦ κρατῇς. ἄλλος ἄλλου** *δεσπόζειν ἀξιοῖ* Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. *κρατῶ* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *νικῶ*, *καταβάλλω* συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικήν: *Ἀθηναῖοι* **Σικυωνίους** *ἐκράτησαν*.

9) τὰ *χωρισμοῦ*, *ἀπομακρύνσεως*, *ἀποχῆς*, *ἀπαλλαγῆς* σημαντικά, ὡς *χωρίζεσθαι*, *ἀφίεσθαι*, *ἀπέχειν*, *ἀπέχεσθαι*, *ἀπαλλάττεσθαί* (*τινος* ἀφαιρ.): *πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη* **ἀρετῆς** *πανουργία φαίνεται* Πλ. *ἀφίεται* **τοῦ δόρατος** Πλ.

10) τὰ *καταγωγῆς* σημαντικά, ὡς *γίγνεσθαι*, *εἶναι*, *πεφυκέναι*, *φῦναί* (*τινος* ἀφαιρ.): **Δαρείου** *καὶ* **Παρυσάτιδος** *γίγνονται παῖδες δύο*. **πατρός,** *εἰμ' ἀγαθοῖο* (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) Ὅμ. **μιᾶς μητρὸς** *πάντες ἀδελφοὶ φύντες* Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν *ἐκ* ἢ *ἀπὸ* καὶ γενικήν: **ἐκ θεῶν** *ἐγεγόνει*. *Προκλῆς γεγονὼς* **ἀπὸ Δημαράτου Ξ.**

11) τὰ *συγκρίσεως*, *διαφορᾶς*, *ὑπεροχῆς* σημαντικά, ὡς *πλεονεκτεῖν*, *μειονεκτεῖν*, *ὑστερεῖν*, *ὑπερτερεῖν*, *ἡττᾶσθαι*, *διαφέρειν*, *περιγίγνεσθαι*, *περιεῖναι*, *πρωτεύειν*, *κρατιστεύειν*, (*τινός* ἀφαιρ.): *ἤθελον* **ἡμῶν** *πλεονεκτεῖν*. *ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει* **πατρὸς ἀγαθοῦ**. *Κῦρος* **τῶν ἡλικιωτῶν** *ἐκρατίστευεν*. Ξ

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς *μέρος* μόνον τοῦ ἀντικειμένου: *Κῦρος* **λαβὼν τῶν κρεῶν** *διεδίδου* (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς** *ἔτεμον* (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετά τινος τῶν προθέσεων *ἀπό*, *ἐκ*, *κατά*, *πρό*, *ὑπέρ*, ὡς *ἀποπηδᾶν*, *ἐκβαίνειν*, *καταφρονεῖν*, *καταγελᾶν*, *προτρέχειν*, *προκεῖσθαι*, *ὑπερκεῖσθαι*, *ὑπερέχειν* (*τινός*). *οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις* **τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας** *ἡμῶν ὄρη μεγάλα* Ξ. *ἄνθρωπος ξυνέσει* **ὑπερέχει τῶν ἄλλων** Πλ.

γ) Μὲ δοτικήν.

§69. Μὲ δοτικὴν (*καθαρὰν* ἢ *ὀργανικήν*, §28,6 *καὶ* 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις *σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό;* ἢ *μὲ ποιόν; μὲ ποιό;* ἤτοι)

1) τὰ ῥήματα *πρέπειν, ἁρμόζειν,* καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.): **προσήκει** *μάλιστα* **ἐλευθέρῳ** *ἡ ἱππικὴ* Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *προσέγγισιν* ἢ *συνάντησιν* ἁπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, *ἀκολουθίαν, διαδοχήν, ἐπικοινωνίαν, ἕνωσιν,* ὡς *πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν* (*τινί*· ὀργ. δοτ.): *ὅμοιος* **ὁμοίῳ** *ἀεὶ πελάζει. χρῶ* **τοῖς βελτίστοις** Ἰσοκρ. **νόμοις** *ἕπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν.* **σοφοῖς** *ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός.*

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *φιλικὴν* ἢ *ἐχθρικὴν ἐνέργειαν,* ἢ *διάθεσιν, ἅμιλλαν, ἔριν* ἢ *συμφιλίωσιν,* ὡς *εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὔχεσθαί* (*τινι*· καθ. δοτ.) - *ἁμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαί* (*τινι*· ὀργ. δοτ.): *ἀμυνῷ* **τῇ πατρίδι**. *Δαίδαλος* **Μίνῳ** *ἐδούλευε* Ξ. **θεῷ** *μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ* **τύχῃ**. *ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι* **τοῖς φίλοις,** *ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ* **ἀλλήλοις** Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα *ὠφελεῖν, βλάπτειν* καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ *λυσιτελεῖν* (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν: *Σωκράτης ὠφέλει* **τοὺς συνόντας** - *Σωκράτης ἐλυσιτέλει* **τοῖς συνδιατρίβουσιν** Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) *λοιδορεῖν* συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν.

Τὸ *πολεμεῖν σύν τινι* ἢ *μετά τινος* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει *πολεμεῖν μετά τινος ὡς συμμάχου* ἐναντίον ἄλλου: *Ἀθηναῖοι* **μετὰ Θηβαίων** *ἐπολέμησαν* **Λακεδαιμονίοις** (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν,* ὡς *ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, ἐοικέναι, συμφωνεῖν, συνᾴδειν* (*τινί*· δοτ. ὀργ.): **φιλοσόφῳ** *ἔοικας* Ξ. *τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ* **τοῖς λόγοις.**

§70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικήν, § 28,7 *καὶ* 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ *ὁμοῦ* ἢ μετά τινος τῶν προθέσεων *σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό,* ὡς *ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν* (*τινι*· ὀργανικὴ δοτικὴ) - *ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι,*

παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαί (*τινι·* τοπικὴ δοτική): *ὁμονοεῖτε* **ἀλλήλοις**. *οἱ συνόντες* **Σωκράτει** Ξ. *ἐμμένω* **τοῖς ὡμολογημένοις** Πλ.

§71. Δοτικὴ προσωπική. Δοτικὴ ὀνόματος **προσώπου** (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα *εἶναι* (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα *γίγνεσθαι* καὶ *ὑπάρχειν*) καὶ δηλοῖ αὔτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι· (δοτικὴ προσωπικὴ **κτητική**): *ἦσαν* **τῷ Κροίσῳ** *δύο παῖδες* (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. **τῷ δικαίῳ** *παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται* Πλ. *σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει* **αὐτοῖς** Ξ.

Ἀλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται

1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον *συμμετέχει* εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: *πολύ* **μοι** *καρδία πηδᾷ* Πλ. (πρβλ. *μοῦ* πονεῖ ἡ καρδιά). *διέφθαρτο* **τῷ Κροίσῳ** *ἡ ἐλπὶς* Ἡρόδ. (πρβλ. *τοῦ* κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστική. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει (= ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλι, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως)· (πρβλ. ὁ Πέτρος μοῦ φυλάγει τὸ σπίτι. τοῦ χάλασαν τὰ σχέδια).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α΄ καὶ τοῦ β΄ προσώπου). Αὕτη δηλοῖ *τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον*, ἤτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: ὡς *καλός* **μοι** *ὁ πάππος!* (*ἐστὶν* = τί ὡραῖος ποὺ *μοῦ* εἶναι ὁ π.) Ξ. *καὶ* **μοι** *μὴ θορυβήσητε* (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποὺ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. *ἡ στρατιὰ σῖτον οὐκ εἶχεν* **αὐτῷ** Θ. (πρβλ. μὴ *μοῦ* κρυώσῃ. νὰ *σοῦ* ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος *βούλομαι* (ἢ *ἐθέλω*) ἢ *ἥδομαι* ἢ *ἄχθομαι* ἢ ἡ λέξις *ἄσμενος*, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἴ σοι βουλομένῳ ἐστὶν**

ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. *ὑπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι,* **ὅτῳ** *ὑμῶν* **μὴ ἀχθομένῳ εἴη** (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἁπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: *ταῦτ' ἐστὶν* **ὑμῖν,** *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τἀληθῆ* (= αὐτὰ ποὺ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. Τί *σοῦ* εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου** ἢ **τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι: *γέρων* **γέροντι** *γλῶτταν ἡδίστην* **ἔχει,** *παῖς* **παιδὶ** (= ἕνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.)· (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα *μοῦ* εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται *μετοχή*, ἡ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν *ἰσχύει κάτι τι, τοπικῶς* ἢ *χρονικῶς*: *Ἐπίδαμνός* **ἐστι** *πόλις* **ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι** *τὸν Ἰόνιον κόλπον* (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἕνα ποὺ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. **ἦν** *ἡμέρα πέμπτη* **ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις** (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ **τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου**. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - *τέος* ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ *παθητικῶν ῥημάτων*, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: *ὁ ποταμὸς ἐστιν* **ἡμῖν διαβατέος** (= πρέπει νὰ διαβαθῇ *ἀπὸ ἡμᾶς*, πρέπει *ἡμεῖς* νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. **συνεκποτέα ἐστί σοι** *καὶ τὴν τρύγα* (= πρέπει σὺ νὰ πίῃς μαζί) Ἀρφ. *ταῦτα* **Θεμιστογένει** *γέγραπται* (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. *ἀληθὲς* **ἀνθρώποις οὐχ εὑρίσκεται** (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὁμοία εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα *τριτοπρόσωπα* ἢ *ἀπρόσωπα* ῥήματα, ὡς *μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασταί τινι* κλπ.: *οὐ μεταμέλει* **μοι** (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο* **τοῖς Κορινθίοις,** *ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἑτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.
α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν,

συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν*: *οὐ* **τοῦτο** *ἐρωτῶ* **σε** Ἀρφ. (πρβλ. **αὐτὸ σὲ** *ῥώτησα*). **οὐδένα** *ἐγὼ ἐπραξάμην* **μισθὸν** *ἢ ᾔτησα* (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. *Διογείτων* **τὴν θυγατέρα** *ἔκρυπτε* **τὸν θάνατον** *τοῦ ἀνδρὸς* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὅμως καὶ *αἰτεῖν* ἢ *εἰσπράττειν τι παρά τινος* καὶ *ἀποστερεῖν τινά τινος*: **οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῴων** *ἀπεστέρηκεν* Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ *ὑπενθυμίζειν*: *διδάσκει* **σε τὴν στρατηγίαν Ξ**. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα). **τὴν ξυμμαχίαν** ἀνεμίμνῃσκον **τοὺς Ἀθηναίους Θ**.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐνδύειν*: ὁ πάππος τὸν Κῦρον καλὴν **στολὴν** ἐνέδυσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἔντυσε μαῦρα **ροῦχα**).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικήν, ὅταν ἔχῃ ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ *σύστοιχον ἀντικείμενον* (§65,2б): **ἕκαστον** ὑμῶν εὐηργέτουν **τὴν** μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὅδε **κακὰ** πολλὰ ἔοργεν **Τρῶας** Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα *δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν* (*τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν*): οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν*. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἑτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῇ εἰς παθητικήν: **τὴν** τοιαύτην **δύναμιν ἀνδρείαν** ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων **δεσπότην ἑαυτὸν** πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη δύναμις *ἀνδρεία* καλεῖται - πάντων *δεσπότης* αὐτὸς γέγονε· πρβλ. §10,2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων *αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν*: **ἕνα τινὰ** *ἀεὶ ὁ δῆμος εἴωθεν τρέφειν καὶ αὔξειν* **μέγαν** (πρβλ. *τὸν Πέτρο* τὸν σπουδάζουν γιατρό). Βλ. καὶ §10α, Σημ.

б) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικήν.

§74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ

γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα *ἑστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν* κ.τ.τ.: **τῶν λόγων ἡμᾶς** Λυσίας εἱστία Πλ. **ἀνδρῶν** τήνδε **πόλιν** ἐκένωσε Αἶσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἀκούειν* ἢ *πληροφορεῖσθαι*: ὑμεῖς **ἐμοῦ** ἀκούσεσθε πᾶσαν **τὴν ἀλήθειαν** Πλ. μάθε **μου** καὶ **τάδε**.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, *ὁδηγεῖν, ἕλκειν* κ.τ.τ. ἢ *ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν*, κ.τ.τ. ἔλαβον **τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν** (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὀ.) Ξ. ἄγει **τῆς ἡνίας τὸν ἵππον** Ξ. Οἱ Ἠλεῖοι **τοὺς Λακεδαιμονίους** ἐκώλυον **τοῦ ἀγῶνος** Ξ. (Βλ. §72,1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν* κ.τ.τ. - *ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν* κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν : ἠλλάξαντο πολλῆς **εὐδαιμονίας** πολλὴν **κακοδαιμονίαν** (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. **τῶν πόνων** πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα **τἀγάθ'** οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι **τὸν Θεμιστοκλέα** μεγίστων **δωρεῶν** ἠξίωσαν Ἰσοκρ.

5) τὰ ῥήματα,τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ψυχικὸν πάθημα*, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίρειν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ *δικαστικὰ* καὶ *ἀνταποδοτικά*, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζηλῶ **σε τοῦ πλούτου** (=διὰ τὸν πλοῦτον) Ξ. πολλάκις **σε** εὐδαιμόνισα **τοῦ τρόπου** Πλ. διώξομαί **σε δειλίας** Ἀρφ. Μέλητος **Σωκράτη ἀσεβείας** ἐγράψατο Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καί τὰ ῥήματα *φεύγω* καὶ *ἁλίσκομαι* ἐπί δικαστικῆς ἐννοίας: **ἀσεβείας** φεύγω ὑπὸ Μελήτου (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἑάλω **κλοπῆς** (=κατεδικάσθη διά...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ *φεύγω τινός* - *ἁλίσκομαί τινος* λέγεται καὶ *κρίνομαι* **θανάτου** (=δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετά τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικήν, ὡς *ἀπό, ἐκ, πρό*, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν *κατά*, ἔχοντα *δικαστικὴν ἔννοιαν*, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει **με τούτου** Πλ. προέταξε τῶν **ὁπλιτῶν τοὺς ἱππέας** Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι **Σωκράτους** θάνατον **κατέγνωσαν** Ξ. (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ **αἰτιατικὴν καὶ δοτικήν.**

§76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα *λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν* καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *πᾶσαν* **ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν** *ἐρῶ* Πλ. *ἡ μωρία δίδωσιν* **ἀνθρώποις κακά. τίνα** *ἀντιτάξεις* **τῷδε**; Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγήν*: *ὁ σίδηρος ἀνισοῖ* **τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς** *ἐν τῷ πολέμῳ* Ξ. *κεράννυμι* **ὕδωρ τῷ οἴνῳ**. *οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων* **τοὺς φεύγοντας** *ξυναλλάξαι* **σφίσι** Θ.

§77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς *ἐν* ἢ τῆς *σύν*: *αἱ ἡδοναὶ οὔτε* **εὐεξίαν τῷ σώματι** ἐνεργάζονται οὔτε **ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ** *ἐμποιοῦσι* Ξ. *ξυγκρούειν* **αὐτοὺς ἀλλήλοις** *ἐβούλοντο* Θ.

δ) Μὲ **γενικὴν καὶ δοτικήν.**

§78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενινὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα *μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν* καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *μετεσχήκαμεν* **ὑμῖν ἱερῶν** *τῶν σεμνοτάτων* Ξ. *χρὴ* **τοῦ βάρους** *μεταδιδόναι* **τοῖς φίλοις** Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ *παραχωρεῖν* καὶ τὸ ῥῆμα *φθονεῖν* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἀρνεῖσθαι τι εἴς τινα ἐκ φθόνου*: **τῆς** *τῶν Ἑλλήνων* **ἐλευθερίας** *παρεχωρήσατε* **Φιλίππῳ** Δημ. *μὴ* **μοι** *φθονήσῃς* **τοῦ μαθήματος** Πλ.

3) τὰ ῥήματα *τιμῶ* καὶ *τιμῶμαι* εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν˙ *τιμᾷ* (ὁ δικαστὴς) τινί τινος = ὁρίζει εἴς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι˙ *τιμᾶται* (ὁ κατήγορος) τινί τινο = προτείνει διά τινα ὡς ποινὴν κάτι τι: *ἴσως ἂν* **μοι**, *ὦ ἄνδρες δικασταί*, **φυγῆς τιμήσαιτε** Πλ. *τιμᾶταί* **μοι** *ὁ ἀνὴρ* **θανάτου** Πλ.

6) Τὰ μέσα ῥήματα

§79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανακλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§80. α) Μέσα **ἀντανακλαστικὰ** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον *ἀμέσως* καὶ κατ' *εὐθεῖαν* ἢ *ἐμμέσως* καὶ *πλαγίως*. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ *αὐτοπαθῆ*, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· *γυμνάζομαι* =γυμνάζω *ἐμαυτόν*, *ὁπλίζεσθε* =ὁπλίζετε *ὑμᾶς αὐτούς*.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *ἔρριψαν* **σφᾶς αὐτοὺς** *εἰς φρέατα* (=ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ῥῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια: **ἑαυτὸν** *ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής*. (πρβλ. νίβεται - καὶ - νίβεται *μόνος του*. Χτενίζεται - καὶ - χτενίζεται *μόνη της*.).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἕν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος: *ἐνίψατο* **χεῖρας**. (Πρβλ. ἐπλύθηκε - καὶ - ἔπλυνε τὰ *χέρια του*).

2) **μέσα πλάγια,** ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ *ἐμμέσως* καὶ *πλαγίως*. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον *ἐνεργεῖ κάτι τι* εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου**· *κείρομαι* (=βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει): *ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας* **παιδεύεται** (=ἐκπαιδεύει τοὺς

παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικὰ** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον *χάριν ἑαυτοῦ*, δηλαδὴ πρὸς χρῆσίν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· **οἰκοδομοῦμαι** *οἰκίαν* (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι** *γυναῖκα* (=*ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου* γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα *ὡς σύζυγόν μου*). *Παυσανίας τράπεζαν Περσικὴν* **παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρέθετον οἱ ὑπηρέται) Θ. (Πρβλ. *συμβουλεύομαι* τὸν ἰατρόν, *δανείζομαι* χρήματα, *προμηθεύομαι* τρόφιμα).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται *τίθεσθαι* ἢ *γράφεσθαι* νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους *διὰ τῶν νομοθετῶν*), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται *τιθέναι* ἢ *γράφειν νόμους*: *ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους* **ἔθηκεν** ἢ **ἔγραψε** - *οἱ Ἀθηναῖοι νόμους* **ἔθεντο** ἢ **ἐγράψαντο**.

Σημείωσις. Καί, εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: Λύσανδρος τὰς ναῦς **ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἤτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. *κτίζει* σπίτι, *κόβει* τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἤτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἡ ὁποία μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους): *συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας* **ἐωθοῦντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὑρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο** *τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων* (=διένειμαν *ἀλλήλοις*, διεμοίρασαν *ἀναμεταξύ των* τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικόν, μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἑνικόν· *διαλεγόμεθα* περί τινος - *διαλέγομα ί τινι* περί τινος.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ΄ προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον

πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν : *οἱ ὑπηρέται διέφθειρον* **ἀλλήλους** Θ. *φθονοῦντες* **ἑαυτοῖς** *μισοῦσιν ἀλλήλους* (=ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλοκτονοῦσιν** (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον - ὑποστηρίζει *ὁ ἕνας τὸν ἄλλον* - ἀλληλοϋποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι** *αἰχμάλωτον* (=ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμάλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι** *τοῖς συμμάχοις ναῦς* (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: *πολιτεύω* (=εἶμαι πολίτης)-*πολιτεύομαι* (=ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· *πρεσβεύω* (=εἶμαι πρεσβευτὴς)-*πρεσβεύομαι* (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής)· (πρβλ. αὐτὸς *φορτώνεται* ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· *βάλθηκε* νὰ μὲ καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ *ποιοῦμαι* εἰς φράσεις, οἷαι: *ποιοῦμαι* πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ *ποιοῦμαί τινα* φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἀλλὰ *ἄρχω* λόγου=λαμβάνω τὸν *λόγον* πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος-ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον *παύομαι* τοῦ λόγου).Πρβλ. *ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς* **ἄρχειν** με **λόγου** (=νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) - **τοῦ λόγου** Κῦρος **ἤρχετο** ὧδε (=ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἑξῆς) Ξ.

μισθῶ τι =δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον-*μισθοῦμαι τι* =λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ

ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· *ποιῶ τινα* δοῦλον = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου-*ποιοῦμαί τινα* δοῦλον = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλώνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτόν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὅρια τῆς ιδιαιτέρας σημασίας ἑνὸς ἑκάστου μέσου ῥήματος δέν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ

μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλά καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. *παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον* (μέσον αὐτοπαθὲς = παρασκευάζω *ἐμαυτόν*, ἑτοιμάζομαι) -*παρασκευάζομαι ναυτικὸν* (μέσον δυναμικὸν = ἑτοιμάζω ναυτικὸν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὑρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· *οἰκοδομοῦμαι*

οἰκίαν (μέσον διάμεσον= οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικὸν= οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν,ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἀόριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς *εὐθὺ* καὶ ὡς *πλάγιον*, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. *σῴζομαι* ἐκ τοῦ κινδύνου, *ἐσώθην* ἐκ τοῦ κινδύνου (=ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) - *σῴζομαι* τὴν οὐσίαν, *ἐσωσάμην* τὴν οὐσίαν (=ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἀλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς *ἀνηγαγόμην* ἢ *ἀνήχθην* εἰς τὸ πέλαγος, *ὡπλισάμην* ἢ *ὡπλίσθην*. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικὸς ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς *ἠθροίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθην* κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικὸς ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· *ἐλούσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθην* κ.λ.π.).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§83. Τὰ παθητικὰ ρήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλον.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικὰ ρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἰδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, §80, 2, α΄) καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον *κείρομαι* καὶ τὸ σημερινὸν *ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο=ἀναθέτω* εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει - *ἀνέχομαι* νὰ μὲ ξυρίζῃ ὁ κουρεὺς - *ξυρίζομαι* ἀπὸ τὸν κουρέα).

§84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἴτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν *ὑπὸ* καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν *ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς* καὶ γενικήν: *διδάσκεσθαι ἐθέλω* **ὑπὸ χρηστῶν** *μόνον* Πλ.

ἐπράχθη οὐδὲν **ἀπὸ τῶν τυράννων** *ἔργον ἀξιόλογον* Θ. **ἐκ Φοίβου** δαμεὶς (=ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. **τὰ παρὰ τῶν θεῶν** *σημαινόμενα* Ξ. *Ἰσχόμαχος* **πρὸς πάντων** καλός τε κἀγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

2) μὲ δοτικὴν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου: *ταῦτα* **Θεμιστογένει** *γέγραπται* (=ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. §71, 5.

§85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται, ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (*οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν* **τοὺς Πέρσας**) - **οἱ Πέρσαι** *ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων*. (*βασιλεῖς ἄρχουσι* **τῶν Περσῶν**) - **Πέρσαι** *ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων*. (**τοῖς παλαιοῖς** *ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον*) - **οἱ παλαιοὶ** *ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο* Θ.

§86. Ἐπὶ τῶν διπτώτων ῥημάτων (§72 κ.ἑ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικάς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὗται γίνονται ὀνομαστικαί, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (**Ἰσχόμαχον** *πάντες* **καλόν** τε **κἀγαθὸν** *ἐπωνόμαζον*) - **Ἰσχόμαχος** πρὸς πάντων **καλός** τε **κἀγαθὸς** *ἐπωνομάζετο* Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτῶσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικὴ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικὴ ἢ γενικὴ ἢ δοτική), παραμένει: (*ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν* **τὴν στρατηγίαν**) - ὁ νεανίας διδάσκεται *ὑπὸ τοῦ διδασκάλου* **τὴν στρατηγίαν**. (*οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας* **χόρτου** *κούφου*) - *αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων* **χόρτου** *κούφου*. (*τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς* **Παρυσάτιδι** *ἐδεδώκει*) - *αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως* **Παρυσάτιδι** *δεδομέναι ἦσαν* Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (*κινδυνεύομεν* **μέγαν κίνδυνον** - *οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν* **ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται** Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτώτων ῥημάτων *ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω* (τινός τι) καὶ *ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω* (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (*οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον* **τῶν στρατηγῶν** *τὰς κεφαλὰς*) - **οἱ στρατηγοὶ** *ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς* Ξ. (*ἐπέτρεψαν* **τοῖς ἐννέα ἄρχουσι** *τὴν φυλακήν* - **οἱ ἐννέα ἄρχοντες** *ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.*

§87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ - *ἀποθνῄσκω* (=φονεύομαι) ὑπό τινος.

διώκω τινὰ - *φεύγω* (=καταδιώκομαι) ὑπό τινος.

ἐκβάλλω (=ἐξορίζω) τινα - *ἐκπίπτω* (=ἐξορίζομαι) ὑπό τινος.

εὖ λέγω (=ἐπαινῶ) τινὰ - *εὖ ἀκούω* (=ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.

εὖ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινα - *εὖ πάσχω* (=εὐεργετοῦμαι) ὑπό τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. *αἱρῶ* (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ *ἁλίσκομαι* (=συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου *αἱροῦμαι* (=ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ *αἱροῦμαι* (=ἐκλέγομαι) ὑπό τινος: *Ἀθηναῖοι* **αἱροῦνται** *Μιλτιάδην στρατηγὸν* - *Μιλτιάδης* αἱρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα *γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω*, κ.τ.τ. καὶ ἓν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν·

μισῶ *τινα* - (*μισοῦμαι καὶ*) *μισητὸς γίγνομαι* ἢ *μῖσος ἔχω* πρός τινος.

θεραπεύω τινὰ - (*θεραπεύομαι καὶ*) *θεραπείας τυγχάνω* ὑπό τινος.

ζημιῶ τινα (*ζημιοῦμαι καὶ*) *ζημίαν λαμβάνω* παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν **ἀποθετικῶν** ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως·

αἰδοῦμαι (=ἐντρέπομαί) τινα· - *αἰδοῦς τυγχάνω* ὑπό τινος.

αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) τινα - *αἰτίαν ἔχω* ἢ *αἰτίαν λαμβάνω* ὑπό τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** - γίγνομαι ἐπιθυμητός. **συγχωρῶ** - λαβαίνω συγχώρεσι. **παρηγορῶ** - ἔχω παρηγοριά. **περιποιοῦμαι** - εὑρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ *δίκην λαμβάνω παρά τινος* (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ *δίκην δίδωμι τινι* (=τιμωροῦμαι ὑπό τινος): *οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες* ***δίκην διδόασιν*** (=τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἁπλῶς εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν): *ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ* κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὅρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι *ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις*, ἤτοι ἡ σχέσις **τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὀργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθὲς, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**).

2) διά τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός: ἐ **ἐκείνης τῆς νυκτὸς** *οὐδεὶς ἐκοιμήθη* Ξ. *οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ* ***διὰ νυκτός***· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ *μεσάνυκτα*= ἔβρεξε *κατὰ* τὰ μεσάνυκτα), (Ὡς **ἐπιρρηματικοὶ** προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§90. α) **Ἡ αἰτιατικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (*ποῦ*; ἕως *ποῦ*;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητική: *κνίση δ'*

οὐρανὸν *ἷκε* (=εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). *ἀνέβη* **μέγαν οὐρανὸν Οὔλυμπόν τε** Ὅμ. (Πρβλ. πάω *σπίτι*, πάω *σχολεῖο*).

2) *ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς* (*πόσον;*): *ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν* **σταδίους ἑβδομήκοντα** Θ. *αἱ σπονδαὶ* **ἐνιαυτὸν** *ἔσονται* (=ἐπὶ ἕν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει *δέκα πόντους*. Θὰ μείνῃ ἐκεῖ *λίγους μῆνες*).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* (*οὑτοσί*), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνει κάτι τι: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε* **τρίτην ἤδη ἡμέραν** (=ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. *ἀπηγγέλθη* Φίλιππος **τρίτον** ἢ **τέταρτον ἔτος τουτί**, *Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (=ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) *αἰτίαν ἢ σκοπόν* (*γιατί*; *πρὸς τί*;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: **τί** *τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων;* (=γιατὶ ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τὶ γελᾶτε;) Πλ. **ταῦτα** *δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς* **νεανίσκους** (=διὰ ταῦτα) Πλ. *ἠρωτῶντο* **ὅ,τι** ἥκοιεν (=γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ.

4) *τὸ κατά τι, ἤτοι ἀναφοράν* (σὲ *τί*; ὡς *πρὸς τί*;): **πόδας** *ὠκὺς Ἀχιλλεὺς* Ὅμ. *ὅ ἐπίσταται ἕκαστος*, **τοῦτο** *καὶ σοφός ἐστι* (=ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τὶ φταίω ἐγώ;).

§91. 6) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπου τινός*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (*ποῦ*; *ἀπὸ ποῦ*;) Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητική: **ποῦ** *Μενέλαος ἔην*; *ἢ οὐκ* **Ἄργεος** *ἦεν* **Ἀχαιικοῦ**; (=ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). *ἵππος εἰωθὼς λούεσθαι* **εὐρρεῖος ποταμοῖο** (=ἐντὸς καλλιρρόου ποταμοῦ). *ἔρχονται* **πεδίοιο** *μαχησόμενοι* (=διὰ τῆς πεδιάδος) Ὅμ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται *τοῦ κάμπου* καβαλλάρης).

Σημείωσις: Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. §28,5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (*πότε*; *τὶ καρό*;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: *οὐ* **τῆς ἐπιούσης ἡμέρας** *ἥξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ* **τῆς ἑτέρας** (=ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. *Ἴστρος ἴσος*

ἀεὶ ῥέει καὶ **θέρεος** καὶ **χειμῶνος** (=καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. *οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν* οὐδὲν **πολλῶν ἐτῶν** (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσῃς! καὶ *τοῦ χρόνου*!).

3) *αἰτίαν* (*γιατί;*): **τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων** ὀργίζεται (=διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. §74, 5). (πεθαίνει *τῆς πείνας*).

Σημείωσις. Βλ. καὶ §37,1,6΄.

4) *ποσόν* (πόσον;): **πόσου** *διδάσκει Εὔηνος;* **πέντε μνῶν** (=πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του;) Πλ. (πρβλ. §74,4).

§92. γ) **Ἡ δοτικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. **ἡ τοπικὴ δοτικὴ** (§28,7)

1) τὸν *τόπον* ἐπὶ στάστως (*ποῦ; σὲ ποιὸ μέρος;*).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητική: *Ζεῦ,* **αἰθέρι** *ναίων* (=ἐν τῷ αἰθέρι). *τόξα* **ὤμοισιν** *εἶχεν* (=ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὅμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγαφεῖς εὔχρηστοι οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ *τῇδε* (=ἐδῶ), *ταύτῃ* (=αὐτοῦ), ἐκείνῃ (=ἐκεῖ). *ἄλλῃ* (=ἀλλοῦ), *ᾗ*, (=ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς *Πανάκτῳ, Βραυρῶνι, Ἐλευσῖνι, Ῥαμνοῦντι* κλπ.: *στήλας στῆσαι* **Ὀλυμπίασι** *καὶ* **Πυθοῖ** *καὶ* **Ἰσθμοῖ** *καὶ* **Ἀθήναις,** *ἐν πόλει* (=καὶ ἐν **Ἀθήναις,** ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. *τὰ τρόπαια τά τε* **Μαραθῶνι** *καὶ* **Σαλαμῖνι** *καὶ* **Πλαταιαῖς** Πλ. *ἐνίκησε* **Ἰσθμοῖ** *καὶ* **Νεμέᾳ** (=ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) *χρόνον* ὡρισμένον, κατὰ τὸν ὁποῖον συμβαίνει κάτι τι. (*ποιὰ ἡμέρα: ποιὸν μῆνα;* κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν *ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τ, τῇδε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνὶ, τῷ ἐπιόντι ἔτει* κλπ. *Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις* κλπ. (=στὴν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): *ἐγὼ καταστὰς χορηγὸς τραγῳδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ* **τρίτῳ μηνί, Θαργηλίοις,** *νικήσας ἀνδρικῷ χορῷ δισχιλίας δραχμὰς* (=τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἑορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. *Λίχας* **ταῖς γυμνοπαιδίαις** *τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε* (=στὴν ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§28, 8)

1) τὸ *ὄργανον*, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι: *Ἱπποκράτης τὴν θύραν* **τῇ βακτηρίᾳ** *ἔκρουε* (=μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. **τοῖς ὀφθαλμοῖς** *ὁρῶμεν, οὐδεὶς ἔπαινον* **ἡδοναῖς** *ἐκτήσατο* (=μὲ ἡδονὰς).

2) *συνοδείαν*· ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει

τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν: *Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον* **ναυσὶν εἴκοσιν** (=μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. *μίαν ναῦν λαμβάνουσιν* **αὐτοῖς ἀνδράσιν** (=μαζὶ μὲ τοὺς ἄνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: **δρόμῳ** *ἵεντο εἰς τοὺς βαρβάρους* Ἡρόδ. (πρβλ. *ἦρθε τρέχοντας*).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις *τῇδε, ταύτῃ* (=ἔτσι), *τῷδε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ* κλπ.

4) *αἰτίαν*: **λιμῷ** *ἀπέθανον* (=ἕνεκα πείνης, ἀπὸ πεῖναν) Πλ. *καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα* **τοῖς γεγενημένοις** (=διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) *ποσόν*, ἤτοι μέτρον ἢ διαφοράν: **πολλῷ** *μεῖζόν ἐστιν* (=κατὰ πολύ). *Ἐπύαξα προτέρα Κύρου* **πέντε ἡμέραις** *εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο* Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ §71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. *δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην* (=τάχιστα) - *αὐτοῦ, οὐδαμοῦ - κύκλῳ, ταύτῃ, ἄλλῃ* (=ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. §9O κ.ἑ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς· Οὕτω π.χ.

α) τὸ **ἄλλως** (=ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκτὸς τούτου* ἢ *ἐν γένει* ἢ *ἁπλῶς*: *συγγενεῖς καὶ* **ἄλλως** *εὐμενεῖς* Πλ.

Ἡ δὲ φράσις **ἄλλως τε καί**, ἢ σπανιώτερον **ἄλλωστε**, σημαίνει *καὶ μάλιστα*: *πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι,* **ἄλλως τε κἂν** *ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ* Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (=ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικάς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικάς, σημαίνει *πλέον, πιά*: **τὶς αὐτῷ ἔτι** *τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται*; (=τὶς πλέον.... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ *ὄχι ἀκόμη* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται *οὔπω*: **οὔπω** καιρός (ἐστι=δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς). **οὐκέτι** *καιρὸς* (=δὲν εἶναι πιὰ καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (=πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει *περίπου*: *Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους* **μάλιστα** *τεσσαράκοντα*. (=πρβλ. ἐξώδευσε τὸ *πολὺ - πολὺ* ἑκατὸ δραχμές).

δ) τὸ **πολλάκις** (=πολλὲς φορὲς) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἐάν), **ἵνα μή**, μὴ σημαίνει *τυχόν*, *ἴσως* : εἰ ἄρα πολλἀκις μὴ προσεοχήκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ **ποτὲ** (=μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὑρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίντι *ἆραγε, τάχα, σάν*: Πολλάκις ἐθαύμασα **τίσι ποτὲ** λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (=μὲ ποιοὺς ἆραγε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (σὰν τὶ) Πλ. Βλ. §49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (=πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεί, ἐπειδή, ὡς κλπ.) σημαίνει *ἀμέσως, εὐθὺς*: *οἱ τριάκοντα ᾑρέθησαν*, **ἐπεὶ τάχιστα** *τὰ μακρὰ τείχη καθῃρέθη* (=εὐθὺς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (=οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (=ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει *ὅσον τὸ δυνατόν*: ὡς πλεῖστος (=ὅσον τὸ δυνατὸν πλεῖστος), **ὡς** τάχιστα (=ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει *πόσον, τί*: **ὡς** *καλός μοι ὁ πάππος!* (=πόσον ὡοαῖος!) Ξ.

Σημείωσις α΄. Τὴν ἀρχικήν του δεικτικὴν σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὁμήρῳ) διετήρησε τὸ *ὡς* (ἢ *ὥς* ἢ *ὣς*) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὥς* (=καὶ ἔτσι), *οὐδ' ὥς* (=οὐδὲ **ἔτσι**, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὣς** *ὠργίζετο* Ξ.

Σημείωσις β΄. Πολλαὶ καὶ ποικίλαι εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου *ὡς*. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ *σύνδεσμος* εἰδικὸς (=ὅτι, πὼς), ἢ χρονικὸς (ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς (=διότι), ἢ τελικὸς (=ἵνα), ἢ συμπερασματικὸς (=ὥστε), καὶ *πρόθεσις* (καταχρηστική), ὁπότε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει *πρὸς* ἢ μὲ ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει *περίπου, ἴσαμε*: *κέλευσον ἐλθεῖν* **ὡς ἐμὲ** τὸν Ἑρμογένη Ξ. *ὁπλίτας εἶχεν* **ὡς πεντακοσίους** Ξ.

Σημείωσις γ΄. Βλ. καὶ §37, 1, 6.

3. Αἱ προθέσεις*.

*.Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

§94. α΄) **Αἱ κύριαι προθέσεις** ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα *ἀνατείνω* = τείνω ἄνω, *κατα* τίθημι = τίθημι κάτω, *περι* ρρὲω = ῥέω πέριξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: *μέλανες δ'* ***ἀνὰ*** *βότρυες ἦσαν* (=ἐπάνω). ***ἐκ*** *δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον* (=ἔξω
δὲ)Ὅμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπίρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις *πρὸς* εἰς τὰς φράσεις **πρὸς δέ, καὶ πρός, πρὸς δέ καὶ** (=προσέτι δὲ): *ἀσύμφορον*, **πρὸς δέ** *καὶ οὐ δίκαιον* Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω *μετὰ τὸ μεσημέρι* - πήγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω *μετὰ* = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§90 κ.ἑ.): πρβλ. *νέοι ἔχον πεμπώβολα* **χερσὶν** (Ὁμ., Α 463) - *στέμματα ἔχον* **ἐν χερσὶν** (Α 373). *κνίση* **οὐρανὸν** ἷκεν (Α 317) - *Ὀδυσσεὺς* **εἰς Χρύσην** *ἵκανεν* (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται *ἀντὶ ῥήματος*, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων: **πάρα** *πολλὰ ἑκάστῳ* (=πάρεστι). οὐ γάρ τις **μέτα** *τοῖος ἀνήρ, οἷος Ὀδυσσεὺς* (=μέτεστι, ὑπάρχει μεταξὺ). *οὔ οἱ ἔνι* (*) φρένες (=οὐκ αὐτῷ ἔνεισι φρένες)Ὅμ. **ἄνα** *ἐξ ἑδράνων* (=ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὅμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (***ἐκ*** *δὲ καὶ αὐτοὶ* **βαῖνον**), ἢ τίθεται ἡ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ* **τίθει πάρα** *πᾶσαν ἐδωδὴν* (=παρετίθει ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην* **κάτα** (=κατὰ τὴν Ἰθάκην) Ὅμ.

Σημείωσις α΄. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον

---

*. Ἐκ τοῦ *ἔνι*, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως *ἐν* (=ἐντὸς), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (*ἔναι*) *εἶναι*· πρβλ. *οὐκ* **ἔνι** *Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην* κτλ. Βλέπε καὶ §52, 1 Σημ. γ΄.

ἀναφέρεται (ἐκ δ' ἄγαγε - ἐξήγαγε δέ. κατ' ἄρ ἕζετο - καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη τμῆσις, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομασθη **ἀναστροφὴ** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περί*: *ἄρτι ἐφάνης* **ἀνδρείας πέρι** *οὐδὲν εἰδὼς* (=περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β΄. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἕνεκα* καὶ *ἄνευ*: *τούτου* **ἕνεκα**, *ὧν* **ἄνευ**.

§95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπή των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἤτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἤτοι εἰς ἁπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἕνεκα τῆς στενῆς πολλάκις, συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὁπότε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαίτερον τόνον αὐτῶν: πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (Πάτροκλος) *Βρισηίδα* - **ἐξήγαγεν** *Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα*· **κατ' ἂρ ἕζετο** - *ταῦτ' εἰπὼν* **ἐκαθέζετο**· (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανὰ* - δὲν τὸν *ξαναεῖδα*).

2) κυρίως ἕνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὅρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἴς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσηὶς νηὸς βῆ* (Ὅμ., Α 489), ἦτο εὔκολον ἡ λέξις *ἐκ* (=ἔξω), ἡ ὁποία ὡς τοπικὸν ἐπίρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (=ἔβη), νὰ νομισθῇ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νηὸς* (=ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτή· ἤτοι ἡ ἀνωτέρω πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρυσηὶς* **ἐκ βῆ** *νηὸς* (=ἡ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω: *Χρυσηὶς* **ἐκ νηὸς** *βῆ* (=ἡ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἀλλ' οὕτως ἡ λέξις *ἐκ* παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς)

νηός.

§96. Ἑκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἑπόμενον πίνακα.

		Μετὰ γενικῆς	Μετὰ δοτικῆς	Μετὰ αἰτιατικῆς
Μονόπτωτα	**ἀντὶ…**	ἀπέναντι· ἀντὶς γιά· γιά.		
	ἀπὸ…	μακρὰν ἀπό· ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ…	ἀπὸ μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθὺς μετά· ἕνεκα·		
	πρὸ…	ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπὸ· ὑπέρ, γιά.		

	ἐν		ἐντός, μέσα εἰς· μέ·	
	σύν,ξὺν		μαζί μέ· μέ.	

	εἰς			μέσα εἰς ὡς πρὸς·γιά.
Δίπτωτα	**ἀνὰ…**		(ἐπάνω εἰς).	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατά.
	διὰ…	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ' ἀπὸ μέ.		(διὰ μέσου) ἕνεκα, γιά.
	κατὰ…	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχετικῶς μέ· γιά.		καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέσου· σύμφωνα μέ.
	ὑπὲρ…	ἀπὸ πάνω ἀπὸ· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.		ἐπάνω ἀπό· πέραν ἀπό· περισσότερο ἀπό.

Τρίπτωτοι	**ἀμφὶ...**	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό).ἕνεκα, γιά.	γύρω ἀπό περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώπιον· γιὰ (ἐπὶ σκοπίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθὺς μετά πλησίον· κατόπιν· ἐκτὸς ἀπό· γιὰ (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινήσεως)· διαρκῶς ἐπί πρός. ἐναντίον· γιὰ (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετὰ...	(μεταξύ)[1]. μαζί μέ, μέ.	(μεταξύ)[1].	(μεταξὺ)[1] ὕστερ' ἀπό·
	παρὰ...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)[1] ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆκος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρός· ἐναντίον, κατὰ παράβασιν· πλήν, παρά.
	περὶ...	(γύρω ἀπὸ)[1] σχετικῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπό· σχετικῶς μέ, γιά)[1].	γύρω ἀπό· περίπου κατά· περίπου· σχετικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀπέναντι πρός· ἐνώπιον· ὡς πρός· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος· πρός· ἐναντίον, μέ· σχετικῶς μέ, ὡς πρός· γιὰ (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπό· ἕνεκα, ἀπό· ἐν συνοδείᾳ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν

1) Χρῆσις ποιητικὴ ἢ μᾶλλον ποιητική.

§97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαίτεραι σημασίαι ἑκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἑξῆς:

I. **Ἀμφί.** Ἀρχικὴ σημασία *εἰς τὰ δύο* ἢ *ἀπὸ τὰ δύο μέρη*. πρβλ. *ἄμφω*. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἡ συνώνυμος *περί*.).

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπό: **ἀμφὶ πῦρ** *ἐκάθηντο* Ξ. *οἱ* **ἀμφὶ Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατά: **ἀμφὶ** *μέσας* **νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε: **ἀμφὶ** *τὰ πεντήκοντα* **ἔτη** Θ.

2. Μὲ *γενικήν* (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά: **ἀμφὶ ὧν** *εἶχον διεφέροντο* (=ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικήν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπό: *Ἀχαιοὶ ἔστασαν* **ἀμφὶ Μενοιτιάδῃ**

῞Ομ. ϐ) μεταφορικῶς = ἕνεκα, γιά: **ἀμφ' ἐμοὶ** *στένει* (=γιὰ μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιά: **ἀμφὶ τῷ θανάτῳ** *αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται* Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = *ἑκατέρωθεν* (ἀμφιθάλασσος) ἢ = *πέριξ* (*ἀμφι* ἕννυμι).

ΙΙ. **Ἀνὰ** (εἰς τὸν ῞Ομηρον καὶ **ἂν**). ἀρχικὴ σημασία: *ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω*· πρβλ. *ἄνω*. (Ἀντίθετος *κατά*).

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς·ᾤκουν **ἀνὰ τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· **ἀνὰ τὸν ποταμὸν** *ἔπλεον* (=ἀντιθέτως πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· ϐ) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατά: **ἀνὰ τὸν πόλεμον** *τοῦτον* Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· ἀνὰ κράτος (=μὲ ὅλην τὴν δύναμιν) = *ἀνὰ λόγον* (=κατ' ἀναλογίαν), ἀνὰ πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ *δοτικὴν* (τοπικὴν ἢ ὀργανικήν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· *χρυσέῳ* **ἀνὰ σκήπτρῳ** ῞Ομ. *ἥξει* **ἀνὰ νηυσὶ** Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἐπάνω* (*ἀνα* γράφω) σημαίνει *ὀπίσω* (*ἀνα*χωρῶ),*πάλιν* (*ἀνα* ϐιώσκομαι).

ΙΙΙ. **Ἀντὶ** Ἀρχικὴ *σημασία ἀντικρύ, ἀπέναντι*· πρβλ. Ὁμηρικὸν *ἄντα καὶ* τὴν λέξιν *ἐν - αντί - ος*.

Μόνον μὲ *γενικήν*· α) τοπικῶς = ἀπέναντι: *εἱστήκεσαν* **ἀντὶ τῶν πιτύων** Ξ. ϐ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον τοῦ, ἀντὶς γιά: *ἐβασίλευσεν* **ἀντ' ἐκείνου** Ξ. *Σωκράτης οὐδέποτε προηρεῖτο τὸ ἥδιον* **ἀντὶ τοῦ ϐελτίστου** Ξ. ἢ ὁμοιότητος = σάν: **ἀντὶ κυνὸς** *εἶ φύλαξ* Ξ. ἢ αἰτίας = γιά: *ὠφελῶ αὐτὸν* **ἀνθ' ὧν** *εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου* (=ἀντὶ *τούτων* ἅ = γιὰ ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἀπέναντι* (*ἀντι* παρατάσσομαι) σημαίνει *ἐναντίον* (*ἀντι*λέγω), *ἐπίσης, ὁμοίως* (*ἀντ*ευεργετῶ).

IV. **Ἀπό**. Ἀρχικὴ σημασία *μακρὰν ἀπό, ἀπό*· πρβλ. *ἄπω*. (Συνώνυμος τῆς **ἐκ,** ἀλλ' ἡ μὲν *ἀπὸ* σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔξω τινός, ἡ δὲ *ἐκ* ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ *γενικὴν* (*ἀφαιρετικήν*)· α) τοπικῶς (*ἀπὸ ποῦ*: ἀπὸ *ποιόν*;): *Κῦρος ὡρμᾶτο* **ἀπὸ Σάρδεων**. *τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες* **ἀπὸ τῶν** *πονηρῶν* **ἀνθρώπων** *εἴργουσιν* Ξ. ϐ) χρονικῶς (ἀπὸ *πότε*;): **ἀπὸ** *τούτου* **τοῦ χρόνου** Ξ. **ἀφ' οὗ** (=ἀφ' ὅτου)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): *γεγονὼς* **ἀπὸ Δημαράτου** Ξ. ἢ ὕλης: *εἵματα* **ἀπὸ ξύλου** *πεποιημένα* (=ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἢ αἰτίας = ἀπό, γιά: **ἀπὸ** *τούτου* **τοῦ τολμήματος** *ἐπῃνέθη* (πρβλ. §91, 3) ἢ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μὲ:

στράτευμα συνέλεξεν **ἀπὸ** *τούτων* **τῶν χρημάτων** Ξ. **ἀπὸ στόματος** *λέγω τι* Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: *ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον,* **ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως** Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ *μακρὰν* (ὡς *ἀπέρχομαι*) καὶ τοῦ *ὀπίσω* (ὡς *ἀπαιτῶ, ἀπο δίδωμι*) λαμβάνει καὶ διαφόρους ἄλλας σημασίας, ὡς *ἀπο* μανθάνω (=ξεμαθαίνω, λησμονῶ), *ἀπο*φοιτῶ (=παύω νὰ φοιτῶ), *ἀπ*αξιῶ (=οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. **Διά**. Ἀρχικὴ σημασία *διὰ μέσου ὡς πέρα* ἢ *εἰς δύο χωριστά*· πρβλ. *δί - ς*.

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *βῆ* **διὰ δώματα**. *θεῖός μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην* **διὰ νύκτα**. Ὅμ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν αἰτίας = ἕνεκα, γιά: *Δαίδαλος* **διὰ τὴν σοφίαν** *ἠναγκάζετο Μίνῳ δουλεύειν* Ξ. *τίνες Ἀθηναίων* **δι' ἐκεῖνον** *ἀγαθοὶ γεγόνασι*; (=ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ *γενικὴν* α) τοπικῶς = διὰ μέσου: *ἐξελαύνει* **διὰ τῆς Συρίας** Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **διὰ νυκτὸς**. Θ. **διὰ** *παντὸς τοῦ βίου* Ξ, ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό: *ἀρχαῖον ἑταῖρον* **διὰ χρόνου** *εἶδεν* Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ ὀργάνου = μέ: **δι' ἑρμηνέως** *διελέγετο* Ξ. *πάντα* **διὰ λόγου** *ἐμάθομεν* Ξ· ἢ τοῦ τρόπου = μέ: **διὰ τάχους, διὰ βίας**.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *διὰ μέσου* (ὡς διέρχομαι) σημαίνει *μέχρι τέλους* (δια μένω), *χωριστὰ εἰς δύο* (*διασχίζω, διαχωρίζω*), ἀμοιβαίως (*διατοξεύομαι*), *ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα* (*διαφθείρω*).

VI. **Εἰς ἢ ἐς**. Ἀρχικὴ σημασία *μέσα εἰς*, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Μὲ *αἰτιατικὴν* μόνον· τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινὸς = εἰς: *Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν* **ἐς Σικελίαν** Θ. Οὕτω καί: **εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας** (=εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἁπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρός, μέχρι, ἕως: *ἐντεῦθεν ἐξελαύνει* **εἰς Πέλτας** Ξ. *ἀπὸ θαλάττης* **εἰς θάλατταν** (=ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: **εἰς τὴν ὑστεραίαν** (=μέχρι τῆς ἑπομένης ἡμέρας). **εἰς ἐμὲ** (=μέχρις ἐμοῦ, ἤτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρός, σέ: **εἰς πάντα** *πρῶτος* Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: **εἰς συμβουλὴν** *παρεκάλεσα ὑμᾶς* Πλ. ἢ ὁρίου

ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο - ὅλο: *εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας* **εἰς τετρακοσίους** Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἐντός, μέσα* (ὡς *εἰσέρχομαι*) σημαίνει *καλά, ἀκριβῶς* (*εἰσορῶ, εἰσακούω*).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρύθμου συντάξεως *εἰς Ἅιδου* (=στὸν Ἅδη), *εἰς διδασκάλου* (=στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν **ἐν**.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ **ἐνὶ** ἢ μετ' ἀναστροφῆς **ἔνι.** §94, 1) Ἀρχικὴ σημασία *ἐντός, μέσα εἰς* (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὡρισμένης περιοχῆς).

Μὲ *δοτικὴν* (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: **ἐν οἴκοις** ἢ **ἐν ἀγροῖς** Σοφ. **ἐν τοῖς δένδροις** *ἔστασαν* (=ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός σέ: **ἐν** *τρισὶν* **ἡμέραις** Ξ. **ἐν ταῖς σπονδαῖς** (=ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνώπιον: *οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους* **ἐν Ἀθηναίοις** *ἐπαινεῖν* Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρά: *πόλις οἰκουμένη* **ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ** (=εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὀργάνου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανίοις* **σημείοις** Ξ. **ἐν τάχει** (=μὲ ταχύτητα, ταχέως) ἢ συμφωνίας = κατά: **ἐν τοῖς νόμοις** *δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι* (=σύμφωνα μὲ) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *μέσα* (ὡς *ἐνοικῶ, ἐμβαίνω*) σημαίνει *μὲ* (*ἔμψυχος* = μὲ ψυχήν, *ἐμμελὴς* = μὲ μέλος) *πολύ, ἐντελῶς* (*ἔμπλεως*).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἷαι *ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἅιδου, ἐν Ἀρίφρονος,* καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων *εἰς Ἅιδου, εἰς τοῦ Κλεομένους, εἰς διδασκάλου,* κατά τινας ἡ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἡ ὁποία δηλοῖ περιοχήν: *ἐν Ἅιδου* = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἅδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως **οἴκῳ**, αἱ δὲ δεύτεραι τῆς λέξεως **οἶκον**: *ἐν Ἀσκληπιοῦ* = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· *ἐς τοῦ Κλεομένους* = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένους· (πρβλ. πέρασε τὴ βραδιά του *στοῦ Πέτρου* - πάω *στοῦ θείου μου* = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία *ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό.* (Ἀντίθ. *εἰς* βλ. καὶ *ἀπό*).

Μὲ *γενικὴν* (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό): **τὰ ἐκ γῆς** *φυόμενα* Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς: *οἱ* **ἐξ Ἡρακλέους** (=οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὀργάνου = ἀπό, μέ: *ἐποιοῦντο διαβάσεις* **ἐκ τῶν φοινίκων** Ξ. ἢ τοῦ

τρόπου = μέ: *πάτριον ἡμῖν* **ἐκ τῶν πόνων** *τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι* (=μὲ τοὺς κόπους) Θ. **ἐκ** *παντὸς* **τρόπου** (=μὲ) Λυσ. *ἐκ δόλου* (=μὲ δόλο) Σοφ. *ἢ αἰτίας* = ἀπό, ἕνεκα: **ἐκ** *ταύτης* **τῆς ἐξετάσεως** *πολλαὶ ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι* Πλ. (βλ. καὶ §84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: **ἐκ τῶν ἔργων** *χρή μᾶλλον* ἢ **ἐκ τῶν λόγων** *τὴν ψῆφον φέρειν* Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει *ἔξω* (*ἐκπλέω*), *πέρα καὶ πέρα*, *τελείως* (*ἐκκόπτω*, *ἐξεργάζομαι*).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία *ἐπάνω*, *ἐπάνω εἰς*. (*ἀντίθ. ὑπό*).

1. Μὲ *αἰτιατικήν* α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς: *ἀνέβη* **ἐπὶ τὸν ἵππον** Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως: *τὸ ὄμμα δύναται* **ἐπὶ πολλὰ στάδια** *ἐξικνεῖσθαι* (=εἰς ἔκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν: **ἐπὶ** *δέκα* **ἔτη. ἐπὶ** *πολὺν* **χρόνον** Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἁπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρός, ἐναντίον: *ἦλθον* **ἐπί τινα** *τῶν δοκούντων σοφῶν* **εἶναι** (=πρός τινα) Πλ. *ἐστρατεύετο* **ἐπὶ Λυδοὺς** (=ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά: *τοὺς στρατηγοὺς* **ἐπὶ δεῖπνον** *ἐκάλεσε. φρύγανα συνέλεγον* **ἐπὶ πῦρ** (=γιὰ φωτιὰ) Ξ.

2. Μὲ *γενικὴν* (καθαρὰν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *ἤλαυνεν* **ἐφ' ἅρματος** Ξ. *τὰ* **ἐπὶ Θρᾴκης** *χωρία* (=τὰ ἐν τῇ περιοχῇ, τῆς Θ., ἤτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου: **ἐπὶ τῶν τριάκοντα** (τυράννων) Λυσ. **ἐφ' ἡμῶν** (=στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχή μας), *οἱ* **ἐφ' ἡμῶν** (=οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. *ἐπὶ* Ὄθωνος, *ἐπὶ* Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστασίας: *ὁ* **ἐπὶ τῶν νεῶν**, *ὁ* **ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν**, ἢ τοῦ πλησίον: **ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ** Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: **ἐπ'** *ὀλίγων* **μαρτύρων** Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά: *ἀπιέναι ἔφη* **ἐπὶ Ἰωνίας** (=γιὰ τὴν Ἰωνία), ἢ διανομῆς = εἰς ἀπό: *ἐτάχθησαν* **ἐπὶ τεττάρων** (=εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ *δοτικὴν* (καθαρὰν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικήν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *οἰκοῦσιν* **ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ** *τῆς Παλλήνης* Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετά: **ἐπὶ τῷ** *τρίτῳ* **σημείῳ** Ξ. **ἐπὶ τούτοις** Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον: **τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ** *ἦν* Ξ. ἢ ἐπιστασίας = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς): **ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ** *ὢν* Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: *ταῦτα* **ἐπὶ τοῖς δικασταῖς** ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὄπισθεν: *ἐτάχθησαν* **ἐπὶ τοῖς ὁπλίταις** *πελτοφόροι* Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς: *κάρδαμον μόνον ἔχουσιν* **ἐπὶ**

τῷ σίτῳ Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς ἐξουσίαν τοῦ: **ἐπί τινί** *εἰμι* ἢ **ἐπί τινι** *γίγνομαι* (=εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά: *μέγα φρονεῖ* **ἐπὶ πλούτῳ** Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά: *οὐκ* **ἐπὶ τούτῳ** *κάθηται ὁ δικαστής*, **ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι** *τὰ δίκαια*, **ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν** Πλ. ἢ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας: *ἀφίεμέν σε, ὦ Σώκρατες,* **ἐπὶ τούτῳ** *μέντοι,* **ἐφ' ᾧτε** *μηκέτι φιλοσοφεῖν* (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἐπάνω* (ὡς *ἐπιτίθημι*) σημαίνει *πλησίον* (*ἐπιθαλάττιος*), *κατόπιν* (*ἐφέπομαι*), *ἐναντίον* (*ἐπιπλέω*), *προσέτι* (*ἐπικτῶμαι*), *λίαν* (*ἐπιποθῶ*), *ἀμοιβαίως* (*ἐπιμείγνυνται*).

Χ. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό· (ἀντίθ. *ἀνά*).

1. Μὲ *αἰτιατικήν·* α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ: **κατὰ τὴν Ἀσίαν** (=πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. **κατ' οἰκίαν** *τὰ πολλὰ διατρίβομεν* (=στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: *Κῦρος παίει βασιλέα* **κατὰ τὸ στέρνον** (=κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **κατὰ τὸν** *πρότερον* **πόλεμον** Ἡρόδ. *τῶν* **καθ' ἑαυτοὺς** *ἀνθρώπων ἠρίστευσαν* (=τῶν συγχρόνων των) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διά: **κατὰ γῆν** *ἐπορεύοντο* (=διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: *οἱ* **κατὰ τοὺς Ἕλληνας** *τεταγμένοι* Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν: *ᾔεσαν* **κατὰ τοὺς ἄλλους** *τοὺς προϊόντας* (=κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: **κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν**, ἢ διανομῆς = ἀπό: *ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς* **κατὰ τετρακισχιλίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: **κατὰ τοὺς νόμους**, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ: *οὐ κωλύω τὸ* **κατ' ἐμὲ** (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμὲ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό: **κατ' ἔχθος** (=ἀπὸ μῖσος) Θ.

2. Μὲ *γενικὴν·* α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: *ᾤχοντο* **κατὰ τῶν πετρῶν** *φερόμενοι* (=ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. **κατὰ τῆς θαλάττης** *ἠφανίσθη* (=ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίον: *τοῦτο* **κατ' ἐμοῦ** *εἶπε* Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: *τοῦτο μέγιστόν ἐστι* **καθ' ἡμῶν** *ἐγκώμιον* (=γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *κάτω* (*κατατίθημι*) σημαίνει *ἐναντίον* (*καταβοῶ* τινος), *ὀπίσω* (*κατάγω* φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), *πέρα καὶ πέρα, τελείως* (*καταναλίσκω, καθορῶ*),

χωριστά, (*καταγράφω, κατανέμω*).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία *μεταξύ. εν μέσῳ.*

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς - μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: *ἀίσσων ὥς τ' αἰγυπιὸς* **μετὰ χῆνας.** Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἡ πρόθεσις **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν *ἔχω* **τι· μετὰ χεῖρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. *μεταχειρίζομαί τι*). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: **μετὰ τὰ Τρωϊκὰ** Θ. **μεθ' ἡμέραν** (=ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: *θειότατον* **μετὰ θεοὺς** *ἡ ψυχὴ* Πλ.

2. Μὲ *γενικὴν καθαράν*· α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ: *ἕως ἦν* **μετ' ἀνθρώπων** (=μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμο) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς *δήλωσιν συνεργείας* = μαζὶ μέ, μέ: *ἐπολέμησαν* **μετὰ ξυμμάχων** Θ. (βλ. §69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *ἱκετεύει* **μετὰ** *πολλῶν* **δακρύων.**

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικήν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξύ: **μετὰ τοῖσιν** *ἀνέστη* (=μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ *μεταξὺ* μόνον εἰς, τοὺς ποιητὰς (*μέτειμι, μεθομιλῶ, μεταίχμιον*), συνήθως δὲ σημαίνει *μαζὶ* (*μετέχω, μεταλαμβάνω*), *κατόπιν* (*μεθέπομαι μεταδιώκω*), *ἀλλέως, διαφόρως* (*μεταγιγνώσκω*).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ **πάρ.**). Κυρία σημασία *πλησίον, κοντὰ εἰς.*

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς = πλησίον καί κατὰ μῆκος τινός: **παρὰ τὴν θάλασσαν** *ἐπορεύετο* Ξ. καὶ ἁπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: **παρὰ τὴν ὁδὸν** *ἦν κρήνη* Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρός: *γράφει ἐπιστολὴν* **παρὰ βασιλέα** Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατά: *δόλιον ἄνδρα φεῦγε* **παρ'** *ὅλον* **τὸν βίον.** γ) μεταφορικῶς, εἰς, δήλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρός: **παρὰ τοὺς ἄλλους** *εὔτακτος* **ἦν**· ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπό, ἐναντίον: *ἐὰν λέγῃς* **παρὰ ταῦτα,** *μάτην ἐρεῖς* Πλ. *πράττει* **παρὰ τοὺς νόμους,** ἢ ἐξαιρέσεως = παρά: **παρὰ** *τέσσαρας* **ψήφους** *μετέσχε τῆς πόλεως.* (πρβλ. εἴκοσι *παρὰ* ἕνα, ἑκατὸ *παρὰ* δύο). Οὕτω καὶ **παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον,** (πρβλ. *παρὰ* τρίχα), **παρ'** *οὐδὲν* (=διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἕνεκα: **παρὰ τὴν** *ἡμετέραν* **ἀμέλειαν** *ἐπηύξηται Φίλιππος* Δημ.

2. Μὲ *γενικὴν* (ἀφαιρετικήν)· α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, =

ἀπὸ κοντὰ ἀπό: *φάσγανον ἐρύσσατο* **παρὰ μηροῦ** Ὅμ 6) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): **παρ' ἡμῶν** *ἀπάγγελλε τάδε* Ξ. (Βλ. καὶ §84, 1).

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικήν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων· α) τοπικῶς = πλησίον: *Πρωταγόρας καταλύει* **παρὰ Καλλίᾳ** Πλ. **παρ' ὄχθησιν** *ποταμοῖο* Ὅμ. 6) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: *δοκεῖς* **παρ' ἡμῖν** *οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς* (=κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πλησίον* (ὡς *παρίσταμαι*) σημαίνει *παραλλήλως* (*παραπλέω*), *πλαγίως* ἢ *κρυφίως* (*παραδύομαι*), *ἐναντίον* (*παρανομῶ*), *οὐχὶ ὀρθῶς* ἢ *ἐσφαλμένως* (*παρακούω, παρερμηνεύω*).

XIII. Περί. Ἀρχικὴ σημασία *πέριξ, γύρω - γύρω* (βλ. καὶ *ἀμφί*).

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς = γύρω ἀπό: *κατεστρατοπεδεύσατο* **περὶ τὸ** *τῆς Ἀρτέμιδος* **ἱερὸν** Ξ. *οἱ* **περί τινα** (π.χ. οἱ περὶ Ξενοφῶντα· βλ. *ἀμφί*)· 6) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατά: **περὶ μέσας νύκτας** (=κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς, δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρός: *οὗτοι* **περὶ ἀνθρώπους** *ἀδικώτατοί εἰσιν* Ξ. ἢ ποοσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου: **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ *γενικήν*· α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς) = *πέριξ, γύρω ἀπό*: *τείχη* **περὶ Δαρδανίας** (=πέριξ τῆς Δ.) Εὐρ. 6) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά: *σοφός ἐστιν* **περὶ τούτων** (=σ' αὐτά) Πλ. *κήρυκας ἔπεμψε* **περὶ σπονδῶν** (=γιὰ ἀνακωχὴ) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ* ἢ περὶ *παντὸς ποιεῖσθαι* ἢ *ἡγεῖσθαί τι* (=θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου): *ἀλήθειαν* **περὶ πολλοῦ ποιητέον** *ἐστιν* Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαί τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου* ἢ *περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι* (=θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). *τὰ πλείστου ἄξια* **περὶ ἐλαχίστου** *ποιεῖται* (=θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἑτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ *ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον*, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. *χαλεπὸς* **περὶ πάντων** *εἰς μνηστήρων* (=περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅμ. ρ 388.

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπό:

περὶ τῇ χειρὶ *χρυσοῦν δακτύλιον φέρει* Πλ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: *Ζεὺς ἔδεισε* **περὶ τῷ γένει** *ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν* (ὡς *περιγίγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει *πολὺ* ἢ *ἐντελῶς* (*περιδεής, περιπίμπλημι*), *ὑπὲρ τὸ δέον* (*περιεργάζομαι*).

XIV. Πρό. Κυρία σημασία *ἔμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπό.* Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπό: **πρὸ τῶν πυλῶν** Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπό: **πρὸ τῆς μάχης** Ξ. **οἱ πρὸ ἡμῶν** *γεγονότες* (=οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιά: **πρὸ τῆς Σπάρτης** *ἀποθνήσκουσιν* Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιά: *πρέπων ἔφυς* **πρὸ τῶνδε** *φωνεῖν* Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί: *τότε ἡροῦ* **πρὸ τῆς φυγῆς** *θάνατον* Πλ. (πρβλ. **ἐμπρὸς στὴν ὑγεία** *τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουν τίποτε*).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἐμπρὸς* καὶ τοῦ *πρότερον* (*προπορεύομαι, προλέγω*) σημαίνει *φανερά, δημοσίᾳ* (*προαγορεύω, προεῖπον,* προκηρύττω), *περισσότερον* (*προτιμῶ*).

XV. Πρός (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ **προτὶ** ἢ **ποτί**). Ἀρχικὴ σημασία *ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.*

1. Μὲ *αἰτιατικὴν*· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρός: *ὑπεχώρησαν* **πρὸς τὸν λόφον** Θ. **πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν.** *ἄξομεν ὑμᾶς* **πρὸς αὐτοὺς** Ξ. β) *χρονικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περίπου:* **πρὸς ἑσπέραν** *ἦν* (=πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον, *συνηλλάγη* **πρὸς τοὺς οἴκοι** (=μὲ τοὺς) Ξ. **πρὸς τοὺς Θρᾷκας** *ἐπολέμησα* (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρός: *ἀθυμοῦσι* **πρὸς τὴν ἔξοδον** Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρός, ἐμπρὸς εἰς: *οὐδὲν τὰ χρήματα* **πρὸς τὴν σοφίαν,** ἢ σκοποῦ = γιά: **πρὸς τί με** *ταῦτ᾽ ἐρωτᾷς;* (=γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. **πρὸς χᾶριν** *λέγουσι* (=γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νά εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ *γενικὴν* (καθαρὰν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος ἀπέναντι πρός: *Χαλκὶς* **πρὸς τῆς Βοιωτίας** *κεῖται* Δημ. **πρὸς τῶν θεῶν** (κυρίως = *ἐνώπιον* τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = *ἐν ὀνόματι* τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρός: *ἐλεύθερος καὶ* **πρὸς**

πατρὸς *καὶ* **πρὸς μητρός,** ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ: *ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς* **πρὸς σοῦ** Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον: *σπονδὰς ἐποιήσαντο* **πρὸς τῶν Θηβαίων** *μᾶλλον ἢ* **πρὸς ἑαυτῶν** Ξ. (Βλ. καὶ §84, 1).

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικήν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: **πρὸς Βαβυλῶνι** *ἦν Κῦρος* Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ἀσχολίας = μέ: **πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ** *ἦν* (=εἶχε νὰ κάμῃ μὲ) Πλ. ἢ προσθήκης = κοντὰ εἰς, ἐκτός: **πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις** (=κοντὰ στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πρὸς τὸ μέρος τινὸς* (ὡς *προσέρχομαι πρός τινα*) σημαίνει *πλησίον* (*προσοικῶ*), *προσέτι* (*προσαιτῶ, πρόσεστι*).

XVI. **Σὺν** ἢ **ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἡ **μετὰ** μὲ γενικήν). Ἀρχικὴ σημασία *μαζί, μαζὶ μέ.*

Μὲ *δοτικὴν* ὀργανικὴν μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ: *βασιλεὺς* **σὺν** *πολλῷ* **στρατεύματι** *προσέρχεται* Ξ. ἢ συνδρομῆς = μὲ τὴν βοήθειαν: **σὺν τοῖς θεοῖς** *ἀμυνούμεθα τοὺς πολεμίους* Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ: **σὺν τῷ νόμῳ** *τὴν ψῆφον τίθεσθε* Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *μαζὶ* (ὡς *συνοικῶ*) σημαίνει *ἐντελῶς, καλὰ* (*συγκαλύπτω, συνορῶ*).

XVII. **Ὑπέρ.** Κυρία σημασία *ὑπεράνω, ἀπό πάνω ἀπό.*

1. Μὲ *αἰτιατικήν*· α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν: *ἐπολέμει τοῖς Θρᾳξὶ τοῖς* **ὑπὲρ Ἑλλήσποντον** *οἰκοῦσι* Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ *περισσότερον* ἢ ὑπερβάσεως ὁρίου τινὸς ἢ μέτρου: *οἱ* **ὑπὲρ τὰ** *τετταράκοντα* **ἔτη** *γεγονότες* Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (=ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ *γενικὴν* (καθαράν)· α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό: *πόλις* **ὑπὲρ τοῦ λιμένος** *κεῖται* Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιά: **νῦν ὑπὲρ πάντων** *ἀγὼν* Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιά: *ἐγὼ* **ὑπὲρ σοῦ** *ἀποκρινοῦμαι* (=ἀντὶ γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά: *ἡ τελευτὴ τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν* **ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν** *κακῶς* (=γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, γιά: **ὑπὲρ τῶν γεγενημένων** *ὠργίζετο* Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί: *ἡ* **ὑπὲρ τοῦ πολέμου** *γνώμη.* (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς **ὑπὲρ** ἀντὶ τῆς **περὶ** εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ὑπεράνω* (ὡς *ὑπερκάθημαι*) σημαίνει *πέραν,*

πιὸ πέρα (*ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος - ὑπερορῶ* = περιφρονῶ), *ὑπερβολικὰ* (*ὑπερπονῶ*), *πρὸς χάριν* (*ὑπεραπολογοῦμαί τινος*).

XVIII. **Ὑπό.** Ἀρχικὴ σημασία *ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό.* (ἀντιθ. *ἐπί*).

1. Μὲ *αἰτιατικήν·* α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος): **ὑπὸ τὰ δένδρα** *ἀπῆλθον* Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον** *ἔστησε τὸ στράτευμα* (=εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατά: **ὑπὸ νύκτα** (=διαρκούσης τῆς νυκτὸς) Θ. **ὑπὸ τοὺς** *αὐτοὺς* **χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: *Αἴγυπτος* **ὑπὸ βασιλέα** *ἐγένετο* Θ.

2. Μὲ *γενικὴν* (καθαρὰν) ἢ *ἀφαιρετικήν·* α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπό: *ξιφίδια* **ὑπὸ μάλης** *εἶχον* Ξ. *τὰ* **ὑπὸ γῆς** Πλ. *ἔλαβε βοῦν* **ὑπὸ ἁμάξης** (=ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἁμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό: *ἀπώλετο* **ὑπὸ λιμοῦ** (=ἀπὸ πεῖνα) Ξ. (βλ. καὶ §84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ: *τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον* **ὑπ' αὐλητρίδων** (=ἐνῷ συγχρόνως αὐλητρίδες ηὔλουν) Ξ.

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικήν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπό, κάτω ἀπό: *ἔστι δὲ καὶ βασίλεια* **ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: *οἱ* **ὑπὸ βασιλεῖ** *ὄντες* (=οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν: **ὑπὸ παιδοτρίβῃ** *ἀγαθῷ πεπαιδευμένος* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ὑποκάτω* (ὡς *ὑπόκειμαι, ὑπόγειος*) σημαίνει *κρυφίως* (*ὑποπέμπω*), *ὀλίγον, λίγο - λίγο* (*ὑπόπικρος, ὑποπίνω* = κουτσοπίνω), *ἐμπρός, πρότερον* (*ὑφηγοῦμαι* = προηγοῦμαι, *ὑπάγω, ὑπάρχω* = πρῶτος ἀρχίζω), *συγχρόνως* (*ὑπαυλῶ*).

§98. β´) **Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις** διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὗται λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν *μέλος - πλημμελής*, καὶ ὡς δεύτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν *ἔμπλην* = ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἕνεκα** ἢ **ἕνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς *εἵνεκα* ἢ *εἵνεκεν*) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μὲ γενικήν.

2) ἡ **ὡς** συντάσσεται μὲ *αἰτιατικήν*. (Βλ. §93, 2, ζ´ σημ. β´).

3) ἡ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικήν: **πλὴν ἐμοῦ** (=ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἱανδήποτε ἄλλην

πτῶσιν ὁμοιοπτώτως πρός τινα προηγούμενον ὅρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ σύγκρισις: *συνῆλθον* **πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (=ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ** *δῆλον* **πλὴν ἐμοὶ** (=ἐκτὸς ἀπὸ ἐμὲ) Πλ. *οὐκ οἶδα* **πλὴν ἓν** (=οὐκ οἶδα *οὐδὲν ἄλλο πλὴν* ἕν: παρὰ μόνον ἕνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πλὴν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (=καὶ μόνον, παρὰ μόνον): *νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν,* **πλὴν** *ἥ γ' ἐμὴ κωμῆτις, ἥδ' ἐξέρχεται* Ἀρφ.

§99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἕνεκα** δηλοῖ α) *αἰτίαν* = ἐξ αἰτίας, γιά: **οὐ τῶν ἀδικημάτων ἕνεκα** *αὐτοὺς ἀπέκτειναν* Λυσ. β) *σκοπὸν* = χάριν, γιά: **τῶν παίδων ἕνεκα** *βούλει ζῆν,* (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) *ἀναφορὰν* = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπό: *φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* **ἕνεκά γε τῶν** *ἡμετέρων* **ὀφθαλμῶν** Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (=χωρίς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (=χωριστὰ ἀπό, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (=ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανείς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς): *ὁ τότε ἐνστὰς πόλεμος* **ἄνευ τοῦ** *καλὴν δόξαν* **ἐνεγκεῖν** *ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ἡμᾶς* (=ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς** *δὲ* **τῆς δόξης** *οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ* (=ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἔκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικήν, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις· οἴμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! - *φεῦ* **τῆς ἀνοίας** (=ἀλλοίμονο τὶ ἄνοια!) Σοφ. Βλ. §37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικήν), ἡ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα: *οἴμοι ἐγὼ τλήμων!* (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) *ὤμοι* **μοι!** Σοφ.

§101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν

ἢ συνημμένη μὲ γενικήν: **Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ,** *τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!* (=Θεέ μου! τὶ λεπτότης φρενῶν!) Ἀφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἅγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατικὴ ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική: *ἐμὲ* **παθεῖν** *τάδε!* (=ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). **οἷα** ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε; (=τὶ εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. **ὡς** καλός μοι ὁ πάππος (=τὶ ὡραῖος!....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὁριστικήν.

§102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ **χρονικὴ βαθμίς,** κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἤτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ **ὁ τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἤτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὁριστικήν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὁριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ ἐνεστὼς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (*).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἁπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἁπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὁριστικὴν

---

*. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι,** ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοί.**

δηλοῦται εἰς τὸν ἑπόμενον πίνακα.

	Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα			
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· *ἔγραφον*	1) ὁ ἐνεστώς· *γράφω* 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει *ἕστηκα* = στέκομαι	ὁ ἁπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· *γράψω* = θὰ γράφω. *ἕξω* = θὰ ἔχω
	τοῦ συνεπτυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· *ἔγραψα*		ὁ ἁπλοῦς μέλ-λων, ἐν μέρει *γράψω* = θὰ γράψω. *σχήσω* = θὰ λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος *ἐγεγράφειν*	ὁ παρακείμενος· *γέγραφα*	ὁ τετελεσμένος μέλλων· *γεγραφὼς ἔσομαι*

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἑκάστου χρόνου εἰς τὴν ὁριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἑξῆς.

§104. α΄) Ὁ **ἐνεστὼς** εἰς τὴν ὁριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *γίνεται τώρα*, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: **γράφω,** *ἐγώ,. ὦ ἄνδρες,* **ἤδη** *ὑμᾶς* **ἐπαινῶ** (=τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστὼς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) *συμβαίνει πάντοτε* ἢ *ἐπαναλαμβάνεται* κατὰ τὸ ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα ὁ ἐνεστὼς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικὰ καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικὸς** ἐνεστώς): *πάντων οἱ θεοὶ* **κρατοῦσιν** Ξ. **ἀεὶ** *τὰ αὐτὰ* **λέγω** Ξ. *χεὶρ χεῖρα* **νίζει.** (πρβλ. στάλα τὴ στάλα τὸ νερὸ *τρυπάει* τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον *θέλει* ἢ *προσπαθεῖ* νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλητικὸς** ἢ **ἀποπειρατικὸς** ἐνεστώς): *ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ* ***ἐξελαύνετε*** *ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας* (=θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πείθω** τινὰ (=προσπαθῶ νὰ πείσω)· (πρβλ. ποιὸς *παίρνει* κόρην ἔμορφην, ποιὸς *παίρνει* μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον *προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος* (**ἀποτελεσματικὸς** ἐνεστώς, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον): *ὡς ἐγὼ* **πυνθάνομαι** (=ὅπως πληροφοροῦμαι, ἤτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων: *ἀκούω* (ἀΐω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), *αἰσθάνομαι, γιγνώσκω* κτλ., *νικῶ* (=εἶμαι νικητής), *κρατῶ, φεύγω* (=εἶμαι φυγάς), *ἀδικῶ* κτλ. (Πρβλ. τὶ νέα *μαθαίνεις*; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. *ἀκούω* πὼς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων ἥκω (=ἔχω ἔλθει), *οἴχομαι* (=ἔχω ἀπέλθει), *κάθημαι καὶ κεῖμαι.*

4) εἶναι *κάτι βεβαιότατον* καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῷ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πρᾶξις (ἐνεστὼς **ἀντὶ μέλλοντος**): *εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται,* ***ἔχεται*** *καὶ ἡ πᾶσα Σικελία* (=ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς· *σοῦ κόβει* ὁ Γιάννης τὰ μαλλιὰ κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ *σοῦ κόψῃ*).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὁριστικὴν ὁ ἐνεστὼς *εἶμι* (=θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστὼς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (=πηγαίνω): *νῦν δ'* **εἶμι** *Φθίηνδε* (=θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ *πάω* σπίτι).

§105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστὼς λαμβάνεται *ἀντὶ ἀορίστου* εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικὸς ἐνεστώς**. Τούτου διακρίνοντα δύο εἴδη, ἤτοι

1) **ὁ δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδη διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινεν ἡ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἕν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: *ὁ δὲ ἀκούσας* ***ἀνίστησί*** *τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν* ***οὐκ ἐκδίδωσιν,*** *ἀλλ'* ***ἀποστέλλει*** *εἰς Πύδναν* Θ. (Πρβλ. *σηκώνομαι* μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, *παίρνω* νερὸ

καὶ νίϐομαι κτλ. = *σηκώθηκα* μιὰ *χαραυγὴ* κτλ.).

2) **ὁ ἐνεστὼς** τῶν ἁπλῶν ἱστορικῶν **ἀναγραφῶν**, (ὅστις κυρίως εἶναι *ἄχρονος* ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω): *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος* **γίγνονται** *παῖδες δύο* Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοί τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσής. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν *Ὅμηρον* καὶ εἰς τούς, μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστὼς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ *πρότερον* ἢ *τὸ κατόπιν*· (*πάρος* = πρότερον, *πάλαι* = πρὸ πολλοῦ, *πρόσθεν* = πρότερον, *ἄρτι* = πρὸ ὀλίγου): **πάρος γε** *μὲν οὔ τι* **θαμίζεις** (=ἐθάμιζες)· *ἀλλά τε καὶ* **μετόπισθεν ἔχει** (=ἕξει) κότον Ὅμ. (πρϐλ. *δουλεύει εἴκοσι χρόνια τώρα* καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε - *αὔριο ἀναχωρῶ* γιὰ τὴν πατρίδα).

§106 β′) **Ὁ παρατατικὸς** εἰς τὴν ὁριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *ἐγίνετο εἰς τὸ παρελθὸν* κατὰ ἕν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *μετὰ ταῦτα* **περιέμενον** *Τισσαφέρνη οἱ Ἕλληνες* **ἡμέρας εἴκοσιν** Ξ. *πρῶτον μὲν* **ἐδάκρυε** *πολὺν χρόνον ἑστὼς* Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) **ἐπαναληπτικὸς** (πρϐλ. §104, 1): *ἐργαζόμεναι μὲν* **ἠρίστων,** *ἐργασάμεναι δὲ* **ἐδείπνουν** Ξ. (Πρϐλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, *ἔλεγα* στὴν ἐκκλησία τὸν Ἀπόστολο).

2) **βουλητικὸς** ἢ **ἀποπειρατικὸς** (πρϐλ. §104, 2): *ἐπίτηδές σε οὐκ* **ἤγειρον**, *ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς* (=δὲν *ἤθελα* νὰ σὲ ξυπνήσω), Πλ. *ἕκαστος* **ἔπειθεν** *αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν* (=*προσεπάθει* νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρϐλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἑξῆντα μαθητᾶδες γεφύριν *ἐθεμέλιωναν* στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = *προσπαθοῦσαν* νὰ θεμελειώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικὸς ῥημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστῶτα λαμϐάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμϐάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελίκου: **ἐνίκων** (=ἤμουν νικητής), **ἔφευγον** (=ἤμουν φυγάς). Ὁ παρατατικὸς ὅμως τῶν ῥημάτων **ἥκω** καὶ **οἴχομαι** (ἧκον, ᾠχόμην), συνήθως λαμϐάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: *Φαλῖνος μὲν*

δὴ **ᾤχετο** *καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου* **ἧκον** *Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος* (=ἀπῆλθε - ἦλθον) Ξ.

§107. γ΄) **Ὁ ἀόριστος** εἰς τὴν ὁριστικὴν σημαίνει ἁπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον *ἔγινε*: ***ἔγραψα** ἐπιστολήν· **ἀνέβη** ἐπὶ τὸ ὄρος*.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικὸς τὴν ἐμφανίζει **ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας,** ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει **ἐν τῷ συνόλῳ της ἐν συνόψει,** ἤτοι **συνεπτυγμένην**· (πρβλ. *Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους* **ὡμιλησάτην,** *ὃν χρόνον* **ὡμιλείτην** *αὐτῷ* = τὸν *συνανεστράφησαν*, ὅσον καιρὸν τὸν *συνανεστρέφοντο*) Ξ. ***ἐβασίλευσε** ἔτεα δυώδεκα*. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ **ἔναρξις μιᾶς πράξεως** ἢ **εἴσοδος** τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν **κατάστασιν,** ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (**ἐναρκτικὸς** ἀόριστος): **ἔφυγον** (=ἐτράπησαν εἰς φυγήν). *ἐκ τούτου* **ἐπλούτησε** (=ἔγινε πλούσιος). **ἐνόσησε** (=ἔπεσεν ἄρρωστος). *ἐπειδὴ δὲ* **ἐβασίλευσε** *Θησεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνῴκισε πάντας* (=*ἅμα ἔγινε βασιλεύς, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν*) Θ. **ἐχάρη, ἐφοβήθη** (=κατελήφθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πρᾶξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι: διὰ τοῦτο **συνεκάλεσα** ὑμᾶς ὧδε.

§108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις:

1) **ἀντὶ ἐνεστῶτος,** εἰς γνωμικά, τὰ ὁποῖα ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος* **ἔγνω** (=τὸ καταλαμβάνει) Ὅμ. *τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος* **διέλυσε** (=διαλύει) Ἰσοκρ. (**γνωμικὸς** ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος* **ἀπέστη,** *ἄψ δ'* **ἀνεχώρησεν,** *ὡς αὖτις καθ' ὅμιλον ἔδυ Ἀλέξανδρος* (=ὡς ἀφίσταται - ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. *πῶς τοῦτ'* **ἔλεξας**; (=λέγεις)· ᾔνεσα (=αἰνῶ), (πρβλ. Θὰ μείνετε

ἀκόμη ἐδῶ; Ἐγὼ σᾶς *ἐχαιρετησα* = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντὶ μέλλοντος,** ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. §104, 4) **ἀπωλόμεσθ'** *ἄρ, εἰ κακὸν τροσοίσομεν νέον παλαιῷ* (=ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε).(πρβλ. *χάθηκες* ἂν σὲ καταλάβουν).

§109. *δ΄*) **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον *ἔχει γίνει*, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἕν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν: **γέγραφε** *δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (=τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. **τέθαπται** *πρὸ τοῦ ἄστεως* (=ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Ἀποτελεσματικὸς** παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν,** ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγηθείσης ἐνεργείας· *ἕστηκα* (=ἔστην καὶ παραμένω ἱστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (=ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός): *ἡ θύρα* **ἀνέῳκται** (=ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ, τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν **ἐνεστῶτος**· *δέδοικα* (=φοβοῦμαι), *ἔοικα* (=ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (=ἔχω), *μέμνημαι* (=θυμοῦμαι), *οἶδα* (=γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν** ἢ **ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἤτοι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. *βέβρυχε* (=βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατά, βογγάει), *κέκραγε* (=κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), *γέγηθε* (=γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), *πεφόβηται* (=Φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), *πεποτήαται* (=πεπότηνται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρὰ ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρόν: *πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ* **πεπὸνθασι** (=*ἔχουν πάθει* εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.

§110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε **ἀντὶ μέλλοντος,** ὅπως ὁ ἀόριστος (§108, 2): *εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται,* **ὄλωλα** (=εἶμαι

χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, *εἶσαι χαμένος*).

§111. ε΄) **Ὁ ὑπερσυντέλικος** εἰς τὴν ὁριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *εἶχε γίνει*, εἰς τὸ παρελθόν, ἤτοι ἦτο τετελεσμένον κατά τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει νατὰ νοῦν ὁ λέγων: *ἔν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν˙ εἰς τοῦτο πάντες* **συνερρυήκεσαν** (=εἶχαν συρρεύσει τότε, ποὺ ἔγινεν ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. *ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος* **ἠθροίκει** *ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας* (=τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως *τότε*) Ξ.

Σημείωσις α΄. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει ὅ,τι καὶ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω *εἱστήκει* (=ἐστέκετο), ἡ θύρα *ἀνέῳκτο* (=ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. *ἐδεδοίκειν* (=ἐφοβούμην), *ἐῴκειν* (=ὡμοίαζα) κλπ.. *ἐκεκράγετε* (=ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ξ. *ἐγεγήθει* (=ἔχαιρε μεγάλως), - πολλὰ *ἐπεπόνθεσαν* (=εἶχαν πάθει ἕως *τότε* εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. §109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β΄. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθοῦσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ *εὐθὺς* ἢ *ἀμέσως*, *στὴ στιγμὴ* πρὸ αὐτοῦ: *ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι,* **ἐλέλυντο** *αἱ σπονδαὶ* (=ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθῆκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§112. ς΄) **Ὁ τετελεσμένος μέλλων** εἰς τὴν ὁριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θὰ ἔχῃ γίνει*, ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατά τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: *φίλος ἡμῖν οὐδεὶς* **λελείψεται** (=κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἔχῃ μείνει *τότε*).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον: *ἥ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ* **ἀνέῳκτο** *μὲν καὶ πρόσθεν,* **ἀνεῴξεται** *δὲ καὶ νῦν* (=θὰ εἶναι ἢ θὰ μείνῃ ἀνοικτὴ) Ξ. **ἀφεστήξω** (=θὰ ἀποστατήσω), **μεμνήσομαι** (=θὰ θυμοῦμαι), **κεκτὴσομαι** (=θὰ ἔχω) Βλ. §109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πρᾶξις, ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθήσῃ *ἀμέσως* ἢ *ἀφεύκτως* κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως: *φράζε καὶ* **πεπράξεται** (=καὶ

ἀμέσως θὰ πραχθῇ αὐτὸ ποὺ θὰ πῇς) Ἀφρ. (πρβλ. §111, Σημ. β')

§113. ζ) Ὁ (**ἁπλοῦς**) **μέλλων** εἰς τὴν ὁριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον*: **γράψω** *ἐπιστολὴν* (=θὰ γράψω), *ἡ στρατιὰ* **ἕξει** *τὰ ἐπιτήδεια* (=θὰ ἔχῃ) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἁπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (*θὰ γράφω - θὰ γράψω*), ἀλλὰ μόνον ἕνα (*γράψω*), καὶ οὗτος εἶναι καί μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (=*θὰ γράφω*) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (=*θὰ γράψω*). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πρᾶξις λαμβάνεται ὡς διαρκής, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει: *ἐκεῖθεν θάλατταν* **ὄψεσθε** (=*θὰ ἰδῆτε*). *ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ* **ὄψεσθε** *ἀφθονώτερον διαιτώμενον* (=θὰ *μὲ βλέπετε* νὰ διαιτῶμαι) Ξ.

§114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἔννοιαν:

1) **τοῦ δυνατοῦ** ἢ **ἐπιτρεπομένου**: *πρὸς ταῦτα* **πράξεις** *οἷον* **ἂν** *θέλῃς* (=*δύνασαι* νὰ πράξῃς) Σοφ. *λέγει ὅτι* **ἄξει** *αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν* (=ὅτι *ἠμπορεῖ* νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ, ἐντὸς, πέντε ἡμερῶν)· (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῇς, γιατὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πῶς θὰ ζημιωθῶ = *ἠμπορεῖ* νὰ μοῦ πῇς).

2) **βουλήσεως** (**βουλητικὸς** μέλλων): *κεἰ τὸ μηδὲν ἐξερῶ,* **φράσω δ'** *ὅμως* (=θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. *τὶ χρῆμα* **δράσεις**; (=τὶ *θέλεις* νὰ κάμῃς;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ βάγια θὰ *πεθάνω* - καὶ - Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς *θενὰ πεθάνω* = *θέλω* νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὁριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὅν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του: *ὥς οὖν* **ποιήσετε** (=ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο *θὰ γυρίσῃς* νὰ μᾶς πάρῃς = *γύρισε* κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὁριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ *οὐ* πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ *οὐ μὴ* πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως: **οὐ περιμενεῖς**; (=περίμενε, περίμενε) Πλ. **οὐ μὴ ληρήσεις**; (=μὴ φλυαρῇς, ἄφησε τὶς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. **Δὲ θὰ πᾷς** *αὐτοῦ ποὺ σοῦ εἶπα; = πήγαινε κλπ.*).

3) **τοῦ πρέποντος,** ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου: *φιλόσοφος ἡμῖν* **ἔσται** *ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ* (=φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. *πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον* **ποιήσομαι** *ἢ πρὸς σέ;* (=*πρέπει* νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὕρω αὐτοκίνητο, *τὶ θὰ κάμω*; = *τὶ πρέπει* νὰ κάμω;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὁριστικῆς μέλλοντος μὲ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικήν: *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τὶ* **δράσομεν**; (=ἢ τὶ *πρέπει* νὰ κάμωμεν;) Εὐρ.

§115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν **τοῦ συνήθως συμβαίνοντος,** ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (**Γνωμικὸς** μέλλων· πρβλ. §104, 1): *οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν* **οὐκ ἀποτείσει** (=πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν *ἀποτείσει* = θὰ τιμωρηθῇ, *τιμωρεῖται*) Ἡροδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὁπόβρῃ μαύρη καψαλιά, θὰ κάτσῃ νὰ βοσκήσῃ = *κάθεται* καὶ *βόσκει*).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἡ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα *μέλλω* μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἁπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος· π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ **διδάξω** (πρβλ. *θὰ χάσω* τὸ μυαλό μου - καὶ - *πάω νὰ χάσω* τὸ μυαλό μου. *θὰ βρέξῃ* - καὶ - *πάει νὰ βρέξῃ*).

Τὸ **μέλλω** ἀρχῆθεν σημαίνει *ἀναβάλλω, βραδύνω*, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: *α΄) ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά*: **μέλλω** *ὑμᾶς* **διδάξειν**, *ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε* Πλ. β΄) πρέπει *νὰ περιμένῃ κανεὶς* (νά), *πρέπει* (νά), *ἑπόμενον* εἶναι (νά): *σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ* **μέλλω** *σοι* **ἕπεσθαι** Πλ. *ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ* **ἔμελλον** *οἱ μέν τινες* **ἁμαρτήσεσθαι,** *οἱ δὲ πλείους·* **τεύξεσθαι** *τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ* (=*καὶ ἑπόμενον* ἦτο μερικοὶ μὲν νὰ ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τάς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§116. 1) **Ἐγκλίσεις** λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται **ἡ ψυχικὴ διάθεσις** τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α΄) **ἡ πραγματικότης** ἢ **ἡ δυνατότης** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ

ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα· (ἔρχεται - ἔλθοι ἄν) καὶ

β΄) **τὸ ἐπιθυμητὸν** (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (*ἴωμεν - ἴτε - μὴ ἔλθητε*).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἤτοι **ὁριστική, ὑποτακτική, εὐκτικὴ** καὶ **προστακτική**.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις, ἐξηρτημένας.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§117. α΄) **Ὁριστική**. Ἡ ὁριστικὴ εἶναι κυρίως ἔγκλισις τοῦ **πραγματικοῦ**.

1) **Ἡ ὁριστικὴ ἁπλῆ** κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις **οὐ**): *Ἐνταῦθα* ***ἔμειναν*** *ἡμέρας τρεῖς* Ξ. *Σωκράτης* ***οὐ νομίζει*** *θεούς* Ξ.

Σημείωσις α΄. Ἡ ὁριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ** πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν *λίγο ἔλειψεν νὰ* καὶ ὑποτακτικήν: **ὀλίγου** *ἐμαυτοῦ* **ἐπελαθόμην**: (=λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω) Πλ. **μικροῦ** *κἀκεῖνον* **ἐξετραχήλισεν** Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ ἐδέησα** (- ας, - ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: *τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας* **ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι** Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν **τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ** κλπ.: **τὸ ἐπὶ τούτῳ** *ἀπολώλαμεν* (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σημείωσις β΄. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων **ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε,** κ.τ.τ., **ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν** κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου *δὲν ἔγινε* ν ἢ *δὲν γίνεται* παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: **ἔδει** *τὰ ἐνέχυρα τότε* **λαβεῖν** (=ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. *τί σιγᾷς;* **οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν,** *τέκνον* (=δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) **Ἡ ὁριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου** μὲ τὸ (δυνητικὸν) **ἂν** ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (**Δυνητικὴ** ὁριστική· Ἄρνησις **οὐ**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **θὰ** μὲ ὁριστικὴν παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελίκου): **ἡγήσω ἂν** (=θὰ ἐνόμιζες). *φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς* **ἂν ἦμεν** (=θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν

εἴμεθα) Ξ. **οὐκ ἂν ἐποίησεν** *Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα* (=δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε - δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σημείωσις. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὁριστικῆς μὲ τὸ **ἄν** λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὄχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ *κατ' ἐπανάληψιν* ἢ *συνήθως* συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: *εἴ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεύειν,* **ἔπαισεν ἄν** (=τὸν ἐκτύπα) Ξ. *ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα* **διηρώτων ἂν** *αὐτούς,τὶ λέγοιεν* (=τοὺς ἐξήταζα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ *πήγαινε* κεῖνος στὴ βάρδια; κοντὰ καὶ γὼ = *ὁσάκις* πήγαινε).

3) **Ἡ ὁριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ** ἢ σπανιώτερον **τοῦ ἀορίστου** μὲ τὸ *εἰ γὰρ* ἢ *εἴθε* (ποιητικῶς καὶ *αἴθε*) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἤτοι εὐχήν, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (**Εὐχετικὴ** ὁριστική. Ἄρνησις **μή.** Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *μακάρι νά, εἴθε νὰ* μὲ ὁριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελίκου): **εἴθ' ἦσθα** *δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ* (=ἄμποτε νὰ ἤσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. **εἴθ' ηὕρομέν σ'**, *Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον* (=εἴθε νὰ σὲ βρίσκαμε - νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ **ὤφελον** (- ες, - ε κλπ.) ἢ **ὡς ὤφελον** μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου: **ὤφελε** *Κῦρος* **ζῆν** (=ἔπρεπε νὰ ζῇ - εἴθε νὰ ζοῦσε) Ξ. **ὡς ὤφελον** *πάροιθεν* **ἐκλιπεῖν** *βίου* (=ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§118. β΄) **Ὑποτακτική**. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ **προσδοκωμένου**. Ειδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει **βούλησιν τοῦ λέγοντος,** ὁπότε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α΄ πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ *ἄγε, ἄγε δή, ἴθι, ἴθι δή, φέρε, φέρε δὴ* (=ἐμπρὸς, ἐμπρὸς λοιπόν, *ἔλα, ἔλα κι ἄς*). (**Βουλητικὴ** ὑποτακτική. Ἄρνησις **μή**): **ἴωμεν** (=πᾶμε). **μήπω ἴωμεν** *ἐκεῖσε* (=μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. **ἴθι ἐξετάσωμεν** *τὰ ἔργα τῶν* θεῶν (=ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. **μή** σε **κιχήω** (=νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β΄ ἢ γ΄ πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς: **μὴ** *ἄλλως* ποιήσῃς (=νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. **μὴ** *σε* **πείσῃ Κρίτων** *ποιεῖν ἅ λέγει* (=ἄς μὴ σὲ πείσει) Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ *σημασίαν μέλλοντος.* (**Μελλοντικὴ** ὑποτακτική. Ἄρνησις **οὐ**); *οὐ γὰρ πω τοίους* **ἴδον** *ἀνέρας, οὐδὲ* **ἴδωμαι** (=οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). *καί νύ τις ὧδ'* **εἴπῃσι** (=ἔτσι θὰ πῇ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ **ἔδομαι** (=θὰ φάγω) καὶ

πίομαι (=θὰ πίω), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ α΄ πρόσωπον, ἐκφράζει *ἀπορίαν* περὶ τοῦ πρακτέου. (**Ἀπορηματικὴ** ὑποτακτική. Ἄρνησις **μή**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *νὰ* μὲ ὑποτακτικήν): **τὶ φῶμεν** *πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων;* (=τὶ νὰ ποῦμε;) Πλ. **εἴπωμεν** ἢ **σιγῶμεν**; (=νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ *βούλει* ἢ *βούλεσθε*, μὲ τὰ ὁποῖα σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου: **βούλει σκοπῶμεν**; (=θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;)

§119. γ) **Εὐκτική**. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς **ἁπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως,** χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) **ἁπλῆ** ἐκφράζει **εὐχήν,** ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον καὶ ἑπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. (**Εὐχετικὴ** εὐκτική. Ἄρνησις **μή**): *ὦ παῖ,* **γένοιο** *πατρὸς εὐτυχέστερος* (=εἴθε νὰ γίνῃς) Σοφ. **μή** *μοι* **γένοιθ'** *ἃ βούλομ' ἀλλ' ἃ συμφέρει* (=εἴθε νὰ μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ *εἴθε, εἰ γάρ,* (ποιητ. καὶ *αἴθε, ὡς* πρβλ. §117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου): **εἴθε** *σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν* **γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§117, 3): **εἴθ'** *ὡς* **ἡβώοιμι,** *ὡς ὁπότ' Ἠλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη* (=ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειᾶτα, ποὺ εἶχα ὅταν....) Ὅμ.

Ἐλαμβάνενο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β΄ καὶ γ΄ πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: *ταῦτ'* **εἴποις** *Ἀχιλλῆι* (=αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῇς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) Ὅμ. (πρβλ. §114, 2). *λῆγ' ἔριδος, Τρῶας δὲ καὶ αὐτίκα δῖος Ἀχιλλεὺς ἄστεος* **ἐξελάσειε** (=κι ἂς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς....) Ὅμ.

2) μὲ τὸ (δυνητικὸν) *ἄν* (ποιητικῶς καὶ *κενἤκε*) ἐκφράζει κάτι **τὸ δυνατὸν** κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτική. Ἄρνησις **οὐ**): **ἴδοι** τις **ἄν** (=μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανείς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. *Δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν* **οὐκ ἂν ἐμβαίῃς** Πλ. **ἔχοις ἂν** *με διδάξαι τὶ ἐστι νόμος;* (=θὰ μποροῦσες νὰ μὲ διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ

προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἡ ὁποία γίνεται μὲ λεπτότητα: *ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς* **ἂν** *Ἀριαῖος* **ἀποσταίη** (=ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. *ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἀλλ' ὁμοῖος, καὶ* **γένοιο ἂν** *οὐ κακὸς* (=καὶ θὰ γίνῃς, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἂν** *εἴσω* (=ἔμπα μέσα, παρακαλῶ - ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστῆσαι) Σοφ. (πρβλ. §114, 2).

Σημείωσις α΄. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: Τυδεΐδην δ' οὐκ **ἂν** *γνοίης, ποτέροισι* **μετείη** (=οὐκ ἂν ἔγνως = δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, ποὺ ἐμάχετο) Ὅμ. (Βλ. §117, 2).

Σημείωσις β΄ Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἁπλῆ, ἤτοι ἄνευ τοῦ *ἂν* (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητική: *ῥεῖα θεὸς γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα* **σαώσαι** (=σώσαι ἂν ἢ σώσειεν ἂν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον *ἄν* (κεν, κε), ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις*, προσετίθετο ἁπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ *ἄν*, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὁριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν (§117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν *θά*, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ *θέλειν νά, θενὰ* μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *μέλλει νά, πρόκειται νά*, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικήν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὁριστικήν· *θὰ γράφῃ, θὰ γράψῃ* - θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ *ἄν* (*κεν, κε*) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (*ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν*)· ἀλλ' ἂν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχῃ ἄρνησις, ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἂν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: **οὐκ ἄν** *λάθοις* **τὶ ἂν** *τις εἴποι*; **ποῦ ἂν** *ἴδοι;* **ταῦτ' ἂν** *εἴη βλαβερά.* (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι *ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὁπόταν* κλπ. ἐκ τοῦ *ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὁπότε ἄν* κλπ.).

Σημείωσις γ΄ Εἰς ἐξηρτημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α΄) *τοῦ πλαγίου λόγου.* Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὁριστικήν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικήν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β΄) *ἐπαναληπτική*, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ

χρονικὰς ἢ ἀναφορικάς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§120. *δ΄)* **Προστακτική.** Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς **δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως.** (Ἄρνησις **μὴ**). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: **ἅπτε,** *παῖ, λύχνον* Ἀρφ. *ταῦτα* **μὴ ἐρώτα** Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: *ἐμοὶ* **πείθου** *καὶ* **μὴ** *ἄλλως* **ποίει** Πλ. **γνῶθι** *σαυτόν· ἡδέως μὲν* **ἔχε** *πρὸς ἅπαντας,* **χρῶ** *δὲ τοῖς βελτίστοις* Ἰσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (=ἂς εἶναι)· *ἐγὼ παραχωρῶ καὶ* **λεγέτω** (=ἂς λέγῃ, ἂς πῇ) Πλ. *οἱ δ' οὖν* **βοώντων** (=ἂς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἀρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: *Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς* **τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω** (=ἂς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου: **μὴ ποιήσις, μὴ ποιήσητε.** *Μηδενὶ συμφορὰν* **ὀνειδίσῃς** Ἰσοκρ. **μὴ ποιήσῃ, μὴ ποιησάτω.** *μηδεὶς* **θαυμάσῃ** Δημ. *μηδεὶς ὑμῶν* **προσδοκησάτω** Πλ. (Βλ. §118, 1).

§121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὁριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, §119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὁριστική, §117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (=δὲν)

2) ἡ ὑποτακτική, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἤτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, §119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὁριστική, §117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μή.**

Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἤτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἢ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μέν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατά τινα τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1): *τὶ τηνικάδε* **ἀφῖξαι;** Πλ. (*ἀφῖγμαι,* ἵνα κτλ.). *Τίνι* **ἂν ἀρέσκοι** *πόλις ἄνευ νόμων;* Πλ. (οὐδενὶ ἂν *ἀρέσκοι* κτλ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἤτοι

ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§118, 2)· **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (*εἴπατε, σιγᾶτε - μὴ εἴπητε* κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὁλικῆς ἀγνοίας**, ἤτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἓν ἁπλοῦν **ναὶ** ἢ ἓν ἁπλοῦν **οὐ** (=ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ *οὔ*: κτλ. - οὐδαμῶς, ἥκιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἁπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διά τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, *ἆρα, ἆράγε, ἆρ' οὖν, ἦ, μῶν* (=μὴ οὖν), *οὐκοῦν, οὔκουν* κλπ.: *Ὁ πατήρ, σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε;* **Μάλιστα** Ξ. *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι;* **Οὔκουν** ἔγωγε Ξ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον* ἢ *πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἤ*: **πότερα** *ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα;* Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον* (ἢ *πότερα*) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ *οὐ*, *ἆρ' οὐ*, *οὐκοῦν* κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ *μή*, *ἆρα μή*, *μῶν* κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: **οὐκ** *ἐχθρὸς Φίλιππος;* (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί). **ἆρ' οὐκ** ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεύς, *ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι;* Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική; *Ναί*, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.)· *οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν*; Σοφ. (Ναὶ) - **μὴ** *ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*; **Οὔκουν** *ἔγωγε* Ξ. **ἆρά γε** *μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: *Οὐ* σοῦ προμηθοῦμαι). **μῶν** *τὶ σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: *Οὐδέν* με ἠδίκηκε).

β) **ἐρωτὴσεις μερικῆς ἀγνοίας,** ἤτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διά τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διά τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, *ποῖος*, *πόσος* κτλ. - *ποῦ*, *πόθεν*, πῶς κτλ.): *Μανία δὲ* **τίνος** *ἦν*; **Φαρναβάζου** Ξ. *Ἐμὲ δὲ* **ποῦ** *χρὴ οἰκεῖν*; **Ἐν Σκήψει** Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἁπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ρητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ *τί οὐ* ἢ τὶ *οὖνού* καὶ ἐκφερομένη καθ' ὁριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστῶτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, §118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος; **τὶ οὖν οὐ** *καὶ Πρόδικον* **ἐκαλέσαμεν**; (=καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. **τὶ οὐ καλοῦμεν** *δῆτα Λυσιστράτην*; (=καλέσωμεν τάχιστα) Ἀρφ. (πρβλ. *Λιάκαινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις* Τοῦρκον ἄνδρα; = παντρέψου - πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; *συγγνώμη τούτῳ* (=*ἐάν* τις ἐξαμάρτῃ ἄκων). (πρβλ. *Καλὸ εἶδα* 'γώ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλό, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ** *ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος;* (=ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστιν ὁ Φ.) Δημ. **τίνι** *ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;* (=*οὐδενί γε ἀρέσκοι* ἄν...) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὁριστικῆς

§123. Εἰς τὴν ὑποτακτικήν, τὴν εὐκτικήν, τὴν προστακτικήν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν του μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὁριστικήν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἁπλῆν πραγματοποίησιν** ἢ τὸ **τετελεσμένον** αὐτοῦ (§103, 2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὁριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμῖδα (§103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικήν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**: *ἴθι* **ἐξετάσωμεν** *τὰ ἔργα τῶν θεῶν* (§118, 1), **εἴπωμεν** ἢ **σιγῶμεν**; (§118, 2). *ὦ παῖ,* **γένοιο**

πατρὸς εὐτυχέστερος (§119, 1). **ἴδοι** *τις* **ἂν** (§119, 2). **ἅπτε**, *παῖ, λύχνον* (§120). *θαρσῶν, Διόμηδες,* **μάχεσθαι** (=μάχου) Ὅμ.

2) εἰς τὰς ἐξηρτημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρωνται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
ἢ ἵνα πεισθείητε (» » »)
ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' **εἰδότας κρύπτειν** (=ὅτι, εἰ καὶ *ᾔδεσαν, ἔκρυπτον*. Οἱ ἐνεστῶτες *εἰδότας* καὶ *κρύπτειν* ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθὸν) Ξ. *Δερκυλίδας* **ἄρξων** *ἀφίκετο* (=ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλων *ἄρξων* ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄
ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παρατίθεται** ἁπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἁπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. *Κλαῖνε* τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ *δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε* γιὰ τὸ ψήλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἡ κλεφτουριὰ τ' *ἀρνήθηκε* κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὑρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡγωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας* **ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνῃσκον** Ξ. *παύσομαι κατηγορῶν·* **ἀκηκόατε, ἑωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε** Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσυνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἡ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἑπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἑπόμενα: *Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ* **τόνδε** *τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν·* **τούτῳ** *συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν* κλπ. (πρβλ. §45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν,** ἤτοι μὲ παρατακτικοὺς συνδέσμους·

(πρβλ. ἔφαγε *καὶ* ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ *καὶ* ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἤτοι τοῦ ἀσυνδέτου, **ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις** (**ἐπιρρηματικαὶ** ἢ **ἀντωνυμιακαὶ**) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἁπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἁπλῶν ὅρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις *καὶ* ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *προσέτι, ἐπίσης*, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. *παίζει* **καὶ** *ᾄδει* - ἢ - *Ζεὺς* **καὶ** *Ἥρα, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον παίζει,* **προσέτι** *ᾄδει - ὁ Ζεύς,* **προσέτι** *ἡ Ἥρα.*

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἤτοι μὲ ὑποτακτικοὺς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερική, ἤτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῦον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. *ἀφοῦ* ἔφαγε, ἐκοιμήθη - *ἐπειδὴ* ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατὸν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατὸν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί: Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις *ὡς* (=ὅπως, καθώς, κτλ.) καὶ *ἔνθα* (=ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὁμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: **ὣς** *ὁ μὲν* **ἔνθα** *καθεῦδε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς* (=ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἠδύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἑτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἑξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἤτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ

συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἔφαγε, ἐκοιμήθη - ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = *ἀφοῦ* ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε - ἔφαγε πολὺ *καὶ* ἐκακοδιαθέτησε = *ἐπειδὴ* ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατὸν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἡ ὁποία περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἤτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πως τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις *ὥστε* ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (*ὥς τε* = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. *ἔπεσε χιὼν πολλή,* **ὥς τε** *ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον*: (=ἔπεσε χιὼν πολλὴ καὶ *οὕτω ἐκαλύφθη* κλπ.), εὔκολον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογινκὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον *εἰ* (ποιητικῶς καὶ *αἰ*) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (=ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) *γὰρ* ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς· (**εἰ γὰρ** *ἐγὼ ὡς* **εἴην** *ἀθάνατος καὶ ἀγήραος* κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. Ὅμ. Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ *εἰ* καὶ *αἰ* προελθόντα εὐχετικὰ μόρια, *εἴθε, αἴθε* καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. *Ἔτσι* νὰ ζήσῃς, πήγαινε νὰ ἰδῇς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὅμ. υ, 236 **αἰ γὰρ** *τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος* **τελέσειε** *Κρονίων· γνοίης χ'* (=γνοίης κε) *οἵη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἕπονται* (=εἴθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνώριζες κτλ.), ἦτο εὔκολον τὸ μόριον *αἰ* (=εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ προγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἂν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου *τότε* θὰ γνώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. ἑ.

Α΄ Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§125. α΄) **Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ).** Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὅρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ *καί* (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ *τὲ* (=*καί*).

Ὁ *καὶ* ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ *τὲ* ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς *ὁτὲ* ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἓν ἁπλοῦν *καί*, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἢ μὲ *δύο καὶ* (*καὶ-καί*), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: *οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν* **καὶ** *ἔκαον πυρὰ πολλὰ* Ξ. *ὁ ἀνήρ σοι ὁ ἐμὸς* **καὶ** *τἄλλα φίλος ἦν* **καὶ** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. *ᾐσχύνθημεν* **καὶ** *θεοὺς* **καὶ** *ἀνθρώπους* Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ *τὲ - καί*, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ *καὶ - καί*: *ὁ Κῦρος ἠγάσθη* **τε** *αὐτὸν* **καὶ** *δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὅρων προτάσεως μὲ ἓν ἁπλοῦν *τὲ* ἢ μὲ τὸ *τέ - τὲ* εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: *τὸν δ' ὁ γέρων ἠγάσσατο φώνησέν* **τε** Ὁμ. *πατὴρ ἀνδρῶν* **τε** *θεῶν* **τε** Ὁμ. *ἥ* **τε** *βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἵ* **τε** *ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο* Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καὶ συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ **ἅμα**, ἢ **ἅμα τε, εὐθὺς** ἢ **εὐθύς τε, ἤδη** ἢ **ἤδη τε, οὔπω** ἢ **οὔπω τε, σχεδὸν** ἢ **σχεδόν τε,** ἢ τὴν φράσιν **οὐκ ἔφθην** (-ης, -η κλπ.) μὲ μετοχήν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων: *καὶ* **ἤδη** *τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν* **καὶ** *ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες* Ξ. **οὐκ ἔφθησαν** *πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον* **καὶ** *ἧκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες* (=δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἦρθαν = μόλις ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἴχαμε καθίσει στὸ τροπέζι καὶ *νά σου* ἔρχεται κι ὁ Πέτρος).

§126. Σημασία τοῦ **καὶ**

1) Ἀρχῆθεν τὸ **καὶ** ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *προσέτι, ἐπίσης* (προσθετικὸς **καὶ**): *ἔστι δὲ* **καὶ** *μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς* Ξ. (πρβλ. Κλαίει *καὶ* μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιό

της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλα σημασίαι τοῦ ***καί***.

2) Ὁ **καὶ** εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (=ἀκόμη καί, ἔστω καί): *ἀνάγκᾳ* ***καὶ*** *θεοὶ πείθονται·* ***καὶ*** *τριχὸς ἄξιον* (=ποὺ ν' ἀξίζῃ ἔστω *καὶ* μιὰ τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ρoῦχά μόυ *καὶ* τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῇ, ἂς τὰ πάρῃ. *Καὶ δέκα δραχμὲς* νὰ σοῦ *δώσῃ*, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ **καὶ** εἶναι ἐναντιωματικὸς (=ἂν καί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ *καίπερ*): *Ἀθηναῖοι* ***καὶ*** *οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον* (=μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στοὺς χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιὰ *καὶ ὅμως* χωρίς...).

4) Ὁ **καὶ** εἶναι μεταβατικός, ἤτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἁπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἑπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος **δέ**): **Ἐνταῦθα** *ἔμειναν, ἡμέρας ἑπτά·* ***καὶ*** *ἧκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὁπλίτας ἔχων χιλίους* Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε· κι *ἕνα* πουλάκι φώναξε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγουμένων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγουμένων: *φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος* ***καὶ*** *ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην* ***οὐκ*** *ἔτρεσε* (=ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. *Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει·* ***καὶ*** *ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρῄζει* (=ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ **καὶ** εἶναι συνδετικός. (Βλ. §124, 22 καὶ §125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καὶ κατόπιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πτῶσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§35, 2, β'): *ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα* **καὶ ἱκέται** *ἐσμὲν* (=ἴσα ἱκέταις = σὰν ἱκέται) Θ. *οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι* **καὶ Ὅμηρος (=τῷ Ὁμήρῳ** = μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. *παραπλήσια ἐπεπόνθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις* **καὶ ἔδρασαν** *ἐν Πύλῳ* (παραπλήσια τούτοις, ἃ ἔδρασαν) Θ.

§127. β') **Συμπλοκὴ ἀποφατική.** Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν

δυνατὸν νὰ **ἀποφάσκεται**, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὅρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἐννοιαν) καταφατικήν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **καὶ οὔ**, (**καὶ μή**): *ἐμὲ ἐχειροτόνησαν* **καὶ οὐχ** *ὑμᾶς* Δημ. *αὔριον ἕωθεν ἀφίκου οἴκαδε* **καὶ μὴ** *ἄλλως ποιήσῃς* Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ **οὐ δὲ** = *καὶ δέν, ἀλλὰ δέν, ἀλλ' ὄχι* (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὁποῖον γράφεται ὡς μία λέξις): *ἔνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἑάνδανεν*, **οὐ δὲ** *πόθ' Ἥρῃ* (=ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὅμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικήν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (**οὔτε - τε**), (**μήτε - τε**): **οὔτε** *ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες* **τε** *ξυνεχῶς ἐπολέμουν* Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικαί. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **οὔτε - οὔτε** (**μήτε - μήτε, οὔτε - μήτε, μήτε - οὔτε**): *ἄνευ ὁμονοίας* **οὔτ'** *ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη*, **οὔτ'** *οἶκος καλῶς οἰκηθείη* Ξ.

Σημείωσις α΄. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ **οὐδὲ** (**μηδὲ** = οὔτε, μήτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότιμον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: *τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες* **οὐδὲ** *τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.*

Τὸ **οὐδέ, μηδὲ** λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (=οὔτε, οὔτε καί): *ὕβριν οὐ στέργουσιν* **οὐδὲ** *δαίμονες* Σοφ. **οὐδὲ** *εἷς*, **οὐδὲ** *μία* κλπ. (πρβλ. §126, 2).

Σημείωσις β΄. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκὰς ἀντὶ τοῦ **οὐ, οὔτε, οὐδὲ** χρησιμοποιεῖται τὸ **μή, μήτε, μηδέ,** ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις. ἐπιθυμίας (121, 2): *διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν*, **καὶ μὴ** *ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως* Ξ. *ἐγὼ θρασὺς οὔτ' εἰμί*, **μήτε** *γενοίμην* Σοφ. (πρβλ. *Πίστευε καὶ* **μὴ** *ἔρευνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα*, **μήτε** *νὰ ρωτᾷς τὶ κάνω*).

§128. *γ΄)* **Συμπλοκὴ ἐπιδοτική.** Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὅρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ **οὐ μόνον** ἢ **μὴ μόνον** ἢ **οὐχ ὅτι** ἢ **μὴ ὅτι - ἀλλὰ καί**, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. (Ὅσον τὸ ἕν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐ μόνον** *ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω*, **ἀλλὰ καὶ** *περὶ τῶν αὐτῶν* (λέγω) Ξ. **Οὐχ ὅτι μόνος** *ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν*, **ἀλλὰ καὶ** *οἱ φίλοι αὐτοῦ* (=ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. **Μὴ ὅτι** *θεός*, **ἀλλὰ καὶ** *ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας* (=ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν **οὐχ ὅτι** προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως *οὐ λέγω ὅτι* ἢ *οὐκ ἐρῶ ὅτι* (δέν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ **μὴ ὅτι** ἐξ ἀποστάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως *μὴ εἴπῃς ὅτι*. (**Μὴ εἴπῃς ὅτι** *θεὸς οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.*).

2) μὲ τὸ **οὐχ ὅπως** ἢ **μὴ ὅπως** ἢ **μὴ ὅτι** (ἢ σπανίως, **οὐχ ὅτι**) - **ἀλλ' οὐδὲ** ἢ **ἀλλὰ μηδέ**, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται· (ὄχι μόνον δὲν - ἀλλὰ καὶ δέν· οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐχ ὅπως** *τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν*, **ἀλλ' οὐδὲ** *δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν* (=ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. *ἐγὼ* **μὴ ὅτι** *ὑπὲρ ἄλλου*, **ἀλλ' οὐδ'** *ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα* (=ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σημείωσις. Τὸ **μὴ ὅτι** καθὼς καὶ τὸ **μὴ τί γε** κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ **οὐδὲ** ἢ **μηδὲ** (§127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἱασδήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν « *πολὺ περισσότερον* » ἢ « *πολὺ ὀλιγώτερον* », ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: *ἄχρηστοι* (=**οὐ χρήσιμοι**) *καὶ γυναιξὶ* **μὴ ὅτι** *ἀνδράσιν* (=πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. *οὐκ ἔνι γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὑτοῦ τι ποιεῖν*, **μὴ τί γε δὴ** *θεοῖς* (=πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ **οὐχ ὅπως - ἀλλὰ καὶ** (ἢ σπανίως, **ἀλλά**), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκεται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκεται (=ὄχι μόνον δὲν - ἀλλὰ καί): *τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι* **οὐχ ὅπως** *τιμωρήσαιντο*, **ἀλλὰ καὶ** *ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν* (=ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. *τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα*, **οὐχ ὅπως** *σκεύη ἀπέδοσθε*, **ἀλλὰ καὶ** *αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρπάσθησαν* (=ὄχι μόνον σκεύη δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἑξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτὰρ** (=ἀλλά), **μέντοι** (=ὅμως), **μὴν** (=ὅμως), **ἀλλὰ μήν, καὶ μήν, οὐ μὴν ἀλλὰ** (=ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (=συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον: ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (=καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἑπόμενα, πάντες δὲ **οἱ** ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ **δὲ** καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (6λ. κατωτέρω): *οὕτω πιθανῶς ἔλεγον·* ***καίτοι*** *ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι* (=καὶ ὅμως μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μὲν - δέ**: *ἡγεῖτο* **μὲν** *Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει* **δὲ** *Ξενοφῶν* Ξ. *ἦν ἡδὺ* **μέν**, *κεφαλαλγὲς* **δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μὲν** ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ' ὅμως** ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: *καὶ οἱ* **μὲν** *ἡγοῦντο, Κλέαρχος* **μέντοι** *ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει* Ξ. *τοῖς στρατιώταις ὑποψία* **μὲν** *ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα,* **ὅμως δὲ** *ἐδόκει ἕπεσθαι* Ξ.

§131. 1) Ὁ **μὲν** χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ **δέ**, κατά τινα βραχυλογίαν, ἡ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα· (σχῆμα **ἀνανταπόδοτον**). Τότε ὁ **μὲν** δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τοὐλάχιστον**: *λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ* **μὲν** *οὐ πιθανός·* (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανὸς) Ἡρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ **δὲ** κατόπιν τοῦ **μέν**, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικήν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικὸς** (=ἀλήθεια, βεβαίως): *ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ* **μὲν** *οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει* (=τὸ ὁποῖον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν **ἔχει** τὸ **μὲν** καὶ εἰς τὴν φράσιν *πάνυ* μὲν *οὖν* (=βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ **δὲ** λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ **μέν**. Εἶναι δὲ τότε ὁ **δέ**: α΄) ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (ὅμως): *ταῦτα πάντες ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως* ***δ'*** *εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται* Θ. β΄) μεταβατικός, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἁπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. **καί,** §126, 4): *Ἐπεὶ* ***δὲ*** *καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο* ***δ'*** *οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς* ***δὲ*** *ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι: πορευομένων* ***δ'*** *αὐτῶν ἀντιπαρῇσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων* Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ **μέντοι**. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (=προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μήν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** *ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ* Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν· **καὶ μήν,** *ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτ' πολλὰ ὑπισχνεῖ* (=ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§132. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ - ἀλλὰ** ἢ **μὴ - ἀλλὰ** = δὲν - ἀλλά, ὄχι - ἀλλά, μὴ - ἀλλά· σχῆμα **κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν**): **οὐκ** *ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται,* **ἀλλ'** *ἐξ ἀρετῆς χρήματα* Πλ. *αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως,* **ἀλλὰ** *τὴν σαυτοῦ ἀρχήν.* Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (**ἀλλ' οὐ** ἢ **ἀλλὰ μὴ** = καὶ ὄχι): *δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους,* **ἀλλ' οὐ** μαθήσεως (=καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἁπλῶς ὡς περιοριστικός, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγουμένου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (*ἀλλὰ* = **μόνον**) : *τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν,* **ἀλλὰ** *τὰ πλάγια λυπεῖ* Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ **ἀλλὰ** κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν **ἄλλος** ἢ **ἕτερος** (*ἀλλὰ* = παρὰ μόνον): *ἐν τῷ μέσῳ* ***ἄλλη*** *μὲν πόλις* ***οὐδεμία*** *οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς,* **ἀλλὰ** *Θρᾷκες Βιθυνοὶ* Ξ.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *παρὰ μόνον* λαμβάνεται συνήθως

κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἁπλοῦν **ἀλλά**, ἀλλὰ τὸ **ἀλλ' ἤ**: *ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν* ***ἀλλ' ἢ*** *κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν* (=παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (*ἀλλ' ἤ*) ἐκ συμφύρσεως δύο προτάσεων, ἤτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ **οὐδὲν ἄλλο** *ἔπραξε,* ***ἀλλὰ*** *τοῦτο* -καὶ- **οὐδὲν ἄλλο** *ἔπραξεν* **ἢ** *τοῦτο*, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις **οὐδὲν ἄλλο** *ἔπραξε* **ἀλλ' ἢ** *τοῦτο.*

Σημείωσις α΄. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ **ἀλλὰ** λαμβάνεται: 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἀπεναντίας*: *πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν;* ***ἀλλ'*** *ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν* Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (*ἀλλὰ* = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν): **ἀλλὰ** *πίθεσθε* (=λοιπὸν ἀκούσατέ με) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *τοὐλάχιστον*: *εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ,* ***ἀλλὰ*** *κρέα γε εὐωχοῦ* (=τοὐλάχιστον τρῶγε ἄφθονα κρέατα) Ξ. *ὦ θεοὶ πατρῷοι, συγγένεσθ'* ***ἀλλὰ*** *νῦν* (=τοὐλάχιστον τώρα· ἐνν. *εἰ μὴ πρότερον*).

Σημείωσις β΄. Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ **οὐ μὴν** κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν: *ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχήλισεν·* ***οὐ μὴν ἀλλ'*** *ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος* (=οὐ, μὴν ἐξετραχήλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος - ἢ - οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις **οὐ μέντοι ἀλλὰ** - καὶ - **οὐ γὰρ ἀλλὰ**.

Σημείωσις γ΄. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ **ἄλλα** τῆς ἀντωνυμίας **ἄλλος**. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ **ἀλλὰ** διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὅμ. Α 280: *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ,* ***ἀλλ'*** *ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει·* α΄) = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β΄) μὰ οὗτος, εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλτ. (Βλ. §124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος **ὅμως** (συγγενὴς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος **ὁμῶς** (=ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. Ὅμ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ Ὅμ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι **μέν, μήν, μέντοι** (=μέν τοι), **καίτοι**

(*καί τοι*) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικὰ (=ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. §124, 2)

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἢ** καὶ ὁ **εἴτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἤτοι, ἐάντε ἄντε, ἤντε**.

1) *Ὁ διαζευκτικὸς* **ἢ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἤτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς, ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἑκάστου τῶν διαζευγνυομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἢ - ἢ** τίθεται προσέτι **ἤτοι - ἢ** ἢ **ἢ - ἢ καί** - *χρῶ τοῖς εἰρημένοις* **ἢ** *ζήτει βελτίω τούτων* Ἰσοκρ. *ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. ἤτοι κεῖνόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι* **ἢ** σὲ Ἡρόδ. **ἢ** *ξένος* **ἢ καί** *τις πολίτης* Δημ.

Τὰ διαζευγνυόμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω,* **ἢ** *Αἴας* **ἢ** *Ἰδομενεὺς* **ἢ** *δῖος Ὀδυσσεὺς* **ἠὲ** (=ἢ) *σύ, Πηλείδη* Ὅμ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἢ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (*ἐπανορθωτικὸς* **ἢ**): *ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι·* **ἢ** *'γὼ φράσω* (=ἢ *καλύτερα* θὰ τὸ δηλώνω ἐγὼ) Σοφ.

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικὴ πως καὶ ἀόριστος (*διασαφητικὸς* ἢ): *Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῴ ἔτι ἐστίν;* Πλ. (Πρβλ. *Τί κάθεσαι ἐδῶ;* **ἢ** *περιμένεις κανένα;*).

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περίπτώσει: οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι,* **ἢ** *ἀποθανεῖται.* Ἡροδ.

(Πρβλ. Γιὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου ἢ θενὰ πᾶμε σένα - *εἰδ' ἄλλως* θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ §31, 2, συγκριτικὸν **ἢ**).

2) Διὰ τοῦ **εἴτε - εἴτε**, (ἐάντε - ἐάντε, ἄντε - ἄντε, ἤντε - ἤντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων:

εἴτε *Λύσανδρος* **εἴτε** *ἄλλος τις* Ξ. **ἐάντε** *νῦν* **ἐάντε** *αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε* Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γὰρ** (=διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὡς** (=διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (=καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§124, 2): *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ* **γὰρ** *ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *ἢν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι·* **ὡς** *ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι·* **ἐπεὶ** *καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων* (=καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γὰρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἤτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξήγησίν τινα τῶν προηγουμένων (*διασαφητικὸς* **γὰρ** - *δηλαδή*): *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον* **γὰρ** *ἔφη σημαίνειν* (=ἔλεγε δηλαδὴ ὅτι κλπ.) Ξ. *Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ* **γὰρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον* κτλ. (§23).

Σημείωσις α΄. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ *καίτοι*: *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι),* **ἐπεὶ** *ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γὰρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν **οὐδέ**) ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε *τὸ καὶ γὰρ* = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε *τὸ καὶ γὰρ* = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γὰρ καί*: *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν·* **καὶ γὰρ** *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. *ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). *Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές... λέγοντος ἤκουσεν·* **οὐδὲ γὰρ** *περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο* (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ,**

παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ **γὰρ** φαίνεται ὡσὰν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον *ἐπεὶ* ἢ *ἐπειδή*: *Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἁμάξης, οὐ* **γὰρ** *ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει* (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ **γὰρ** εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (**ἰδίᾳ** κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: *Φήμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἕν γέ σφιν ἄειδε* (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. *ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι* Ἡρόδ.

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ **γὰρ** νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικήν του σημασίαν, ἤτοι μὲ τὸ *βέβαια*: *ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, ἴστε* **γὰρ** *αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα* (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α΄. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις **ἀλλ' οὐ γὰρ** νὰ σημαίνῃ *ἀλλ' ὅμως*: *ἐκαλλυνόμην ἂν καὶ ἡβρυνόμην, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα·* **ἀλλ' οὐ γὰρ** *ἐπίσταμαι* (= ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: **ἀλλ'** *οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἁβρύνομαι·* **οὐ γὰρ** *ἐπίσταμαι*).

Σημείωσις β΄. Τὸ **γὰρ** προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ **γὲ** καὶ τοῦ **ἂρ** (*ἄρα*), τὰ ὁποῖα ἀμφότερα δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ **γὰρ** οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτική, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: *τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταὐτόν; ταὐτὸν* **γὰρ** (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ. τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητική. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι **ἄρα, δή, οὖν, γοῦν, οὐκοῦν, οὔκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι** καὶ **ὥστε** συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ **ἄρα, δή, οὖν, γοῦν** καὶ **τοίνυν** οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε

μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. 6').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι **ἄρα, δή, οὖν** καὶ **τοίνυν** ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιπόν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἑκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ σύνδεσμος **ἄρα** κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἤτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ* ***ἄρα*** *τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν* ***ἄρα*** *καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἄρα** (ποιητικῶς καὶ **ἄρ** ἢ **ῥὰ**) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἤτοι ἐσήμαινεν *εὐθὺς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς*: *ὣς εἰπὼν κατ'* ***ἄρ*** *ἕζετο* (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) Ὅμ. *μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο τὸν* ***ῥ'*** (= ῥὰ) *Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν' Ὀρέστης* (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα* κ.τ.τ., ἤτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τους ἰσχυρισμοὺς ἑνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγουμένην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας* ***ἄρα*** *τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν* Θ. *ὢ πώποι, οὐκ* ***ἄρα*** *πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες* Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν **εἰ μὴ ἄρα,** ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνείαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους;* ***εἰ μὴ ἄρα*** *ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορὰ ἐστιν* (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ **δὴ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή, ἤτοι ταῦτα.

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἤτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν): *Οἱ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει* ***δὴ*** *θεῖον εἶναι* Ξ. *ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ*

Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν **οὖν** *Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε* Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβαλλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135): *οἱ μὲν* **δὴ** *ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν* Θ. *ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε* **δὴ** *συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο* κ.λ.π. Ξ. *οἱ μὲν* **οὖν** *Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν* Ξ. *ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἑπομένη τῶν ὁπλιτῶν), εὐθὺς* **οὖν** *εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα Ξ.*

Σημείωσις α΄. Τὸ μόριον **δὴ** ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὁσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἕν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἤτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικὸν καὶ βεβαιωτικὸν (= τώρα, νά! πιά, δά): *Τεῦκρε πέπον,* **δὴ** *νῶιν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε - νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε - τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) Ὅμ. Οὕτω **νῦν δὴ** = τώρα δὰ ἢ τότε πιά, **τότε δὴ** = τότε πιά, **πάλαι δὴ** = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, **καὶ δὴ** = λοιπὸν νά! *Βλέψον κάτω·* **καὶ δὴ** βλέπω (= λοιπὸν νά! κυττάζω) Ἀφρ.

Σημείωσις β΄. Τὸ μόριον **οὖν** ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἤτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι*: *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἱκάνεις, οὔτ'* **οὖν** *ἐσθῆτος δευήσεαι, οὔτε τευ ἄλλου* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θὰ σοῦ λείψουν - οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.) Ὅμ. *εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ* **οὖν** *ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη* (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. *πάνυ μὲν* **οὖν** (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 *Σημ.*

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ **οὖν** καὶ εἰς τὸ **δ' οὖν**, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ: *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ* **δ' οὖν** *στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν* (= ὁπωσδήποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ*

μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἱρήσομαι **δ' οὖν** *ὑμᾶς* (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ΄. Τὸ **μὲν οὖν** πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) *τοὐναντίον*, (ὅλως) *ἀπεναντίας*: *οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα* **μὲν οὖν** (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ΄. Τὸ γοῦν (τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐξ ἑνώσεως τοῦ **οὖν** μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοὐλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: 1) *βέβαια*, 2) *παραδείγματος χάριν* καὶ 3) *τοὐλάχιστον, ὁπωσδήποτε.*

3) **Οὐκοῦν, οὔκουν**. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ **οὐ** (**ο**) καὶ τοῦ **οὖν**. Καὶ τὸ μὲν **οὐκοῦν** εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπόν), τὸ δὲ **οὔκουν** εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δέν): **οὐκοῦν**, *ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἁπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι;* (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. **οὔκουν** *μ' ἐάσεις;* (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσῃς;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ **οὔκουν** εἰς διαλόγους ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ *οὐδαμῶς, οὐδόλως*: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; **Οὔκουν** *ἔγωγε* Ξ.

4) Τὸ **τοίνυν** (ἐκ τοῦ **τοὶ** = βεβαίως καὶ τοῦ **νῦν - νὺν** = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ **δὴ** καὶ τὸ **οὖν**, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: *Λέγε δή, τὶ φὴς εἶναι τὸ ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω* **τοίνυν** *ὅτι τὸ μὲν ὅσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ* (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ **τοιγαροῦν** καὶ τὸ **τοιγάρτοι** (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ **τοιγάρ**), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπόν, γι' αὐτὸ ἴσα - ἴσα): *Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν·* **τοιγαροῦν** *αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.*

2) Τὸ **ὥστε**, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ *ἑπομένως, γι' αὐτὸ λοιπόν, ὥστε*: *καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκε Τισσαφέρνης.* **ὥσθ'** *οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον* Ξ.

Β΄ Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ *εἰδικαὶ* προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὡς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὕνεκα**, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ μὲ τὸ **ὁθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πώς, ποὺ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἤτοι ὡς *ἀντικείμενον*) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γιγνώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (*τοῦτο, ταῦτα* - ὅ, § 23).

2) ὡς *ὑποκείμενον* ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς *ἅλις* (ἐστὶν), *δῆλόν* (ἐστιν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενόν των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις **οὐ**). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὁριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει** *ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστὴς* **εἰμι** (= πὼς εἶμαι) Λυσ. *Κῦρος* **ἔλεγεν ὅτι** *ἡ ὁδὸς* **ἔσοιτο** *πρὸς βασιλέα μέγαν* (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...) Ξ. *ἴσως* **εἴποιεν ἂν** πολλοὶ **ὅτι οὐκ ἂν** *ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος* **γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος *οὐκ ἄν ποτε γένοιτο* ἄδικος). - **ἔλεγον ὅτι** *Κῦρος μὲν* **τέθνηκε,** *Ἀριαῖος δὲ* **πεφευγὼς** *ἐν τῷ σταθμῷ* **εἴη** Ξ. **ἠγγέλθη** *αὐτῷ* **ὅτι** *Μέγαρα* **ἀφέστηκε** Θ. - **ἀρκεῖ ὅτι** *τῶν ἄλλων* **καταγελᾷς** Ξ. **ταῦτα** *λέγω,* **ὡς** *τὸ παράπαν* **οὐ νομίζεις** *θεοὺς* (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α΄. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὖ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: *ἀκούετε,* **εὖ οἶδ' ὅτι,** *καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα* Ξ. *οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι* **δῆλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδή**).

Σημείωσις β΄. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἁπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν,** κλπ.: *Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον*

πρὸς τὸν ἀδελφόν, **ὡς** *ἐπιβουλεύοι αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σημείωσις γ΄. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστῶτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὁριστικὴν τοῦ ἐνεστῶτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὁριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελίκου: *ἔλεγεν ὅτι* **ἀδικοῖεν** (= ὅτι ἀδικοῦσι - ἢ - ὅτι ἠδίκουν) *ἔλεγον ὅτι* **πεφευγὼς εἴη** (= ὅτι πέφευγεν - ἢ - ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημείωσις δ΄. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶ τὸ ῥῆμα **φημὶ** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα **νομίζειν, ἡγεῖσθαι, οἴεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. **Αἰτιολογικαὶ προτάσεις**

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους. **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεί, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὕνεκα** ἢ **ὁθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις **οὐ.** Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις): *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς,* **διότι** *ἐς χεῖρας* **ἦλθον** Θ. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων,* **ὅτι** *ἐκεῖ βασιλεὺς* **εἴη** (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου χαραμεῖναι,* **ὡς** *ἐγὼ* **οὐδ' ἂν** *ἑνὸς ἥδιον* **ἀκούσαιμι** *ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σημείωσις α΄. Μὲ τὸ ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις μὲ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (**χαίρω, ἥδομαι, θαυμάζω,** κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι **αἰσχρόν** (ἐστι), **δεινόν** (ἐστι), **θαυμαστόν** (ἐστι) κ.τ.τ.: *χαίρω,* **ὅτι** *εὐδοκιμεῖς* Πλ. *οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον,* **ὅτι** *Κῦρος οὐ φαίνοιτο* Ξ.

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μὲ τὸ **εἰ** (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἴτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ· (ἄρνησις **μή**): *Σωκράτης ἐθαύμαζεν*, **εἴ** *τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο* (= εὕρισκε παράδοξον, ἂν κανεὶς) Ξ. *οὐ θαυμαστόν*, **εἰ μὴ** *τούτων ἐνεθυμήθησαν;* (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποὺ δὲν) Ξ.

Σημείωσις β΄. Τὸ αἰτιολογικὸν **ὡς** πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ **ὅτι οὕτω** (= *διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον*): *πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ* **ὡς** *ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις* (= ὅτι οὕτω ῥᾳδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἤτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἤτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως** καὶ **ὡς** (καὶ **ὄφρα** εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νά, νά), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μὲ τὸ **ἵνα μή, ὅπως μὴ** καὶ **ὡς μή**, ἢ μὲ μόνον τὸ **μὴ** (= γιὰ νὰ μή, νὰ μή).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς: *κύνας* **τρέφεις, ἵνα** *σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων* **ἀπερύκωσιν** (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. *Ξενοφῶν* **ἡγεῖτο** *πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν*, **ὅπως** *ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι* **προσέχοιεν** *τὸν νοῦν* (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχήν τους ἐστραμμένην) Ξ. - *Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα* **κατέκαυσεν, ἵνα μὴ** *Κῦρος* **διαβῇ** Ξ. **Μὴ φθόνει** *τοῖς εὐτυχοῦσι*, **μὴ δοκῇς** *εἶναι κακὸς* (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημείωσις α΄. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' *εὐκτικῆς* καὶ χωρὶς νὰ προηγῆται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἕλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἁπλῆ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος: *νῦν δ' ὥρη δόρποιο· τάχιστά μοι ἔνδον ἑταῖροι* **εἶεν**, *ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν* **τετυκοίμεθα** *δόρπον* Ὅμ. *ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος* **εἴη** *ἡ ὁδὸς* (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' *ὁριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου*, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῆται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία

δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε: **εἰ** *γὰρ* **ὤφελον** *οἷοι* **τε εἶναι** *οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι,* **ἵνα** *οἱοί τε* **ἦσαν** *αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα* (=γιὰ νὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. **ἔδει** *τὰ ἐνέχυρα τότε* **λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο** *ἐξαπατᾶν* (=διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. *ἔπρεπε νὰ ἤσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ* **ἔβλεπες,** *τί ἔκανε.*)

Σημείωσις β΄. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως** καὶ **ὡς** τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἂν** (ποιητ. **κεν, κε,** §119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσίς τις: *ἴθι, μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος* **ὥς κε** *νέηαι* (=ὡς ἂν ἀπέλθῃς = γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃς) Ὅμ. *τοῦτ' αὐτὸ* **νῦν** *δίδασκε,* **ὅπως ἂν** ἐκμάθω (=γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. *τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν,* **ὅπως ἂν** *θύσαντες ἑστιῷντο* (=γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σημείωσις γ΄. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἵνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκεῖ*, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ὅπου*. Πρβλ. Ὁμ. Κ. 128: *κείνους δὲ κιχησόμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκεσσ'* **ἵνα** *γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθεσθαι* (=διότι ἐκεῖ κλπ.), Ὁμ. Ε 359: *δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς Ὄλυμπον ἵκωμαι,* **ἵν'** *ἀθανάτων ἕδος ἐστὶν* (=ὅπου εἶναι κλπ.) Ἀλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὁμ., ν 363 *χρήματα* **μὲν** *μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο θείομεν αὐτίκα νῦν,* **ἵνα** *περ τάδε τοι σόα μίμνῃ,* τὸ **ἵνα** ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (=*ὅπου* νὰ μένουν), *ἀλλὰ* καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (=*γιὰ νὰ* μένουν).

2) Τοῦ μορίου **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (=οὕτως, ἔτσι, §124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ὁμ., Υ 429 *ἆσσον ἴθ',* **ὥς** *κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι* (=*ἔτσι* νὰ φθάσῃς - γιὰ νὰ φθάσῃς). Ὁμοίως τοῦ **ὅπως,** τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν *πῶς, μὲ ποιὸν τρόπον*, ἡ τελικὴ σημασία (=γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ὁμ. α 76, *περιφραζώμεθα πάντες νόστον,* **ὅπως** *ἔλθῃσι* (=*πῶς* νὰ ἔλθῃ - *γιὰ νὰ* ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ **ὄφρα,** ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (=ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα πχ. Ὁμ., Β 229 *τλῆτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον,* **ὄφρα** *δαῶμεν, ἢ ἐτεὸν Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκὶ* (=ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν - *γιὰ νὰ* γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (=μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (=γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ Ὁμ., Α 552 *ἀπόστιχε,* **μή** *τι νοήσῃ Ἥρη* (*μήπως* καταλάβῃ τίποτε - *γιὰ νὰ μὴ* καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν *ὑπόθεσιν*, ἤτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίνῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἄν *θέλῃ*, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ** (=ἐάν, ἄν, σάν, ἅμα) καὶ μὲ τὸ **ἐὰν** (**ἄν, ἤν,** τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐξ ἑνώσεως τοῦ **εἰ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν**· βλ. §142, 2 Σημ. β′ καὶ πρβλ. τὰ Ὁμηρικὰ **εἴ κεν, εἴ κε, αἴ κεν, αἴ κε** = ἐάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῷ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον,εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικάς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μή**· (βλ. §124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ **ἐὰν** ἢ **ἄν** ἢ **σὰν** ἢ **ἅμα**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **δέν**, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὔ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ **νά**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **μὴ**: **ἂν δὲν** *τὸ ἔβλεπα, δὲν θὰ τὸ πίστευα* - **νὰ μὴν** *τὸ ἔβλεπα, δὲν θὰ τὸ πίστευα*).

§144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἁπλῶς καὶ *ὑπόθεσις* (ἢ *ἡγούμενον*), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται *ἀπόδοσις* ἢ *ἑπόμενον* ἢ *συμπέρασμα.* Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἴδη.

1. **Πρῶτον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται *ὡς πραγματικόν*, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὁριστικῆς οἱουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἱανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): **εἰ εἰσὶ** *βωμοί,* **εἰσὶ** *καὶ θεοὶ* (=ἄν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. *Κλέαρχος* **εἰ** *παρὰ τοὺς ὅρκους* **ἔλυε** *τὰς σπονδάς, τὴν δίκην* **ἔχει** (=ἄν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχείρει νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. **εἰ** *Ἕκτορα* **ἀποκτενεῖς,** *καὶ αὐτὸς* **ἀποθανεῖ** Πλ. **εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγχε** Πλ. **εἰ** *ἄλλως γιγνώσκεις,* **δίδασκε** Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι *ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα,* ἤτοι κάτι τι ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει

ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὁριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὁριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικοὺς λόγους)· *φῶς* **εἰ μὴ εἴχομεν,** *ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς* **ἂν ἦμεν** (=ἂν δὲν εἴχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. **οὐκ ἐποίησεν** *Ἀγασίας* **εἰ μὴ** *ἐγὼ* **ἐκέλευσα** (=δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία *ἁπλῆ σκέψις* τοῦ *λέγοντος,* ἤτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἁπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸ νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§119, 2) ἢ σπανίως δι' ὁριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὁριστικῆς παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὁριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ **θὰ** ἢ τὸ **ἤθελα, ἤθελες** κτλ.): **οὐκ ἂν** *τις* **ζῴη, εἰ μὴ τρέφοιτο** (=δὲν θὰ ἐζοῦσε κανείς, ἂν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. **εἴ τις περιέλοιτο** *τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι* **γίγνονται** *τὸ λειπόμενον* (=ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ *τὸ προσδοκώμενον* ἢ *τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον.* Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **ἐάν, (ἄν, ἤν,** ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ **εἴ κε, εἴ κεν**) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ *προσδοκώμενον,* ἐκφέρεται δι' ὁριστικῆς μέλλοντος ἢ διά τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): **Ἐὰν** *ἐμὲ* **ἀποκτείνητε, βλάψετε** *ὑμᾶς αὐτοὺς* (=ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. **ἢν** *κακοῖσι* **συμμίσγῃς, ἀπολεῖς** *καὶ τὸν ἐόντα νόον* (=ἂν συναναστρέφεσαι, θὰ χάσῃς) Ξ. **ἢν θάνῃς** *σύ, παῖς ὅδ'* **ἐκφεύγει** *μόρον* (=ἐκφεύξεται· πρβλ. §104, 4). **ἢν** *πόλεμον* **αἱρῆσθε,** *μηκέτι* **ἥκετε** *δεῦρο ἄνευ ὅπλων* Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ *ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον,* ἤτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὁριστικῆς ἐνεστῶτος ἢ διά τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστῶτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): **Ἢν** *ἐγγὺς* **ἔλθῃ** *θάνατος, οὐδεὶς* **βούλεται** *θνῄσκειν* (=ἅμα ἔλθῃ… ὁσάκις ἔλθῃ…) Εὐρ. **ἤν** *τις τούτων τι* **παραβαίνῃ,** *ζημίαν αὐτοῖς* **ἐπέθεσαν** (=ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως· πρβλ. §108, 1) Ξ.

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὡρισμένως **εἰς**

τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§119, 2, Σημ. γ΄), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὁριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὁριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ **ἄν**. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικὴ πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ **ἅμα** ἢ **ὁσάκις** καὶ ὁριστικὴν παρατατικοῦ). **Εἰ** *μὲν* ***ἐπίοιεν*** *οἱ Ἀθηναῖοι,* ***ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο*** (=ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. *Εἴ τίς αὐτῷ* ***δοκοίη*** *βλακεύειν,* ***ἔπαισεν ἄν*** (=ἅμα κανεὶς τοῦ ἐφαίνετο πὼς ἐχάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε, §117, 2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους

§145. Πολλάκις ἑνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον **εἰ** καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἑνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις: **Εἴπερ** *γάρ κ'* ***ἐθέλῃσιν*** *Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς ἐξ ἑδέων* ***στυφελίξαι·*** *ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.* (Μετὰ τὸ *στυφελίξαι* νοητέον: δύναται ποιῆσαι τοῦτο - ἢ - ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) Ὅμ.

Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετά τινος πάθους (*εἰ μὲν - εἰ δέ, ἐὰν μὲν - ἐὰν δέ*). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις *καλῶς ἔχει* ἢ *καλῶς ἕξει* ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον: **Εἰ μὲν δώσουσι** *γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ...,* ***εἰ δέ*** *κε* ***μὴ δώσωσι,*** *ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι ἢ τεὸν* κλπ. (=ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, *πάει καλά·* ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) Ὅμ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων: **εἰ μὲν** *τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς* ***ἐδίδαξεν εἰ δὲ μή,*** *τί σοι ὄφελος;* (=εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ *ἐδίδαξε,* τί σοι κλπ.) Ξ. *Καὶ* ***ἐὰν μὲν*** *ἑκὼν πείθηται·* ***εἰ δὲ μή,***

ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (=καὶ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει - ἢ - οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ *πείθεται*, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (**εἰδεμὴ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει* κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σῴζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μὴ ποιήσῃς ταῦτα·* **εἰ δὲ μὴ** *αἰτίαν ἕξεις* (=ἄλλως θὰ κατηγορηθῇς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμὴ** *θὰ σὲ βγάλω ἔξω*).

Σημείωσις α΄. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον*: *Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων* **εἰμὴ** *νεφεληγερέτα Ζεὺς* Ὅμ. Ὕμ. *Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ῥητορική,* **εἰμὴ** *εἴ τις ὑπολάβοι* κλπ. (=ἐκτὸς μόνον ἂν κανεὶς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ. **Εἰ μὴ ἄρα** = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. §187, 1 Σημ.

Σημείωσις β΄. Τὸ **ἐὰν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει *ἀρκεῖ μόνον νά*: *Ἐπαίνου* **τεύξεται, ἐὰν μόνον** *τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν* (=ἀρκεῖ μόνον νὰ τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος** ἢ **εἴπερ τις ἄλλος** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ** ἢ **εἴποτε καὶ ἄλλοτε** ἢ **εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: *ἀνθρώπου ψυχή,* **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** *τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει* (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θείου. Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχή, *εἴπερ τι καὶ ἄλλο* τῶν ἀνθρωπίνων *μετέχει τοῦ θείου*, τοῦ θείου *μετέχει καὶ αὕτη*) Ξ. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά,* **εἴπερ ποτέ,** *μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο* (=τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἄν, ὡς ἂν** κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἁπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἁπλοῦν **ὥσπερ** ἢ **ὡς** (=καθὼς, σὰν), ἕνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: *Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον,* **ὥσπερ ἂν εἴ τις** *πάλαι φιλῶν αὐτὸν* **ἀσπάζοιτο** (=ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν κτλ. Ξ. *Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως*

διεπορεύθησαν, **ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι** (=διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: *ταῦτα* **ὥσπερ εἰ** (ἢ **ὡσπερεὶ**) *στοιχεῖά ἐστι* (=τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. *φοβεῖται* **ὥσπερ ἂν εἰ** (ἢ **ὡσπερανει**) *παῖς* (= ὥσπερ παῖς, σὰν παιδὶ) Ξ. *νέες* (=νῆες) *ὠκεῖαι* **ὡς εἰ** (ἢ **ὡσεὶ**) πτερὸν ἠὲ νόημα (=σὰν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) Ὅμ. *ταῦτα προσδέχοιτ' ἄν* **ὡς ἂν** *οἰκεῖα* (=ὥσπερ οἰκεῖα, σὰν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ **ὡς ἂν** (**ὡσὰν**) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (**σὰν**) **σὰ** τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς - ὅταν, ὁσάκις - ἐπειδή, ἀφοῦ - ἐὰν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν *παραχώρησιν.* Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ καί, ἂν καὶ** (=ἂν καί, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (*εἰ καὶ θνητὸς εἰμι*), μὲ τὸ **καὶ εἰ, καὶ ἄν,** ἢ συνηθέστερον **κἂν** (= κι' ἄν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐὰν** (= οὔτε κι' ἄν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (*καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...*) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως**.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν **καὶ** (ἢ **οὐδέ, μηδὲ**) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α΄). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μή,** ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: *πόλιν μέν,* **εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς** *δ' ὅμως, οἵᾳ νόσῳ ξύνεστιν* (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. **κεἰ** (= καὶ εἰ) **μὴ πέποιθα,** *τοὔργόν* **ἐστ'** *ἐργαστέον* (= κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. *τῆς γῆς κρατοῦντες,* **καὶ εἰ** *θαλάττης* **εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν** *καλῶς διαζῆν* Ξ. *ἀνὴρ πονηρὸς* **δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῇ** Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὁσάκις, ὁποσάκις**), **ὡς** (= ἅμα), **ἡνίκα, ὁπηνίκα** (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὅν χρόνον), **ἐπεί, ἐπειδὴ** (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ **ἐπεί τε** = ἀφοῦ), **ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα** (= εὐθὺς ὡς), **πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν.** (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: **εὖτε** = ὅτε, **ὥσπερ, ὅπως** = ὡς, ὅτε, **ἦμος** = ὅτε, **ἧος** ἢ **εἵος** = ἕως, **ὄφρα** = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α΄) δι' *ὁριστικῆς*, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἕν ὡρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **οὐ**): **ὅτε** *αὕτη ἡ μάχη* **ἐγένετο,** *Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὢν* Ξ. *ταῦτα ἐποίουν* **μέχρι** *σκότος* **ἐγένετο** Ξ. *οἶδα κἀκείνω σωφρονοῦντε,* **ἔστε** *Σωκράτει* **συνήστην** (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β΄) δι' *ὑποτακτικῆς*, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς **ἂν** (ποιητικῶς **κεν** ἢ **κε**), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἑνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν, ὁπόταν, ἐπὰν** ἢ **ἐπήν, ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**): *αὐτοῦ διατρίψωμεν,* **ἕως ἂν** *φῶς* **γένηται** (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. *μαινόμεθα πάντες,* **ὁπόταν ὀργιζώμεθα** (= ὅταν ὀργιζώμεθα, ἤτοι *κάθε φορὰ* ποὺ ὀργιζόμεθα) Ξ. **ἐπειδὰν πυθώμεθά** *τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα* (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ΄) δι' *εὐκτικῆς* (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**): **ὁπότε θύοι** *Κρίτων,* **ἐκάλει** *Ἀρχέδημον* (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. **περιεμένομεν** *ἑκάστοτε,* **ἕως ἀνοιχθείη** *τὸ δεσμωτήριον* (= περιεμένομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῇ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ΄ καὶ § 144, 4, β΄ Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρίν.** Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) μὲ *ὁριστικὴν* ἢ μὲ *ὑποτακτικήν*, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. (Μὲ ὁριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): *οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν,* **πρὶν ἐζημίωσαν** *χρήμασιν* (=

παρὰ ἀφοῦ) Θ. - *μὴ ἀπέλθητε,* **πρὶν ἂν ἀκούσητε** (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. *οὐ πρότερον (ὁ ποιητὴς) οἷός τέ (ἐστι) ποιεῖν,* **πρὶν ἂν** *ἔνθεός τε* **γένηται** *καὶ ἔκφρων* (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, ϐ΄).

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον μὲ ὁριστικήν, ἰδία ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: *καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους* **πρίν** *τινες ἰδόντες* **εἶπον** *ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι* (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. *ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρϐαροι)* **ἠμφεγνόουν** (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** *Νίκαρχος Ἀρκὰς* **ἧκεν** (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) μὲ *ἀπαρέμφατον,* συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική· (**πρὶν** = προτοῦ νά, προτοῦ): *καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον* **ἀναϐαίνει** *Χειρίσοφος,* **πρίν** *τινας* **αἰσθέσθαι** *τῶν πολεμίων* (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. *οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ* **ὤφθην** *οὐδεπώποτε,* **πρὶν** *ταύτην τὴν συμφορὰν* **γενέσθαι** (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις α΄. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἕλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν,** καὶ μὲ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμϐῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαινόμενον: **ὄλοιο** *μή πω,* **πρὶν μάθοιμι** (=ὄλοιο μήπω, πρὶν ἂν μάθω) Σοφ. *Ἀστυάγης* **ἀπηγόρευε** *μηδένα βάλλειν,* **πρὶν** *Κῦρος* **ἐμπλησθείη** *θηρῶν* (=πρὶν ἂν ἐμπλησθῇ) Ξ. (Εὐθὺς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν). *οὐκ* **ἂν** *πρότερον ὁρμήσειε,* **πρὶν βεϐαιώσαιτο** Πλ.

Σημείωσις ϐ΄. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, ϐαθμοῦ συγκριτικοῦ, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *πρότερον* (πρϐλ. Ὁμ. Ἰλ. Α 25: *τὴν δ ἐγὼ οὐ λύσω* **πρὶν** *μιν* **καὶ** *γῆρας ἔπεισιν*). Ἀλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὁμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ *φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Ἀίδαο δόμους,* **πρὶν** *μόρσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ,* ἠδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμϐάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μὲ τὴν ἀρχικήν του σημασίαν (=*πρότερον* θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *προτοῦ* (=προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§149. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας

προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ *ἀποτέλεσμα* ἢ *ἐπακολούθημα* μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον **ὥστε** ἢ μὲ τὸ **ὡς** (=ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονὸς ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ, (κατὰ τὸ παρόν, §119, 2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, §117, 2· ἄρνησις **οὐ**). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **ὥστε** ἢ **ποὺ** = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἔγκλισιν): *ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος,* **ὥστε ἀπέκρυψε** *καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους* Ξ. *πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν,* **ὥστε**, *ὅπῃ ἄν βούλησθε, ἐξαίφνης* **ἄν ἐπιπέσοιτε** (=ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. *κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν,* **ὥστε οὐκ ἄν ἔλαθεν** *ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ* (=ὥστε δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχήν των ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἄν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **μή**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **ὥστε νὰ** ἢ **γιὰ νὰ** ἢ ἁπλῶς **νὰ** μὲ ὑποτακτικήν): *ἔχω τριήρεις,* **ὥστε ἑλεῖν** *τὸ ἐκείνων πλοῖον* (=ὥστε ἠμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. *ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεσιν,* **ὡς μὴ δύνασθαι** *διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ'* **ἐποιοῦντο** *(γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων* κλπ. (=ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστт δὲν ἠμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α΄. Τὸ μετὰ τὸ **ὥστε** ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ **ἄν**, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὁριστικὴν (§117, 2): **ὥστε** *λιμῷ* **ἄν ἀποθανεῖν** *τὸν ἰατρὸν* (=ὥστε λιμῷ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. **ὥστε** *καὶ ἰδιώτην* **ἄν γνῶναι** (=ὥστε καὶ ἰδιώτης ἄν ἔγνω) Ξ.

Σημείωσις β΄. Τὸ **ὥστε** μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἤτοι **σκοπός**· (*ὥστε* - γιὰ νὰ): *οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι,* **ὥστε εἶναι** *σφίσι καταφυγὴν* (=γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὅρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (*ὥστε* = ὑπὸ τὸν ὅρον, μὲ τὴν συμφωνίαν - γιὰ νά, ἄν πρόκειται νά): *σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο καὶ πρὸς Ἀθηναίους,* **ὥστε** *τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους* **νομίζειν** (=μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. *πολλὰ χρήματα* **ἔδωκεν ἄν** *Φιλιστίδης,* **ὥστ' ἔχειν** *Ὠρεὸν* (=γιὰ νὰ ἔχῃ - ἄν ἐπρόκειτο νὰ ἔχῃ) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὅμως σημασίας ἀντὶ τοῦ **ὥστε** μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε**, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὁριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε** προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ **ἐπὶ τούτῳ** ἢ **ἐπὶ τοῖσδε** (§97, IX, 3): *ἀφίεμέν σε, ὦ Σώκρατες,* **ἐπὶ τούτῳ** *μέντοι,* **ἐφ' ᾧτε** *μηκέτι* **φιλοσοφεῖν** (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. *οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους,* **ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν** *ἐκ Πελοποννήσου* (=μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ) Θ. (Βλ. καὶ §30, 3, β΄, Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (*ἐνδοιασμὸν* ἤτοι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον· (*φοβεῖται,* **μὴν ἀρρωστήσῃ** *τὸ παιδί της. φοβοῦμαι,* **μὴ τὸν δυσαρέστησα** *μὲ αὐτὰ τὰ λόγια*). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) **μὴ** ἢ μὲ τὸ **μὴ οὐ**. Καὶ διὰ μὲν τοῦ **μὴ** (=μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι *μήπως γίνῃ* κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ **μὴ οὐ** (=μὴ δέν, μήπως δὲν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι *μήπως δὲν γίνῃ* κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον· (*Φοβεῖται,* **μὴ φύγῃς** - *φοβεῖται,* **μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω**).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν: α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς *φοβοῦμαι, δέδοικα* ἢ *δέδια, ὀκνῶ* (=μὲ κατέχει φοβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς *ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὁρῶ.* (=κοιτάζω, προσέχω), - *τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι* κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὁριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν: *Ἀθηναῖοι* **φοβοῦνται, μὴ** *Βοιωτοὶ* **δῃώσωσι** *τὴν Ἀττικὴν* (=μήπως ἐρημώσουν) Ξ. *ἐγὼ δὴ αὐτὸ τοῦτο* **φοβοῦμαι, μὴ** *διὰ τὴν ἀπειρίαν* **οὐ δυνηθῶ** *δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν* (=μήπως δὲν δυνηθῶ) Δημ. - *νῦν δὲ* **φοβούμεθα, μὴ** *ἀμφοτέρων ἅμα* **ἡμαρτήκαμεν** (=μήπως ἔχομεν ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. Ὅρα μὴ (*ὁρᾶτε μὴ*) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ

(προσέχετε μή): **ὁρᾶτε μὴ** *πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι* Ξ. (πρβλ. **τήρα μὴ** *σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε*) - *Ὅρα μὴ* (*ὁρᾶτε μὴ*) μεθ' ὁριστικῆς = *κοίτα μή, σκέψου μή*: **ὅρα μὴ** *παίζων ἔλεγε* (= μήπως ἀστειευόμενος ἔλεγε) Πλ.

β') μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. *γ'*): *οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες* **ἐφοβήθησαν, μὴ** *καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς* **χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. - *Μενέλαον* **ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μή τι πάθοιεν** *Ἀργεῖοι* (= μὴ πάθουν τίποτε) Ὅμ. **οὐδεὶς κίνδυνος** *ἐδόκει εἶναι,* **μή** *τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν* **ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῇ κανεὶς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἤτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω** *τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο.* **Μὴ σὲ δαγκάσῃ** *αὐτὸ τὸ σκυλὶ* κ.τ.τ.). Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (*φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω* κλπ.), εὔκολον ἦτο στενώτερον συνεκφερόμεναι αὗται μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἤτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μή**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον· (πρβλ. § 124,2 καὶ 3). Πρβλ. 1) *δείδια·* **μὴ** *θήρεσσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων.

2) **δείδια,** *μὴ θήρεσσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μὴ** ἢ **μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικήν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὁριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ** *ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν* (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ** *τοῦτ' ᾖ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν* (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. *καὶ* **ὅπως μὴ** *ὁ σοφιστὴς* **ἐξαπατήσῃ** *ἡμᾶς* (= καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. *ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ,* **οὐ μὴ παύσωμαι** *φιλοσοφῶν* (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. *τοὺς πονηροὺς* **οὐ μὴ** *ποτε βελτίους* **ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγιαι ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγιαι ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ;* = **Μὲ ρωτάει, ἂν** *θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἦρθα* **νὰ σὲ ρωτήσω,** *ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).*

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὁλικῆς ἀγνοίας (§ 122,2, α΄) μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἄν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ - ἢ** (= ἄν - ἤ), **πότερον** ἢ **πότερα - ἤ, εἴτε - εἴτε** (= ἄν - ἤ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ** ἢ **μή**.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἡ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικήν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατική: *ἐρωτᾷς,* **εἰ οὐ** *καλή μοι* **δοκεῖ** *εἶναι ἡ ῥητορικὴ* (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. *βούλεται ἐρέσθαι,* **εἰ** *μαθὼν τίς τι μεμνημένος* **μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122,2, α΄, Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122,2, β΄) ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - **ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52,3, β΄).

2) Πλάγιαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα *ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν* ἢ *σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν* καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα *ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι* καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2 Σημ. γ΄), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγιαι ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας* **ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι** *τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει

καλῶν;) Πλ. **οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει** *παιδείας βασιλεύς.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Πῶς ἔχει παιδείας;) Πλ. **οὐ γνώσεταί** *γ',* **ὅς εἰμ' ἐγώ.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τὶς εἰμι ἐγώ;) Εὐρ. **θαυμάζω,** *ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις* **ὅπως** *ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον* **ἔκλινεν** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Πῶς ποτε ἔκλινεν;) Ξ. **ἠρώτα** *Μειδίας,* **ἐπὶ τίσιν ἂν** *σύμμαχος* **γένοιτο.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην;) Ξ. *ἐπεχείρησας σαυτὸν* **ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης**; (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τίς εἰμι;) Ξ. *ἐκ τούτου* **ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι** *συμπορεύεσθαι.* (Τὸ *ἐρωτῶσιν* ἱστορικὸς ἐνεστὼς = ἠρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τὶς ἐθέλει κτλ.) Ξ. *Ἀρίστιππος Σωκράτη* **ἤρετο, εἴ τι εἰδείη** *ἀγαθόν.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Οἶσθά τι ἀγαθόν;) Ξ. *Ἡρακλῆς* **ἠπόρει, ποτέραν** *τῶν ὁδῶν* **τράπηται.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;) Ξ. *Εὐθύδημος διεσώπησε* **σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τὶ ἀποκρίνωμαι;) Ξ.

Σημείωσις α΄. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ *φροντίζειν,* ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ **ὅπως** καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὁριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον: *τὸν ποιμένα δεῖ* **ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως** *σῶαι* **ἔσονται** *αἱ οἶες* Ξ. *Κῦρος* **ἐπεμέλετο, ὅπως** *οἱ δουλεύοντες* **μὴ** *ἄσιτοι* **ἔσοιντο** Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ **ὅπως** μὲ ὁριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἤ, ἔντονος προτροπή: **Ὅπως οὖν ἔσεσθε** *ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε* (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β΄. Πλάγιαι ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **ὅπως, ὅπως μὴ** ἢ **μὴ** *πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν.* Πρβλ. *οἱ νόμοι* **ἐπιμέλονται ὅπως** *ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται* (= πῶς θὰ εἶναι - γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ξ. *φυλάττου,* **ὅπως μὴ** *καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς* (= μήπως κάμῃς - γιὰ νὰ μὴ κάμῃς) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (**οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως** κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα *ἀναφέρονται* (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον: *ἔστι Δίκης* **ὀφθαλμὸς, ὃς**

τὰ πάνθ' ὁρᾷ. σίτῳ **τοσούτῳ** *ἐχρῆτο Σωκράτης,* **ὅσον** *ἡδέως ἤσθιε* Ξ. **ὃν** *οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκειν νέος* (= *ἄνθρωπος*, ὃν κλπ.).

2) Μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης, προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον: *νέος δ' ἀπόλλυθ'* **ὃν** *τινα* **φιλεῖ** *θεός.* (Πρβλ. *νέος ἀπόλλυται* **ὁ θεοφιλής**).

β) ὡς κατηγορούμενον: *οὗτός ἐστιν,* **ὅς ἀπέκτεινε** *τοὺς στρατηγοὺς* Ξ. (Πρβλ. *οὗτός ἐστιν* **ὁ φονεὺς** *τῶν στρατηγῶν).*

γ) ὡς ἀντικείμενον: *Κῦρος ἔχων* **οὓς εἴρηκα** *ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων* Ξ. (πρβλ. *Κῦρος ἔχων* **τὸ στράτευμα** *ὡρμᾶτο* κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἱοσδήποτε: *ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός,* **ὅς** *Φαρναβάζῳ* **ἐτύγχανε ξένος ὢν** Ξ. (παράθεσις· πρβλ. *Ἀπολλοφάνης,* **ξένος** *Φαρναβάζῳ*). *Ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι* **γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ** Ξ. (ἐπεξήγησις = εἰπὲ γνώμην, *δηλαδὴ τὶ νομίζεις*). *θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν,* **οἷον εἰκὸς ἐστι** *φόβου ἐμπεσόντος* **γίγνεσθαι** Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμός· πρβλ. *θόρυβος καὶ δοῦπος* **μέγας** *ἦν*). *Τισσαφέρνης* **σατράπης** *κατεπέμφθη* **ὧν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὧν Κῦρος** Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικήν· πρβλ. *σατράπης τῶν* **Ἰωνικῶν πόλεων**). *οἱ βάρβαροι ἔφευγον,* **ᾗ ἕκαστος ἐδύνατο** Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός· πρβλ. *ἔφευγον* **πανταχόσε**).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὁρίσουν ἢ διασαφήσουν ἕνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενόν των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις **οὐ**) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις *μή*), καὶ ἑπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως: *λέγει πρᾶγμα,* **ὃ** (*οὐ*) **γίγνεται, ὅ** (*οὐκ*) **ἐγένετο, ὃ** (*οὐ*) **γενήσεται, ὅ** (*οὐκ*) **ἂν γένοιτο, ὅ** (*οὐκ*) **ἂν ἐγένετο, - ὅ** (*μὴ*) **γένοιτο, ὅ** (*μὴ*) **ποιῶμεν, ὅ** (*μὴ*) **ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὅ μὴ ποιήσητε** - *Οἱ ἡγεμόνες,* **οὓς ἔχομεν**, *οὔ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει* **τοιοῦτος** *εἶναι,* **οἷος ἂν εἴη** *ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ* **ἔστιν ἥτις** *τοῦτ'* **ἂν ἔτλη** *Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος* **ὅδε** *παρεκαθέζετο,* **ᾧ μεταδῶμεν** *τῆς*

συζητήσεως. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς **τοιαῦτα** *παθεῖν,* **οἷα** *τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ* **ποιήσειαν** Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγοντα αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141): *θαυμαστὸν ποιεῖς,* **ὃς** *ἡμῖν* **οὐδὲν δίδως** (= *ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως* = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπόν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὁριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142): *ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι,* **οἳ** *τοὺς πατρίους νόμους* **συγγράψουσι** (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. *ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον,* **ὅστις** *διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς* **ἀπάξει** (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὀπίσω - γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διά τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**). *οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν,* **ὅστις** *πόλεμον πρὸ εἰρήνης* **αἱρεῖται** (= ὥστε αἱρεῖται) Ἡρόδ. *ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστι ναυσίπορος,* **ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα** *ἄνευ πλοίων διαβῆναι* (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ξ. *οὐκ ἦν ὥρα,* **οἵα** *τὸ πεδίον* **ἄρδειν** = ὥστε ἄρδειν) Ξ. *ἐλείπετο τῆς νυκτὸς* **ὅσον** *σκοταίους* **διελθεῖν** *τὸ πεδίον* (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) *Ξ.*

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὁριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μή): *Παῖδές μοι οὔπω εἰσίν,* **οἵ με θεραπεύσουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).

α) **ἃ μὴ οἶδα,** *οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι* (= εἴ τινα μὴ οἶδα) Πλ. **ἃ μή προσήκει,** *μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα* (= εἰ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

϶) *οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν,* **ἃ μὴ ἠπιστάμεθα** (= εἴ τινα μὴ ἠπιστάμεθα) Πλ. *οἱ παῖδες ἡμῶν,* **ὅσοι** *ἐνθάδε* **ἦσαν**, *ὑπὸ τούτων ἂν*

ὑβρίζοντο (εἴ τινες, ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) *ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν,* **ἅ ἡμῖν Κῦρος δοίη** (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) *τὰ μέντοι ἐπιτήδεια* **ὅπου τις ἐντυγχάνοι,** *ἐλάμβανον* (= εἴ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) *τῷ ἀνδρί,* **ὃν ἂν ἕλησθε,** *πείσομαι* (= ἐάν τινα ἕλησθε) Ξ. *τούτων γράψω,* **ὁπόσα ἄν διαμνημονεύσω** (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). *ὁ κεραυνός,* **οἷς ἂν ἐντύχῃ,** *πάντων κρατεῖ* (= ἐὰν τισιν ἐντύχῃ) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἁπλῆ εὐκτικὴ καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἄν: *Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν* **οἷς προσέχοιεν** *καὶ μνημονεύειν* **ἃ μάθοιεν** Ξ. (Πρβλ. *Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν,* **οἷς ἄν προσέχωσι** *καὶ μνημονεύουσιν,* **ἀ ἂν μάθωσι**).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὅς, ἥ, ὅ** συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἡ ἀντωνυμία **ὅς (ἥ, ὃ)** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν **οὗτος** (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον **(καί, δέ, ἀλλὰ** κλπ.): *ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον καὶ ἧκον ταχύ·* **ᾧ** *καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς* (= *τούτῳ δὲ καὶ* δῆλον ἦν) Ξ. *οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινεν ἡ βασιληίη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα ·* **ὅς** *τότε ἤιε ἐς Θερμοπύλας* (= *οὗτος* δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. *πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ;* **ὅς** *ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο, φανερὸς ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς* κλπ. (= *οὗτος γάρ, ἀλλ' οὗτος* ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἑξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἷς ἄλλος γνῶσιν ἢ **ἀμέσως,** ἤτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ **ἐμμέσως,** ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (*Βρέχει.* **Λέει** *πὼς βρέχει - Θὰ φύγω αὔριον.* **Ὁ Πέτρος εἶπε** *ὅτι θὰ φύγῃ αὔριον - Στεῖλε μου τὰ βιβλία.* **Ὁ Πέτρος εἶπε** *νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία*).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπό τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) *αὐτολεξεί,* ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς *ἀνεξάρτητον* λόγον, μὲ πρόταξιν ἁπλῶς τῆς λέξιως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἐρωτᾷ, ἠρώτησε** ἢ **ἤρετο** κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων* **εἶπον·** *ψεύδεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα.* - **ἤρετο** *ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα;* Ξ.

β) *μεταβεβλημένοι* κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς *ἐξηρτημένον λόγον* (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον *ἐξηρτημένος* ἀπὸ ἕν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἷς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικήν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσαν: *λέγει* **ὡς ὑβριστής εἰμι** (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστής εἶ) Λυσ. *ἐκέλευον αὐτοὺς* **πορεύεσθαι.** (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ. *Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους,* **τὶ βούλοιντο.** (Εὐθ. λόγος. Τὶ βούλεσθε;) - *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν,* **ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη.** - (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε). *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε* **μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν,** (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν) Ξ

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α΄) **αἱ κύριαι** ἢ **ἀνεξάρτητοι προτάσεις** τοῦ εὐθέος λόγου

1) ἐάν εἶναι *προτάσεις κρίσεως,* μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικὰ ἢ γνωστικά): *ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν* **ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρ-**

μακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθὺς λόγος: Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). *πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε* **ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι** Λυσ. (Εὐθὺς λόγος: Ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστι). *Ἀβροκόμας ἤκουε* **Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα** (= ὅτ Κῦρος *ἦν ἢ εἴη*)Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί.).

2) ἐὰν εἶναι *προτάσεις ἐπιθυμίας* (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ κελευστικὰ ἢ εὐχετικὰ κ.τ.τ.): *Μειδίας ἐκέλευσεν* **ἀνοῖξαι** *τὰς πύλας* Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. *οἱ στρατιῶται ηὔχοντο Κῦρον* **εὐτυχῆσαι**. (Εὐθὺς λόγος: Εὐτυχήσειε Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι *ἐρωτηματικαὶ προτάσεις* (ἤτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς **πλαγίας ἐρωτήσεις**: *Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο,* **εἴ τι εἰδείη ἀγαθὸν** Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Οἶσθά τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν;) Βλ. § 151 κ. ἑ.

Β΄) **αἱ δευτερεύουσαι** ἢ **ἐξηρτημέναι προτάσεις** τοῦ εὐθέος λόγου 1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου: *λέγουσιν* **ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει** Πλ. (Εὐθὺς λόγος: Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). *Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα,* **ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ** Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὁριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικήν, τὴν δὲ ἁπλῆν ὁριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ **ἂν** ἢ ἄνευ τοῦ **ἂν**) συνήθως μὲ τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικήν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος: *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ* **ἐβόα** *ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων,* **ὅτι** (=διότι) **ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη** Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστι). *Ἀπεκρίνατο* **ὅτι μανθάνοιεν ἅ οὐκ ἐπίσταιντο** Πλ. (Εὐθὺς λόγος: Μανθάνομεν, ἅ οὐκ ἐπιστάμεθα) - *ηὔξαντο* **σωτὴρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο** Ξ. (Εὐθὺς λόγος: Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). *Προεῖπον αὐτοῖς* **μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν** Θ. (Ἠδύνατο νὰ λεχθῇ

καί: Προεῖπον αὐτοῖς μή... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθὺς λόγος: Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). *Εἶπεν* **ὅτι, ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν**. (Ἠδύνατο νὰ λεχθῇ *καί*: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξειε, εὐθὺς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθὺς λόγος: Ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ **γὰρ** ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου: *ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα* **ἐκέλευεν** *ἰέναι·* **οὐ γὰρ εἶναι** *κύριος αὐτὸς* (= οὐ γὰρ ἦν - ἢ - εἴη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθὺς λόγος: *Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ* **γὰρ εἰμι** *κύριος ἐγώ*). *λέγεται δή καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρεω,* **ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι** *αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν* (= ὅτε δὴ **ἠλᾶτο**) Θ. *μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ* (= ᾧ) *οὔνομα Ἄνυσιν* **εἶναι** (= ᾧ ὄνομα **Ἄνυσις ἦν**) Ἡρόδ. (§ 53, 2, 6.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφῃρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἤτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικήν του δὲ σημασίαν **τοῦ σκοποῦ** ἢ **τοῦ ἀποτελέσματος** κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα **βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἱρεῖσθαι** (= ἐκλέγειν), **πέμπειν** καὶ ἄλλα συνώνυμα: *βῆ δ'* **ἰέναι** *κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν* (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, *γιὰ νὰ πάῃ*). Ὅμ. *τὴν πόλιν* **φυλάττειν** *αὐτοῖς παρέδωκαν* (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. *τίς σφῶε ξυνέηκε* **μάχεσθαι**; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς

τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον **τοῦ**: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον* ***ἰέναι*** *αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνοματικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτῶσιν: *νέοις* **τὸ σιγᾶν** *κρεῖττόν ἐστι* **τοῦ λαλεῖν**. *Νίκησον ὀργὴν* **τῷ λογίζεσθαι** *καλῶς*.

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.ἑ.): **τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι** *τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ'* **ἂν** *ἧττον* **φανῆναι** *δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἂν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος* **ἂν** *δοκεῖ ἄρχων* **γενέσθαι** (= ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἱανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως *(ὅτι... πώς...)*, τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλητικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα* **εἰδέναι** (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς* **ἐπιμελεῖσθαι** *προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. Σύναρθρον τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μέν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτῶσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: **τοῦ ζῆν** *αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις* **τὸ σιγᾶν** *κρεῖττόν ἐστι* **τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν** *ἔστι τι* **ἐναντίον,** *ὥσπερ* **τῷ ἐγρηγορέναι** *τὸ καθεύδειν Πλ. Ἀγησίλαος* **ἀντὶ τοῦ** *ἐπὶ Καρίαν* **ἰέναι** *ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάῃ) Ξ. *Σωκράτης ἐθαυμάτο* **ἐπὶ τῷ** *εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως* **ζῆν** (= διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. *ὥρμησαν* **εἰς τὸ**

διώκειν (= εἰς καταδίωξιν) Ξ. *Κῦρος ἐφέρετο ὁρῶν μόνον* **τὸ παίειν** Ξ. **τοῦτό** *ἐστι τὸ ἀδικεῖν,* **τὸ** *πλέον τῶν ἄλλων* **ζητεῖν** *ἔχειν* Πλ.

§ 160. Τὸ **ἄναρθρον** ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) **ὡς ὑποκείμενον**: *πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον* **γενέσθαι** (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. *οὕτω χρὴ* **ποιεῖν** Ξ. (§ 164).

2) **ὡς κατηγορούμενον**: *τὸ λακωνίζειν ἐστὶ* **φιλοσοφεῖν**.

3) **ὡς ἀντικείμενον**: *φοβοῦμαι* **διελέγχειν** *σε* Πλ. (§. 163).

4) **ὡς ἐπεξήγησις**: *εἷς οἰωνὸς ἄριστος,* **ἀμύνεσθαι** *περὶ πάτρης* (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεταί τις) Ὅμ. (§ 23).

5) **ὡς προσδιορισμὸς** τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα: *ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥᾴδιος, χαλεπός, ἡδὺς κ.ἄ.τ. δεινὸς* **λέγειν.** *ῥᾴδια πάντα θεῷ* **τελέσαι.** (Πρβλ. *υἱὸς ἀμείνων παντοίας* **ἀρετάς,** *ἠμὲν πόδας ἠδὲ* **μάχεσθαι** = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. *ἄξιος* **θαυμάσαι** (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καί: *οἷός τέ εἰμι* **ποιεῖν** *τι* (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) **ἀπολύτως,** εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι: *ἑκων εἶναι* (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), *τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι* (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον) *τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι* (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσον γιὰ τώρα), *ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκκεῖν* (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), *ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν* (= λίγο λείπει ἢ ἔλειψε σχεδὸν), *ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν* (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), *ὡς συντόμως ἐπείν ἡ συνελόντι εἰπεῖν* (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ.: **ἑκὼν εἶναι** *οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν* **ἐμοὶ δοκέειν** *οὐκ ὀρθῶς* Ἡρόδ. *τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνῄσκειν καὶ λέγειν* **μικροῦ δεῖν** *ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν* Δημ.

Σημείωσις. Και τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὅμως προσδιορίζει οὐχί μίαν λέξιν, ἀλλ' ὁλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντὶ προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ **εὐκτικῆς** (εὐχετικῆς): *θαρσῶν νῦν, Διόμηδες,* **μάχεσθαι** (= θαρσῶν *μάχου*) Ὅμ. Πρβλ. *τεύχεα συλήσας* **φερέτω** *κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἶκαδ' ἐμὸν* **δόμεναι** *πάλιν*

(= δότω) Ὅμ. - *Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα* **λαχεῖν** *ἢ Τυδέος υἱὸν* (= *λάχοι* = εἴθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) Ὅμ. *θεοὶ πολῖται,* **μή με** *δουλείας* **τυχεῖν** (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) **ἐπιφωνηματικῶς,** εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε* **παθεῖν,** *φεῦ!* (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ· § 157,1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (*Ταυτοπροσωπία*): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (*ἐγὼ* φοβοῦμαι, *ἐγὼ* διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε* (*σὺ θέλε*, *σὺ* ἀκούειν, *σὺ* πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος* (*Κῦρος* νομίζει, *Κῦρος* ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (*Ἑτεροπροσωπία*): *Σωκράτης* **τοὺς συνόντας** *ἀρετῆς* **ἐπιμελεῖσθαι** *προέτρεπε* (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. **τοῖς Αἰγινήταις** *οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν* **οἰκεῖν** (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆται) Θ. *Ἀναξαγόρας* **τὸν ἥλιον** *λίθον φησὶν* **εἶναι** (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἑνικὴ αἰτιατικὴ **τινὰ** ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: *ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν* **ὄντα** *καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι* (= κτήσασθαί τινα ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὢν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ **τινὰς** ἢ **τοὺς ἀνθρώπους**· βλ. π.χ. Ξεν, Ἀπομν. 1,1.9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικήν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικήν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αυτὸς κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικήν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικήν: *Σωκράτης ἡγεῖτο* **θεοὺς** *πάντα εἰδέναι* Ξ. *νομίζω* **ὑμᾶς** *ἐμοὶ* **εἶναι** *καὶ* **φίλους** *καὶ* **συμμάχους** Ξ. *οἱ πρέσβεις* **Κύρου** *ἐδέοντο ὡς* **προθυμοτάτου** *πρὸς πόλεμον* **γενέσθαι** (πρβλ. γενοῦ ὡς

προθυμότατος) Ξ. - *Ἐρετριέες* **Ἀθηναίων** *ἐδεήθησαν σφίσι* **βοηθοὺς γενέσθαι** (πρβλ. *βοηθοὶ* γένεσθε) Ἡρόδ. *Κῦρος παραγγέλλει* **τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν** *ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ* **Ξενίᾳ ἥκειν** *παραγγέλλει* **λαβόντα** *τοὺς ἄλλους* Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου: **θαρσῶν** *νῦν, Διόμηδες,* **μάχεσθαι,** *πάντα τάδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ* **ψευδάγγελος** (*σὺ*) **εἶναι** Ὅμ. **Σὺ** *δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας* **ἀνοίξας ἐπεκθεῖν** Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη **ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις,** ἤτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὁποία π.χ. **μένειν αὐτοὺς** *ἐκέλευσε,* ἡ αἰτιατική, **αὐτούς,** ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατὸν νὰ συνδεθῇ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε *αὐτοὶ* νὰ μένουν), Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἤτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικήν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικήν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων: *οὔ* **σε** *ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι* Ὅμ. (πρβλ. ἔοικά *τινι*). *δέομαι* **ὑμᾶς** *συγγνώμην ἔχειν* (πρβλ. δέομαί *τινος*) Λυσ. *παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι* **τοὺς Ἕλληνας** (πρβλ. *τοῖς ἄλλοις* πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. *ὁμολογεῖται* **τὴν πόλιν** *ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι* Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται *Κῦρος* κράτιστος γενέσθαι) Ξ. *κίνδυνός ἐστι*) **πολλοὺς** *ἀπόλλυσθαι* Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως: **ἐμὲ** *παθεῖν ταῦτα, φεῦ!* Αἰσχ. *βουλοίμην δ' ἂν* **ἐμέ τε** *τυχεῖν ὧν βούλομαι,* **τοῦτόν τε** *παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι* (*ἐγὼ* βουλοίμην - *ἐμὲ* τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι) *ὡς ἀντικείμενον* δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ *λεκτικὰ* καὶ τὰ *δοξαστικά*, ὡς: *λέγω, φημί, ὁμολογῶ* κτλ. *δοκῶ, νομίζω, οἴομαι* κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς **οὐ**, σπανιώτερον **μή**): *τὸν μὲν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα* **εἶναί φημι**, *τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον* (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. *ὅ,τι ἂν ποιῇς*, **νόμιζ' ὁρᾶν** *θεούς τινας* (= νόμιζε ὅτι ὁρῶσι θεοί τινες). **ἔλπιζε** *τιμῶν τὸν θεὸν* **πράξειν** *καλῶς* (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). **ἔλεγον οὐκ εἶναι** *αὐτόνομοι* (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. **ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν** *ἑκόντα ἄρχειν* (ὅτι κανεὶς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, *πλὴν μέλλοντος*) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικὰ ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικὰ ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικὰ καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς *ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι δέδοικα* (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., *κελεύω, λέγω* (= διατάσσω), *προτρέπω,συμβουλεύω, πείθω* (= προσπαθῶ νὰ πείσω), *ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω* (= δύνομαι), *πέφυκα* (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), *ἐπίσταμαι, οἶδα* (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), *μανθάνω* κτλ. (ἄρνησις **μή**): *Καλῶς* **ἀκούειν** *μᾶλλον ἢ* **πλουτεῖν θέλε**. *φοβοῦμαι* **διελέγχειν** σε Πλ. *ἐκέλευον σοὶ* **διδόναι** *τἀριστεῖα τοὺς στρατηγοὺς* (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. *οἱ Ἀθηναῖοι* **προεῖπον** *τοῖς στρατηγοῖς* **μὴ ναυμαχεῖν** (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. *οἱ στρατιῶται* **οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν** (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. *τὴν τῶν κρατούντων* **μάθε φέρειν** *ἐξουσίαν* (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα *ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὄμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ* κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πρᾶξιν, ἡ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι **μή**, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου: *ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίῳ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον* **καθιεῖν** *αὐτὸν* (= *ὅτι* θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. *ὤμοσαν* **μὴ προδώσειν** *ἀλλήλους* (= *ὅτι δὲν* θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον
Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 164. 1) **Ἀπρόσωπα** (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ΄ ἑνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς: *χρή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο* κτλ. **δεῖ** *χρημάτων* (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. *οὕτω χρὴ* ποιεῖν (ἔτσι πρέπει νὰ) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ *προσωπική*, § 71,5): **τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς οὐδὲν δεήσει** *πολλῶν γραμμάτων* (= διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί** *τινος* (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). *οὐ* **μεταμέλοι μοι** (= δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς** *ἄκουσιν* **ἁμαρτοῦσι μέτεστι** *συγγνώμης* Δημ. *ἐπειδὴ* **παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις,** *ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει - τοῦ** *κατέβηκε νά,* **τοῦ** *βουλήθηκε νὰ*).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί,** ἢ ἀπὸ κάποιο ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει,** συντάσσεται συνήθως **ἄναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α΄) μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ρήματα *χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ* (= φαίνεται καλόν), *μέλλει* (= πρόκειται), *εἵμαρται, εἵμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἷόν τέ ἐστι* (= εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (= ἐπιτρέπεται), *ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει* κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωπαι φράσεις *καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει,* κλπ. *ἀνάγκη* (ἐστί), *ὥρα* (ἐστί), *καιρός* (ἐστι), *ἄξιόν* (ἐστι), *δυνατόν* (ἐστι), *ἀδύνατόν* (ἐστι), *ῥᾴδιόν* (ἐστι), *χαλεπόν* (ἐστι), *εἰκός* (ἐστι = φυσικὸν ἢ ἑπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**): **δεῖ** *τὸν στρατιώτην* **φοβεῖσθαι** *τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης)Ξ. **ἔδοξεν** *αὐτοῖς* **προϊέναι** (= τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. *ἔστιν ἰδεῖν* (= εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. *ὑμῖν εὐδαίμοσιν* **ἔξεστι γενέσθαι** (= σεῖς μπορεῖτε νὰ καταστῆτε εὐδαίμονες) Δημ. *νῦν* **ἔξεστιν** *ὑμῖν εὐεργέτας* **φανῆναι** *τῶν Λακεδαιμονίων* Ξ. *τῷ ἐσθλῷ* **ἐγχωρεῖ** *κακῷ* **γενέσθαι** Πλ. (§ 162) - **ὥρα** *ἀπιέναι* Πλ. **δίκαιον** *εὖ πράττοντα* **μεμνῆσθαι** *θεοῦ* (= δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β΄) μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται,**

ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ᾄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ.: **ὁμολογεῖται** *τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην* **εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστι) Ἰσοκρ. *ἔπειτά μοι λίαν πόρρω* **ἔδοξε** *τῶν νυκτῶν* **εἶναι** (= μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικὴ σύνταξις καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον: *πολλοῦ* **δέω ἐγὼ** *ὑπὲρ ἐμαυτοῦ* **ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ.Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: *πολλοῦ* **με δεῖ** *ὑπὲρ ἐμαυτοῦ* **ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. *ὦ Πρόδικε,* **δίκαιος εἶ βοηθεῖν** *τῷ ἀνδρὶ* (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: *ὦ Πρόδικε,* **δίκαιόν ἐστί σε βοηθεῖν** *τῷ ἀνδρὶ*) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι** *πρὸς ταῦτα.* (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: **δίκαιόν ἐστι ἀπολογήσασθαί με** *πρὸς ταῦτα*) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *φαίνεσθαι* ἢ *νομίζεσθαι*: **ἔδοξεν** *αὐτῷ* **σκηπτὸς** *πεσεῖν* (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνὸς) Ξ.

2. Ἡ μετοχὴ

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον - λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθείς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν**: *ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε* **ἂν γενόμενα** *λογοποιοῦσιν* (= ἃ οὔτε ἔστιν οὔτε ἂν γένοιτο) Θ. *Φίλιππος ἑλὼν Ποτίδαιαν καὶ* **δυνηθεὶς ἂν** *αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε* (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157,1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α΄) ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιοριμός. (*Ἐπιθετικὴ* μετοχὴ - *κατηγορηματικὴ* μετοχή).

β΄) ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. (*Ἐπιρρηματικὴ* μετοχή).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν

εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὃς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ *ἀναφορικὴ* μετοχή): **οἱ νῦν ὄντες** *ἄνθρωποι* (= οἱ ἄνθρωποι, οἵ νῦν εἰσιν). *Κλέαρχος ἐπολέμοι* **τοῖς** *Θρᾳξὶ* **τοῖς** *ὑπὲρ Ἑλλήσποντον* **οἰκοῦσι** (= οἵ ᾤκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ: **ὁ ἥδιστα ἐσθίων** *ἥκιστα ὄψου δεῖται* (= πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχὴ ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγοριματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: **ἐγὼ** *διατελῶ ταῦτα* **νομίζων** Ξ. *ὁρῶ* **σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α΄) Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ **ὑποκείμενον** αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ρήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερόν τινα ὡρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι,** ὡς *τυγχάνω* (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα = εἶμαι, ἁπλῶς), *λανθάνω* (= μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), *φαίνομαι, φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι* (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ...), *οἴχομαι* (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), *φθάνω* (= ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), *διάγω, διαγίγνομαι, διατελῶ* (= περνῶ τὸν καιρόν, εὑρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἡ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: *πατρικὸς ἡμῖν φίλος* **τυγχάνεις ὤν** (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. *ἐγὼ* **ᾠχόμην ἀπιὼν** *οἴκαδε* (= ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. *οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ* **ἐλάνθανε τρεφόμενον** *στράτευμα* (= ἐτρέφετο λάθρᾳ) Ξ. **δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηκὼς** *τῷ ἀνδρὶ* (= προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. *πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι,* **ὃς ἂν φθάνῃ** *τοὺς μὲν πολεμίους* **κακῶς ποιῶν**, *τοὺς δὲ φίλους* **εὐεργετῶν** (= ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. *ἑπτὰ ἡμέρας πάσας* **μαχόμενοι διετέλεσαν** (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ *ψυχικοῦ πάθους* σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: *χαίρω, ἥδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι* (= δυσαρεστοῦμαι), *αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ *ποὺ* ἢ τὸ *νὰ* καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· ὁ *Εὐθύδημος* **ἔχαιρεν ἀκούων** *ταῦτα* (= *ποὺ* ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. **ἐλυποῦντο** *οἱ δυνατοὶ καλὰ*

κτήματα **ἀπολωλεκότες** Θ. *τοῦτο* **οὐκ αἰσχύνομαι λέγων** (= *ποὺ* τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. *οἱ Ἀθηναῖοι* **μετεμέλοντο** *τὰς σπονδὰς* **οὐ δεξάμενοι** Θ.

3) τὰ *ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας* καὶ *καμάτου* σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: *ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω* (= ἀρχίζω πρῶτος), **παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω** (ἀόρ. ἀπεῖπον, πρκμ. ἀπείρηκα), *κάμνω* (= κουράζομαι) κ.ἄ τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ *νὰ* καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): **ἄρξομαι** *ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς* **λέγων** (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἤτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. *Σωκράτης οὐδέποτ'* **ἔληγε σκοπῶν,** *τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων* (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. *οὐκ* **ἠνέσχετο σιγῶν** Ἡρόδ. *οὗτος ἀνὴρ οὐχ* **ὑπομένει ὠφελούμενος** Πλ. **ἀπείρηκα** *ἤδη* **συσκευαζόμενος** *καὶ* **βαδίζων** *καὶ* **τρέχων** (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: *οἱ περὶ Σαλαμῖνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ* **τοὺς Ἕλληνας** *ἔπαυσαν* **φοβουμένους** *πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν* (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τα ῥήματα *εὖ* ἢ *καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι* ἢ *χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι* (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ *τὸ καὶ* ἢ *ποὺ* ἢ *νὰ* ἢ μὲ *τὸ νὰ* ἢ *εἰς τὸ νὰ* κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): **εὖ** *γ'* **ἐποίησας ἀναμνήσας** *με* (= καλὰ ἔκαμες, καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες *ποὺ* μοῦ κτλ.) Πλ. *ἀδικεῖτε πολέμου* **ἄρχοντες** *καὶ σπονδὰς* **λύοντες** Θ. *ἐμοὶ* **χαρίζου ἀποκρινόμενος** (= κάνε μου τὴ χάρη νὰ) Πλ. *τοὺς φίλους πειρῶ* **νικᾶν εὖ ποιῶν** (= νὰ τοὺς νικᾷς *εἰς τὸ νὰ* τοὺς εὐεργετῇς) Ξ. *τούτου οὐχ* **ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες** *(αὐτὸν)* (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι *εἰς τὸ νὰ* τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ **ὑποκείμενον,** ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ **ἀντικείμενον** αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ *αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως* καὶ *μνήμης* σημαντικά, ὡς: *αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ* (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), *ἀκούω, πυνθάνομαι, εὑρίσκω, καταλαμβάνω* (= εὑρίσκω), *οἶδα, ἐπίσταμαι γιγνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ *ὅτι* ἢ τὸ *πὼς* ἢ *νὰ* ἢ *ποὺ νὰ* καὶ τὸ οἰκεῖον

ῥῆμα): *ἡμεῖς ἀδύνατοι* **ὁρῶμεν ὄντες** *περιγενέσθαι* (= *ὅτι* εἴμεθα, *πὼς* εἴμεθα) Θ. **ὁρῶμεν** *πάντα ἀληθῆ* **ὄντα,** *ἅ λέγετε* (= *ὅτι* εἶναι) Ξ. *οὐδένα ἡμεῖς* **ἴσμεν** *ἄνδρα ἀγαθὸν* **γεγονότα** *τὰ πολιτικὰ* (= δὲν γνωρίζομεν κανένα *ποὺ νὰ* ἔχῃ ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. **καταλαμβάνουσι** *τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ* **καθημένους** (= τοὺς βρίσκουν *νὰ* κάθωνται) Ξ. **μέμνημαι** *τοιαῦτα* **ἀκούσας** *σου* (= *ὅτι* ἄκουσα). **μέμνημαι** *καὶ τοῦτό σου* **λέγοντος** (= *πὼς* ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ *δείξεως, ἀγγελίας* καὶ *ἐλέγχου* σημαντικά, ὡς *δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ *ὅτι* ἢ *πὼς* καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): *ἐν τῷδε* **δείξω** *σοφὸς* **γεγὼς** (= ὢν = *ὅτι* εἶμαι) Εὐρ. **ἀποδείξω** *τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς* **παρεχόμενον** (= *ὅτι* παρουσιάζει) Δημ. **ἀπηγγέλθη** *Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος* **πολιορκῶν** (= *ὅτι* ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. *βασιλεῖ Κῦρον* **ἐπιστρατεύοντα** *πρῶτος* **ἤγγειλα** (= *ὅτι* ἐπεστράτευε) Ξ. *ῥᾳδίως ἐλεγχθήσεται* **ψευδόμενος** (= *ὅτι* ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄. Μετὰ τὸ ῥῆμα **συνειδέναι,** ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύνοιδα *ἐμαυτῷ, σύνισμεν* ἢ *μῖν αὐτοῖς* κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν): **ἐγὼ** *γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν* **ξύνοιδα ἐμαυτῷ** *σοφὸς* **ὢν** (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. **ἐμαυτῷ** *ξυνῄδειν οὐδὲν* **ἐπισταμένῳ** Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα **συνειδέναι** ἔχῃ ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὁπότε *σύνοιδά τινι* = γνωρίζω καλῶς μετά τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικήν: *οὗτοι ξυνίσασι* **Μελήτῳ** *μὲν* **ψευδομένῳ, ἐμοὶ** δὲ **ἀληθεύοντι** (= ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα **ἀκούω** καὶ **αἰσθάνομαι** συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι: 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται *ἄμεσος ἀντίληψις,* 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται *ἔμμεσος ἀντίληψις* καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἓν *ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη*: *ἤκουσα δέ ποτε* **αὐτοῦ** *καὶ περὶ φίλων* **διαλεγομένου** (= τὸν

ἤκουσα *μὲ τὰ* αὐτιά μου νὰ συζητῇ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. **ἤκουσε Κῦρον** *ἐν Κιλικίᾳ* **ὄντα** (= ἄκουσε *ἀπὸ ἄλλους* ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. *ἀκούω* **κώμας εἶναι** *καλὰς οὐ πλέον*

εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω *νὰ λένε* πὼς ὑπάρχουν) Ξ. *ᾔσθησαι πώποτέ μου ἢ* **ψευδομαρτυροῦντος** *ἢ* **συκοφαντοῦντος**; Ξ. *Ἀριαῖος ὡς ᾔσθετο* **Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν** Ξ. *ᾐσθάνετο* **αὐτοὺς** *μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ* **δύνασθαι** (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὁμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ρήματα, ὡς:

	μετὰ μετοχῆς	**μετ' ἀπαρεμφάτου**
ἄρχομαι...	= ἀρχίζω νά, εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: *ἄρξομαι* **διδάσκων** *ἐκ τῶν θείων* (=κα- τὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: *πόθεν ἦρξατό σε* **διδάσκειν** *τὴν στρατηγίαν;* (= νὰ σὲ διδάσκῃ) Ξ.
φαίνομαι	=ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερὸν ὅτι, προφανῶς: *φανήσεται ταῦθ'* **ὡμολογηκὼς** (=θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πώς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: *ὁ γελωτοποιὸς* **κλαίειν** *ἐφαίνετο* Ξ.
αἰδοῦμαι... **αἰσχύνομαι..**	=ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπήν μου κάμνω τι: *αἰσχύνομαι* **λέγων** *τοῦτο* (= ποὺ τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δὲν κάμνω τι, *αἰσχύνομαι* **εἰπεῖν** *τἀληθῆ* (=νὰ εἴπω) Πλ.
γιγνώσκω... **ἐπίσταμαι...**	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι. = γνωρίζω, ἠξεύρω ὅτι: *Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν* **ἐσομένην** Θ. *τοῦτον ὑμείς ἐπίστασθε ὑμᾶς* **προδόντα** Ξ.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.- ἠξεύρω νά: *ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω* **διώκειν** *τοὺς προσκειμένους* Ξ. *ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν* Ξ. *ἐπίσταμαι θεοὺς* **σέβειν** Εὐρ.
οἶδα...	= γνωρίζω ὅτι: *οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον* **τεθνηκότα** (= ὅτι εἶχε φονευθῇ) Ξ.	=γνωρίζω νά, ἠξεύρω νά: *οἶδα* **μάχεσθαι** (= νὰ μάχωμαι).

μαθαίνω...	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πώς: *ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις;* Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά: *τοὺς προδότας* **μισεῖν** *ἔμαθον* Αἰσχ.
μέμνημαι..	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πώς: *ἐπιλελήσμεθα γέροντες* **ὄ τες**.	= λησμονῶ νά: *ἐπελαθόμεθα* **εἰπεῖν**.

§ 168. 1) **Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ** ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποὺ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἤτοι ὄνομα ποὺ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν. (*Γενικὴ ἀπόλυτος*): **Θεοῦ διδόντος** *οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ* **μὴ διδόντος** *οὐδὲν ἰσχύει πόνος* Μεν.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**· (ἄρνησις **οὐ**· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ *ἅτε* (*δή*), *οἷα* (*δή*), *οἷον* (*δὴ*) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ **ὡς** ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: *ὀλεῖσθε* **ἠδικηκότες** *τὸν ἄνδρα τόνδε* Σοφ. **ἅτε** *ἐξαίφνης* **ἐπιπεσόντες** *πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον* Ξ. *ἐνταῦθα ἔμενον* **ὡς** *τὸ ἄκρον* **κατέχοντες**· *οἱ δ' οὐ* **κατεῖχον** (= διότι *ἐνόμιζον ὅτι* κατεῖχον) Ξ. *ἐνταῦθα δή,* **ὡς** *εὖ* **εἰπόντος** *τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν* (= ἐπειδή, *κατὰ τὴν γνώμην των*, καλῶς ὡμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142 καὶ § 157,1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον **ὡς** πρὸ αὐτῆς: *ἐς Δελφοὺς* **χρησόμενος** *τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται* (= ἵνα χρήσηται) Ἡρόδ. *ἔπεμψέ τινα* **ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) *οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο* **ὡς πολεμήσοντες** (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις **οὐ** ἢ **μή**· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρήματος,

ὡς: *ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξύ, ἔτι* κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι** *τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι* (= ὅτε ἠρίστα ὁ Ξ.). Ξ. *ἠναγκάζοντο* **φεύγοντες ἅμα** *μάχεσθαι* (= ἐνῷ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. *πολλαχοῦ με ἐπέσχε* **λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποὺ ἔλεγα) Πλ. *δρυὸς* **πεσούσης** *πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν* **ἔτι δημοκρατουμένης** *τῆς πόλεως* (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική·** (ἄρνησις **μή·** πρβλ. § 144 κ.ἑ.): *δίκαια* **δράσας** *συμμάχους ἕξεις θειοὺς* (= ἐὰν δράσῃς)· *οὐκ ἂν δύναιο* **μὴ καμὼν** *εὐδαιμονεῖν* (= εἰ μὴ κάμοις). *θεοῦ* **θέλοντος** *κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις* (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητικὴ** ἢ **ἐνδοτική·** (ἄρνησις **οὐ.** πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ *καὶ* ἢ τοῦ *καίπερ*, (σπανίως τοῦ *καίτοι*), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ *πέρ*, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι *πολύ*): *πολοὶ* **ὄντες** *εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ* (= ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. *οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν,* **καίπερ εἰδότες** *ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο* Ξ. *εἰσήλθετε ὑμεῖς* **καίπερ οὐ διδόντος** *τοῦ νόμου* Δημ. *οὔ τι δυνήσεαι,* **ἀχνύμενός περ,** *χραισμεῖν* (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική·** (ἄρνησις **οὐ**). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: *εἰσί δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ* **λῃζόμενοι** *ζῶσι* (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. *τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο* **θαρροῦσι** *διώκειν* (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἡ μετοχὴ *ἔχων*, (*ἔχουσα, ἔχον* = μέ): *ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης* **ἔχων** *ναῦς ὀλίγας* (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί: **λῃζόμενοι** *ζῶσι* (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) *Κότυν* **εὖ ποιῶν** *ἀποκτίννυσιν ὁ Πύθων* (= καλὰ ἔκαμε *καὶ* τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ἑ.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικὴν ἑνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): *δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθὲν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον* κλπ. - *δυνατὸν ὄν, οἷόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥᾴδιον ὄν, ἄδηλον ὄν* κλπ.: *πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν* **ἐξὸν** *οὐκ ἠθελήσατε* (=

ἐνῷ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. *δῆλον ὅτι οἶσθα* (*τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ*), **μέλον** *γέ σοι* (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** *δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν* (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθὲν** *αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε* (= ἐνῷ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. *παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι* **ἀδύνατον ὂν** *ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆναι* (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἡ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον **ὡς**: *τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν* **ὡς** *τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν* **οὖσαν** *τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν* (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α΄. **Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος,** ἤτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. *εἰς τὴν πρότασιν* **λέγοντος ἐμοῦ** *ἀκροῶνται οἱ νέοι* (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ *ἐμοῦ* μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν *λέγοντος* εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ *ἀκροῶνται* (§ 67,4 = ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν *Σαρπηδόνι δ' ἄχος γένετο* **Γλαύκου ἀπιόντος** (Ὁμ. Μ 392) ἡ γενικὴ *Γλαύκου* μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν *ἀπιόντος* εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ *ἄχος γένετο* (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη *ἀπὸ* τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποὺ ἀπήρχετο· § 91,3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος: *ἐτειχίθση δὲ καὶ Ἀταλάντη* **τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος** (Θουκ. 2,32) ἡ γενικὴ τοῦ *θέρους τούτου* μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν *τελευτῶντος* εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη *κατὰ τοῦτο τὸ θέρος,* ὅτε ἐτελεύτα).

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὔκολον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὁλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (*λέγοντος ἐμοῦ-Γλαύκου ἀπιόντος - τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος*), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (*ἐμοῦ - Γλαύκου - τοῦ θέρους τούτου*) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὅλος κατὰ

γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (*ἐνῷ ἐγὼ λέγω*, ἀκούουν οἱ νέοι - ὁ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, *ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπήρχετο - ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε*, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἤτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἕνα ἄλλον ὅρον αὐτῆς πρβλ. π.χ. *τοῦτο* **λέγοντος Ξενοφῶντος** πτάρνυταί τις Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὁλόκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. *δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο* **μέλον** *γέ σοι* (= *πρᾶγμα* ὅ μέλει γέ σοι) Πλ. *οὐκ ἐσώσαμέν σε*, **οἷόν τε ὂν καὶ δυνατὸν** (= οὐκ ἐσώσαμέν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν *ἔργον* οἷόν τε ὂν κλπ. = *ἔργον*, ὅ οἷόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. *ἤ τις Ἀχαιῶν ῥίψει χειρὸς ἑλὼν ἀπὸ πύργου*, **λυγρὸν ὄλεθρον** = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β΄. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) *συνδέονται μεταξύ των* διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: *οὗτοι* **προσελθόντες καὶ καλέσαντες** *τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν* Ξ. *Κλέαρχος ᾔδει καὶ* **ἀπειρηκότας** *τοὺς στρατιώτας* **καὶ** *ἀσίτους* **ὄντας** Ξ.

2) *ἐκφέρονται ἀσυνδέτως*

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: **προϊόντες** *λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον* **πεπτωκότες** Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονική, ἡ δευτέρα κατηγορηματική).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: *Κῦρος* **ὑπολαβὼν** *τοὺς φεύγοντας* **συλλέξας** *στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον* Ξ. (=ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας *συνέλεξε* στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα *ἐπολιόρκει*).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ρήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: *ἡ πόλις* **ἀγωνιζομένη** *περὶ πρωτείων* **κινδυνεύουσα διατετέλεκεν** Δημ. (Πρβλ. *ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων* **ἀεὶ ἐκινδύνευεν**).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: *τὰ δέκα τάλαντα* **ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων** *ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι* Αἰσχίν.

3. Ρηματικὰ ἐπίθετα εἰς - τος καὶ - τέος.

§171. 1) Τὰ εἰς **- τος, (- τη, - τον**) ῥηματικὰ ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α΄) ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου: *λυτὸς* (=λελυμένος), *γραπτὸς* (=γεγραμμένος), *δυνατὸς* (=δυνάμενος, ἰσχυρός), *ῥυτὸς* (=ὁ ῥέων), *θνητὸς* (=ὁ θνῄσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), *ἄπρακτος* (=ὁ μὴ πράξας), *ἀστράτευτος* (=ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά: *κλειστός, στρωτός - νερὸ καυτὸ* = ποὺ καίει, *ἀνύπαρκτος* = ὁ μὴ ὑπάρχων - *ἀπρογευμάτιστος* - ὁ μὴ προγευματίσας).

β΄) τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁρατὸς (=ὁ δυνάμενος ὁρᾶσθαι), βατὸς (=ὁ δυνάμενος βαίνεσθαι), *τρωτὸς* (=ὁ δυνάμενος τιτρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς **- τος,** προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων: ἀόρατος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (*ἄτρωτος*, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ΄) τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: *θαυμαστὸς* (=ἀξιοθαύμαστος), *ἐπαινετὸς* (=ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), *μεμπτὸς* (=ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς): *ὁ ἀνεξέταστος βίος* **οὐ βιωτὸς** *ἀνθρώπῳ* Πλ.

2) Τὰ εἰς **- τέος, (- τέα, - τέον**) ῥηματικὰ ἐπίθετα: (εὔχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι *εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ* ὅ,τι δηλοῖ τὸ ρῆμα: *ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν* **διαβατέος** (=ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. **οἰστέον** *τὴν τύχην* (=δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. *μαθητὴς* **ἐπανεξεταστέος,** *ἐνοίκιον* **προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος** κλπ.).

§172. Μὲ τὰ εἰς **- τέος, (-τέα, - τέον,**) ῥηματικὰ ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἤτοι:

1) *ἀπρόσωπος σύνταξις*, ὅταν ἐξαίρεται ἡ πρᾶξις,ἡ ὁποία ὀφείλει

νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἑνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: **τοὺς φίλους** *εὐεργετητέον (ἐστὶν)* (=*δεῖ* εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. *μεθεκτέον (ἐστὶ)* **τῶν πραγμάτων** *πλείοσιν* (=*δεῖ* πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. *πειστέον (ἐστὶ)* **τῷ νόμῳ** (=*δεῖ* πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) *προσωπικὴ σύνταξις*, ὅταν ἐξαίρεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικήν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν: **οἱ** *συμμαχεῖν* **ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν* **τοὺς ἐθέλοντας** *συμμαχεῖν*) Ξ. *εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως*, **ὠφελητέα** *σοι* **ἡ πόλις** *ἐστί*· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν* **τὴν πόλιν**) Ξ. Βλ. καὶ §71, 5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς **-τος** ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ *δυνατὸν* ἢ *ἄξιον* μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος: *οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι* **προσβατὸν ἦν** *κατὰ τοῦτο* (=οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *δυνατὸν ἦν προσβαίνειν*) Ξ. *ἆρα* **βιωτόν ἐστιν** *ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος;* (=ἆρα *ἄξιόν ἐστιν* ἡμῖν *ζῆν* κλπ.) Πλ. (Πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἆρα* **ἄξιόν** *σοι* **ζῆν** *ἔσται;* Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ **δεῖ** μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς **-τέον** ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικὴ ἀντὶ δοτικῆς (§71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέον** εἰς ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον: **τὸν βουλόμενον** *εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην* **διωκτέον** (ἀντί: *τῷ βουλομένῳ* εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην* **τὸν βουλόμενον** κλπ.) - *πανταχοῦ* **ποιητέον**, *ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ* **πείθειν** *αὐτὴν* (= δεῖ ποιεῖν ἢ **πείθειν**) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μή**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δέν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων

αἴρει, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἑνὸς ἰσχυρισμοῦ: (**ἔστι** *Ζεὺς* = ὑπάρχει Ζεὺς) - **οὐκ ἔστι** *Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἀρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *ἀποκρούει* τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας: (**ἐρωτῶ** *ταῦτα*; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα;)· - *ταῦτα* **μὴ ἐρώτα** Ξ.

Σημείωσις. Ὅ,τι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ μὴ διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις *οὔτε, οὐδέ, οὐδείς, οὔπω, οὐκέτι, οὔποτε,* κλπ. - *μήτε, μηδέ, μηδείς, μήπω, μηκέτι, μήποτε,* κλπ. : *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδὴς* **οὔτ'** *εἰμί,* **μήτε** *γενοίμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μέν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς **ἅς** περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δέν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μή**, ἤτοι.

1) τοῦ **οὐ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρτημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικάς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἕν ὡρισμένον γεγονός, § 147, 2, α΄, τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ **μὴ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρτημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικάς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β΄ καὶ γ΄, τὰς ἀποτελεσματικάς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχάς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β΄, § 153, 5, § 168, 2, β΄ - δ΄): **εἰ μὴ καθέξεις** *γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.* - **ἃ μὴ οἶδα,** *οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι* (= εἴ τινα μὴ οἶδα). - **ὁ μὴ δαρεὶς** *ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται* (= ἐάν τις μὴ δαρῇ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ *εἰδικὸν* χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **οὐ** (§ 163, 1): *οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον* **οὐκ εἶναι** *αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ'* **οὐδενὸς ἂν** *ἧττον* **φανῆναι** *δίκαιος* (= ὅτι οὐδενὸς ἄν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2,

Σημ.).

2) μὲ τὸ *τελικὸν* χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **μή**· (§ 163, 1, § 164, 2, α΄): *τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο* **μὴ προέσθαι** *Κορινθίοις* Θ.

Σημείωσις α΄. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μή, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα *εἴργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδὼν εἶναι* κ.τ.τ., **φεύγειν** (= ἀποφεύγειν), *εὐλαβεῖσθαι* κ.τ.τ., *ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν* κ.τ.τ., *ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν* κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ **μὴ** τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν νῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται *πλεονάζον* καὶ περιττόν: *ὁ φόβος τόν νοῦν* **ἀπείργει μὴ λέγειν** *ἅ βούλεται* (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. - *Κριτίας καὶ Χαρικλῆς* **ἀπειπέτην** *Σωκράτει τοῖς νέοις* **μὴ διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ **μὴ** προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέος λόγου: (*ὦ Σώκρατες,* **μὴ** *διαλέγου τοῖς νέοις - ἀπαγορεύομέν σοι, ὦ Σώκρατες,* **μὴ** *διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).*

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μὲ τὸ **μή,** ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄρθρον **τό**: *τοὺς ψιλοὺς εἶργον* **τὸ μὴ** *κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως* (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὑρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικήν, ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122, 3, γ΄), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μὲ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται *πλεονάζοντα* ἀμφότερα τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: *τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι* **μὴ οὐχὶ** *καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δικαια;* (= μηδένα οἴου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. *Ἀστυάγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν* **μὴ οὐ** *χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ* (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. *οὐκ ἀνατίθεμαι* **μὴ οὐχὶ** *πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι* (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι - ἢ - οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῇ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μὲ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι: *οὐκ ἐγχωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν* (= οὐ καλὸν ἐστιν) κ.τ.τ. **οὐχ ὅσιόν** *σοί* **ἐστι μὴ** *οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνῃ* (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. *πᾶσιν* **αἰσχύνη ἦν**

μὴ *οὐ συσπουδάζειν* (= μὴ συσπουδάζειν) Ξ.

Σημείωσις β΄. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (*οὐ μὴ - μὴ οὐ*) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημείωσις γ΄. Κατόπιν ῥημάτων τὰ ὁποία ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν οἷα τὰ ῥήματα *ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν* κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μὲ τὸ (πλεονάζον) **μὴ** πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μὲ ἄρνησιν **οὐ**, ἡ ὁποία πλεονάζει δι' ἡμᾶς: *οὐκ ἂν* **ἀρνηθεῖεν** *ἔνιοι, ὡς* **οὐκ εἰσι** *τοιοῦτοι* (= ὥς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μὲ κάποιαν ἑπομένην εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὸ στερητικὸν **ἀ**: *οὔ φημι* (= ἀρνοῦμαι), *οὐ βιωτὸς* (= ἀβίωτος), *οὐχ ὁσίως* (= ἀνοσίως) κλπ.: *οἱ στρατιῶται* **οὐκ ἔφασαν** *ἰέναι τοῦ πρόσω* (= ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. *ὑπώπτευον ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι* **κατὰ τὴν** *τῶν χωρίων ἀλλήλοις* **οὐκ ἀπόδοσιν** (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ **οὐ** ἀντὶ τοῦ **μή**: **εἰ δ' ἂν** *ἐμοὶ τιμὴν Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν* **οὐκ ἐθέλουσιν** (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὑρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν **ἀ** τὸ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ**: **μὴ χαῖρε** *κέρδεσι* **τοῖς μὴ καλοῖς** (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. *οἱ σοφισταὶ* **τοῖς μὴ ἔχουσι** *χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι* (= εἴ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. *οὐκ οἶδα· δεινὸν δ' ἐστὶν* **ἡ μὴ ἐμπειρία** (= ἡ ἄγνοια = εἴ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ**, ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ στερητικὸν **ἀ**, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικὰ ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἡ κανονική· (πρβλ. ὁ *μὴ* πλούσιος, ὁ *μὴ* συνηθισμένος, *μὴ* θέλοντας, ἡ *μὴ* ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ **οὐ** προτάσσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ **μέν - δέ**, ἡ δὲ δευτέρα

ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ **οὐ** διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι » ἢ « ἄς μὴν πῇ κανεὶς πὼς » κτ.τ.: *Λέριοι πάντες κακοὶ* **οὐχ** *ὁ μέν, ὃς δ'* **οὔ** (= ἄς μὴ πῇ κανεὶς πὼς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων *οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ* (= πᾶς τις) 6λ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἁπλαῖ ἀρνήσεις **(οὐ - οὐ, μὴ - μή)**, ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (*οὐδέ, οὐδείς,* κλπ. - *μηδέ, μηδείς* κλπ.), ἡ δὲ δευτέρα ἁπλῆ (*οὐ* ἢ *μὴ*), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: *ἐγὼ* **οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν** *ὑμᾶς ἀμύνεσθαι* (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. **οὐδεὶς οὐκ** *ἀποθανεῖται* (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἁπλῆς ἀρνήσεως (*οὐ* ἢ *μὴ*) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (*οὐδέ, οὐδείς,* κλπ. *μηδὲ μηδείς,* κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει *πλεονασμὸς* ἀρνήσεων: *ἐν τοῖς κακοῖς* **οὐκ** *ἔστιν* **οὐδέν** *κρεῖσσον οἰκείου φίλου* (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. **μὴ** *θῆσθε νόμον* **μηδένα** (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. *σμικρὰ φύσις* **οὐδὲν** *μέγα* **οὐδέποτε οὐδένα** *οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ Πλ. τὸ καλον,* **ὃ μηδέποτε** *αἰσχρὸν* **μηδαμοῦ μηδενὶ** *φανεῖται* Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικάς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. *ἐν τοῖς κακοῖς* **οὐκ** *ἔστιν* **τι** *κρεῖσσον* κλπ. - ἢ - **μὴ** *θῆσθε νόμον* **τινὰ** κ.τ.τ.).

Σημείωσις 6'. Ἡ φράσις *μόνον οὐ* ἢ *μόνον οὐχὶ* σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *μόνον ποὺ δὲν* ἢ *σχεδόν*: *ὁ παρὼν καιρός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,* **μὸνον οὐχὶ** *λέγει φωνὴν ἀφιείς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἐστὶν.* Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ *σχεδὸν* λαμβάνεται καὶ τὸ *ὅσον οὐ*: *ὁ μέλλων καὶ* **ὅσον οὐ** *παρὼν πόλεμος* Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. Σχῆμα λόγου λέγεται ἰδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὅρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἑκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίς γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικὰ

§ 180. Σχήματα γραμματικά, ἤτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τήν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ *σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον*. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὅρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὅρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγουμένου ὅρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ: **τὰ μειράκια τάδε** *πρὸς* **ἀλλήλους** *οἴκοι* **διαλεγόμενοι** *θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σωκράτους* (= οἱ *νεανίσκοι* οἵδε κλπ.) Πλ. **τὸ στρατόπεδον** *οὕτως ἐν αἰτίᾳ* **ἔχοντες** *τὸν Ἆγιν* **ἀνεχώρουν** (= οἱ *ἄνδρες* τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. **Ὁ κόσμος φκειάνουν** *ἐκκλησιὲς* (= οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια** *τὸν κερνοῦν κι* **οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες** (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ *σχῆμα συμφύρσεως*. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μέν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (*συμπεφυρμένον*, ἤτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων: **Ἀλκιβιάδης** *μετὰ Μαντιθέου* **ἀπέδρασαν** Ξ. (πρβλ. *Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος* **ἀπέδρασαν** - *Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου* **ἀπέδρα**). *τῆς γῆς ἡ* **ἀρίστη** Θ. (πρβλ. *γῆ ἡ* **ἀρίστη - τῆς γῆς** *τὸ ἄριστον μέρος*). **Εἴθ' ὤφελες** *τότε* **λιπεῖν** *βίον* Εὐρ. (πρβλ. εἴθ'

ἔλιπες *τότε βίον* - **ὤφειλες** *τότε λιπεῖν βίον*, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. **ὁ Ἀπρίλης** *μὲ τὸν Ἔρωτα* **χορεύουν καὶ γελοῦνε** Δ. Σολωμός. *Σκλάβος ῥαγιάδων* **ἔπεσες** (= σκλάβος ῥαγιάδων *ἔγινες* - στὰ χέρια ῥαγιάδων *ἔπεσες*).

Τὸ σχῆμα συμφύρσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα *ἀνακολουθίας* ἢ το *ἀνακόλουθον σχῆμα*. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἑπόμενα δὲν εὑρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν *ἀκόλουθα*, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μὲ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω:

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικήν, ἐνῷ κατὰ τὰ κεκανονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῇ αὕτη κατὰ γενικὴν πτῶσιν. (*Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος*. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν): **ἐπιπεσὼν** *τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ* **ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. *ἐπιπεσών*... πολλοὺς ἀπέκτεινε - ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ *ἔπεσον*).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτῶσιν ὀνομαστικήν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλωνται πολλά, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἡ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: *αἰδώς* **μ(ε) ἔχει** *ἐν πότμῳ* **τυγχάνουσα·** (ἀντὶ: τυγχάνουσαν· ἀλλά: *αἰδώς μ' ἔχει* = αἰδοῦμαι) Εὐρ. **ἐξῆν αὐτῷ** *μισθῶσαι τὸν οἶκον* **ἀπηλλαγμένος** *πολλῶν πραγμάτων* (ἀντὶ: ἀπηλλαγμένῳ· ἀλλά: *ἐξῆν αὐτῷ* = ἠδύνατο οὗτος) Λυσ. *καὶ ἦν* **αὐτῶν ἡ διάνοια** *τάς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον· καὶ* **κρατυνάμενοι** *αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν* (ἀντί: *καὶ ἦν αὐτῶν* ἡ διάνοια... *κρατυναμένων* κλπ. ἀλλά: *ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* = διενοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. *Ὁ* **Διάκος** *σὰν τ' ἀγροίκησε πολὺ* **τοῦ κακοφάνη**. **Ἐγὼ** *δὲ* **μὲ νοιάζει** *διόλου* κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ *Βοιώτιον* ἢ *Πινδαρικὸν σχῆμα* (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ΄ προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἑνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρυες ὕμνοι** *ὑστέρων ἀρχαὶ λόγων* **τέλλεται** (ἀντὶ: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ *σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος*. Κατὰ τοῦτο εἷς ὅρος, μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἓν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτώτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ** *βραχέα* **ἕκαστος** *ἀπελογήσατο* (ἀντὶ: *τῶν στρατηγῶν ἕκαστος*) Ξ. **τὰς ἀπορίας** *τῶν φίλων* **τὰς μὲν** *δι' ἄγνοιαν ἐπειρᾶτο Σωκράτης γνώμῃ ἀκεῖσθαι,* **τὰς δὲ** *δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν* (ἀντί: *τῶν ἀποριῶν...* τὰς μέν.... τὰς δέ....) Ξ. (πρβλ. *Παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν* **ἄκρη τὸ ποτάμι** = τὴν ἄκρη *τοῦ ποταμιοῦ*).

6) Τὸ *σχῆμα ἕλξεως* ἢ *ἡ ἕλξις*. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἷς ὅρος τῆς προτάσεως *ἕλκεται*, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§7 καὶ §10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι** *Αἴγυπτος* **ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι** *τις,* **ἣν** *ἕκαστος* **εἰδείη** *τέχνην* (ἀντὶ: ἣν *οἶδε* - ἢ - ἣν ἂν *εἰδῇ*) Ἀρφ. (Πρβλ. **Ἤθελα νὰ ἤμουν ὄμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι** = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἕλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. §52, 5.

7) *Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς*. Κατὰ τοῦτο εἷς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικήν), ἡ ὁποία προσδιορίζει ἕν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτῶσιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται: **Θάσιον** *οἴνου* **σταμνίον** (=*Θασίου* οἴνου) Ἀρφ. **τοὐμὸν** *αἷμα* **πατρὸς** *ἐπίετε* (=*τοῦ ἐμοῦ* πατρὸς τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα** *ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας*).

8) *Τὸ σχῆμα προλήψεως* ἢ *ἡ πρόληψις*. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον

ἐξηρτημένης προτάσεως ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (*προλαμβάνεται* καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως: **δημοκρατίαν** *γε οἶσθα* **τί ἐστι** (=οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος* **εἶσαι.** *Ποιός εἶδε* **τὸν ἀμάραντο,** *σὲ τί γκρεμὸ* **φυτρώνει;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἡ *θέσις τοῦ ῥήματος* συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρὰ τῶν ὅρων αὐτῆς εἶναι α΄ τὸ ὑποκείμενον, β΄ τὸ ῥῆμα, γ΄ τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί:*Σωκράτης* **ἐστὶ** *σοφός. Εὔαρχὶς* **ἀνέθηκε** *δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρνης* **διαβάλλει** *Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν* Ξ.

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀποφασίζειν*, καὶ τὸ ῥῆμα *εἶναι* ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως: **Ἔδοξε** *τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ.* **Ἦν** *δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς* Ξ.

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὅρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μέν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετά τινος πάθους καὶ εἷς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (*ἔμφασις* ἢ *διαστολή*), δεύτερον δέ, ὅταν ὑπάρχῃ σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἷς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὁπότε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἑπόμενα, (ὁπότε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): **Τοιαῦτα** *μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς* **τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται: α΄ τὸ ἀντικείμενον, β΄ τὸ ῥῆμα καὶ γ΄ τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: **Ταύτην τὴν πόλιν** *ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν* Ξ. Ἢ α΄ ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς

(καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β΄ τὸ ῥῆμα, γ΄ τὸ ὑποκείμενον: **Ἐντεῦθεν προϊόντων,** *ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων* Ξ. Ἢ τέλος, α΄ ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός, β΄ τὸ ὑποκείμενον καὶ γ΄ τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος: **Μετὰ ταῦτα** *Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας* κλπ. Ξ.

3) *Οἱ ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί,* ὁμοιόπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§21 καὶ §29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν: *Χειρίσοφος* **Λακεδαιμόνιος.** *Γλοῦς ὁ* **Ταμῶ.** *ἴχνη* **ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ: **σοφὸς** *ἀνήρ,* **ὁ σοφὸς** *ἀνήρ.* (Βλ. καὶ §57, 1 καὶ 2).

4) *Ἐγκλιτικοὶ τύποι* ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατὸν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: *εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ* Εὐρ. *τότε* **μοι** *λέγει ὁ ἀδελφὸς* Πλ. *οὐκ·* **ἂν ποτε** *ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο* Ξ.

Ἕνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἄν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους *εἰ, ὅτε, ἐπεὶ* κλπ., ἡνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια *ἐάν,* (ἄν, ἤν), *ὅταν, ἐπὰν* ἢ *ἐπὴν* κλπ.

5) Εἰς *τὰς δευτερευούσας προτάσεις* (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἡ ὁποία εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: *κύνας τρέφεις,* **ἵνα** *σοι τοὺς λύκους ἀπὸ* **τῶν** *προβάτων* **ἀπερύκωσι** (=διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε** *δ' αὕτη ἡ μάχη* **ἐγένετο,** *Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὤν* (=ὅταν ἔγινεν αὐτὴ ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ πλάγιαι ἐρωτηματικαί, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ: *λέγει* **ὡς ὑβριστὴς εἰμι** Λυσ. *Κῦρος ἤρετο* **ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα.** Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαὶ καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα: *τίθημί σε ὁμολογοῦντα,* **ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει** Πλ. *κύνας τρέφεις,* **ἵνα σοι τοὺς λύκους** *ἀπὸ τῶν προβάτων* **ἀπερύκωσι** Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν,*

ὥστε *καὶ τοὺς πολεμίους* **ἀκούειν** Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς: **εἰ εἰσὶ βωμοί,** *εἰσὶ καὶ θεοί.* **εἰ καὶ μὴ βλέπεις,** *φρονεῖς δ' ὅμως.*

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται: *Ἔστι Δίκης* **ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ** (Βλ. §152 κ.ἑ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μέν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἕπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἕπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα §147 κ.ἑ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της: **ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω,** *καὶ σὺ γνώσει* Ξ. **ὅ,τι ἂν ποιῇς,** *νόμιζ' ὁρᾶν θεούς τινας* Ξ.

§182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρύθμου ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἑξῆς σχήματα λόγου:

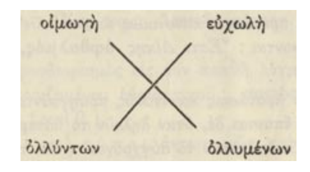
1) Τὸ *ὑπερβατόν*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται: **εὖ** *πρᾶγμα* **συντεθὲν** *ἄψεσθε* Δημ. *μὴ λέγετε, ὡς* **ὑφ' ἑνὸς** *τοιαῦτα πέπονθ' ἡ Ἑλλὰς* **ἀνθρώπου** Δημ. (Πρβλ. *Πίνω* **τὸ ὡραιοστάλαχτο** *τῆς πλάκας* **τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου** *ἦρθα στὸν κόσμο* **τὴ λατρεία** Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ *πρωθύστερον*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (**πράξεις** ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον: *εἵματα* **ἀμφιέσασα** *καὶ* **λούσασα** Ὅμ. *λέγω τὴν Ἐρεχθέως* **τροφὴν** *καὶ* **γένεσιν** Ξ. (Πρβλ. **ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε** *καὶ στὸ πηγάδι μπῆκε*).

3) *Τὸ χιαστόν*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α - β : β' - α'): **οἰμωγή** *τε καὶ* **εὐχωλὴ** *πέλεν ἀνδρῶν* **ὀλλύντων** *καὶ* **ὀλλυμένων** Ὅμ. *περὶ πλείονος ποιοῦ* **δόξαν** *καλὴν ἢ* **πλοῦτον** *μέγαν·* **ὁ μὲν** *γὰρ θνητός,* **ἡ δὲ** *ἀθάνατος* Ἰσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο

σειράς, τὸ ἕν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί:

(πρβλ. Ἡ **Γκιώνα** *λέει τῆς Λιάκουρας κι ἡ Λιάκουρα* **τῆς Γκιώνας**).

4) Ὁ *κύκλος*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώνῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει: **σοὶ** *ἦν κλέπτης ὁ πατὴρ, εἴπερ ἦν ὅμοιος* **σοὶ** Δημ. (πρβλ. **Σταθῆτε** *ἀντρειὰ σὰν Ἕλλη-νες καὶ σὰν Γραικοὶ* **σταθῆτε**).

5) Ἡ *παρονομασία* ἢ *παρήχησις* ἢ *τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς: *κενὰς* **χαρίζει χάριτας** Δημ. *Παυσανίου δὲ παυσαμένου* Πλ. *τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ* Σοφ. (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ** *ποὺ μοῦ 'φερες καὶ λύπη ποὺ μοῦ πῆρες*).

6) Τὸ *ὁμοιοτέλευτον* ἢ *ὁμοιοκατάληκτον*. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως: *τοὺς πλέοντας ὡς ὑμᾶς* **ἐπωλεῖτε,** *τοῖς ἐναντίοις* **ἐβοηθεῖτε,** *τὴν χώραν μου κακῶς* **ἐποιεῖτε** Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἑκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὡρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὁτὲ μὲν ὀλιγώτερα, ὁτὲ δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς, κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (*Σχῆμα ἐλλείψεως* ἐν γένει ἢ *βραχυλογία*. Βλ. §16 κ.ἑ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἕν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὅμως οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: *τὰς αἰτίας* **προὔ***γραψα* **πρῶτον** Θ.

ἐσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον **ἔσω** *ἐδείκνυσαν κολοσσοὺς ξυλίνους* Ἡρόδ. (*Σχῆμα πλεονασμοῦ* ἐν γένει. - Πρβλ. *Τὸ εἶδα* **μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι** *τὸ* **ξανά***πλυνε*)

§184. Ι. **Βραχυλογία**. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) *μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν* προηγουμένων ἀμετάβλητος. (*Σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ*): *οὗτος* **τροφῆς** *οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ* **δέομαι** Πλ. *φράζει ἅ τε* **δεῖ ποιεῖν** *καὶ ἃ μὴ* (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' *ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι;* **οὐ δῆτα**(ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) *μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν* προηγουμένων ἢ τῶν ἑπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτῶσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμόν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. *Σχῆμα ἐξ ἀναλόγου*); *ἐξεφόβησαν* **τοὺς πολλοὺς** *οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, καὶ* **ἔφευγον** (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. **οὗτος** *μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον* **πίνω** (=οὗτος μὲν *πίνει* κλπ.) Δημ. *ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν,* **ὅταν ὑπ' ἄλλων** *καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας* **ἀδικῶσι** (=ὅταν ὑπ' ἄλλων *ἀδικῶνται* κλπ.) Θ.

Ὁμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματική): *Οὕτω καὶ αὐτὸς* **ἐποίει** *καὶ τοῖς ἄλλοις* **παρῄνει** (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. *Ἀντίοχος ἀφεὶς* **τὸ ἐς Χίον ἔπλει** *ἐς τὴν Καῦνον* (=τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. *Ἀθηναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ* **τὴν αὑτῶν ὁρᾶν** (ἐνν. δῃουμένην) Θ.

Ὁμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικήν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: **μηδεὶς** *θαυμάσῃ μου τὴν ὑπερβολήν,* **ἀλλὰ** *μετ' εὐνοίας ὃ λέγω* **θεωρησάτω** (=ἀλλὰ *πᾶς τις* θεωρησάτω) Δημ. *Λύσανδρος καταδύειν* **οὐδὲν εἴα** *στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην* **πειρᾶσθαι** *ἄπλουν ποιεῖν* (=πειρᾶσθαι *ἐκέλευε*) Ξ.

Ὁμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἁπλῆ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: *τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς* **ἀπιόντας** *εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν* **καὶ οὐ** *πρὸς βασιλέα εἴα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν* (=καὶ οὐ πρὸς βασιλέα *ἰόντας*) Ξ. *Κορινθίοισι ἦν* **ὀλιγαρχία** *καὶ* **οὗτοι** *Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν* (=καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἓν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα

ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῷ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἁρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἁρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (*σχῆμα ζεῦγμα*): ***ἔδουσί** τε πίονα μῆλα* **οἶνόν τ'** *ἔξαιτον* (=*πίνουσί* τε οἶνον) Ὅμ. *Θέτις μὲν εἰς ἅλα* ***ἆλτο,*** *Ζεὺς δὲ ἑὸν* **πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἔνθ'* **ἑλέτην** *δίφρον τε καὶ ἀνέρε·* (*ἑλέτην δίφρον* = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· *ἑλέτην ἀνέρε* = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω** *κρύο νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι* = *καὶ νὰ τὸν ταΐσω* δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς *ἀποσιωπήσεως* καὶ τῆς *ὑποσιωπήσεως* ἢ *παρασιωπήσεως.*

§185. II. **Πλεονασμός.** Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) *τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου.* Κατὰ τοῦτο ἓν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: *ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει.* Λυσ. (πρβλ. *Σὺ νὰ σωπαίνῃς καὶ νὰ μὴ μιλῇς*).

2) ἡ *περίφρασις.* Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῷ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον.: *Ἴτε* **παῖδες Ἑλλήνων** (=Ἕλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (=σῖτος) Ξ. (Πρβλ. **Παιδιὰ Μοραϊτόπουλα** = Μοραΐτες).

3) Τὸ *σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν.* Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένας παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε - καί,** ἐνῷ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἡ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ προσδιορισμὸν τῆς ἑτέρας. Οὕτω τὸ ἓν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε* **ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ** (=ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ* **τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης** (=ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. **Ἀστροπελέκι καὶ φωτιὰ** *νὰ πέσῃ στὴν αὐλή σου* = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἴδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ *ἀναδίπλωσις,* ἡ *ἀναστροφὴ* κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικήν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκλήρων φράσεων

§186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαία γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἑκάστοτε σημασίαν (*ἡγοῦμαί τινι* = προπορεύομαί τινος, *ἡγοῦμαί τινος* = ἄρχω τινός, *ἡγοῦμαι* νικᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται *πρώτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κύρια σημασία* (π.χ. φύλλον *δένδρου*), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται *δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ* σημασίαι (φύλλον *τετραδίου*, φύλλον *θύρας*, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους:

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται,** ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ *φύλλον* χάρτου ἔχει ἔκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις *ἡγεῖται*, ἤτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος *ἄρχει* αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται *σχῆμα μεταφορᾶς ἢ μεταφορά,* διότι ἡ λέξις, ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ *μεταφέρεται* ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει *σχῆμα καταχρήσεως* ἢ *κατάχρησις*: **στόμα** *ποταμοῦ.* **ὀφθαλμὸς** *κλήματος ἀμπέλου. γέροντες* **πρίνινοι** (=πουρναρίσιοι, ἤτοι λίαν εὔρωστοι) Ἀρφ. (πρβλ. **Δόντια** *χτενιοῦ.* **Χέρια** *σιδερένια* = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται,** ἤτοι περιορίζεται. Ἐνῷ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἕν μόνον ὡρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστυ = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῷ ἀρχῆθεν ἄστυ = πόλις ἐν γένει. *ὁ ἰσθμὸς* = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῷ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμός. (Πρβλ. *Ἡ Πόλις* = ἡ Κωνσταντινούπολις. *Ὁ Ἅγιος* = ὁ ἅγιος *Σπυρίδων* ἐν Κερκύρᾳ, ὁ ἅγιος *Γεράσιμος* ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος *Διονύσιος* ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται *σχῆμα κατ' ἐξοχήν*, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῷ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται

περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἤτοι) *ἐξαιρετικῶς.*

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἤτοι, ἐνῷ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτι τι κακόν: *εὐήθης* = μωρός, ἐνῷ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθὸς ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἤτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῇ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἕν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῇ ἕν πρόσωπον ἢ ἕν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὠνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἤτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ *μὲν διὰ τῆς στενώσεως* διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικοὺς κλπ., ἡ *δὲ διὰ τῆς φθορᾶς* διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικήν. Οὕτως α΄) ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι **εἰς τὸ ἄστυ** - ἔρχομαι **ἐκ τοῦ ἄστεως,** ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν *κωμῶν* αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἤτοι πόλις, εὐκόλως ἠννόουν περί τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις *τὸ ἄστυ* ὡς ἰσοδύναμος μὲ τὴν λέξιν *Ἀθῆναι.* Ὁμοίως β΄) ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι *οἱ εὐθεις* (=οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι), εἶναι συνήθως *ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην*, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἁπλοῖ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§187. Ἐκ τῆς, ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτούν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἤτοι οἱ διάφοροι *λεκτικοὶ τρόποι.*

1) Τὸ *σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή.*

Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α΄) τὸ ἕν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: *Ὁ* **Συρακόσιος** *πολέμιος* **τῷ Ἀθηναίῳ** (=οἱ Συρακόσιοι - τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. *Χαίρεται ὁ*

Τοῦρκος *στ' ἄλογο κι ὁ* **Φράγκος** στὸ καράβι).

β΄) *τὸ μέρος ἑνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου* ἢ τἀνάπαλιν: *ἴθι* **στέγης** *εἴσω* (=οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. *Κάθε* **κλαδὶ** *καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο* κλπ.).

γ΄) ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: *τατέθεντο* **τὸν σίδηρον** (=τὰ ὅπλα) Θ. (πρβλ. *Νὰ τρώῃ ἡ σκουριὰ* **τὸ σίδερο** *καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο*).

δ΄)*το παράγον κάτι τι* αντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ*: πλῆσον κρατῆρα* **μελίσσης** (=μέλιτος) Σοφ.

2) *Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή*. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α΄) *ὁ ποιήσας* κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὅμηρος, Ἡσίοδος (=τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). *Δημοσθένης* (=οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. *ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα* τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β΄) *ὁ ἐφευρὼν* κάτι τι ἢ *κύριος* ἑνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: *σπλάγχνει ὑπείρεχον* **Ἡφαίστοιο** (=*τοῦ πυρός*, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομίζετο ὁ Ἥφαιστος) Ὅμ. (πρβλ. *Συνεννοοῦνται μὲ* **τὸν Μαρκόνη** = μὲ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ΄) τὸ *περιέχον* ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τἀνάπαλιν: *ἐς δάκρυα ἔπεσε* **τὸ θέητρον** (=οἱ θεαταί) Ἡρόδ. *ἐπυνθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν* **εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν** (=εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρί) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν* **τραπέζι** = φαγητά).

δ΄) *τὸ ἀφῃρημένον* ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τἀνάπαλιν: **νεότης πολλὴ** *ἦν ἐν Πελοποννήσῳ* (=νέοι ἄνδρες) Θ. **ὁμηλικίη** *ἐστὶν ἐμοὶ* (=ὁμῆλιξ) Ὅμ. *λῆρος* (=ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τὄχει καμάρι ἡ* **λεβεντιὰ** = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε* **μιὰ ἡλικία** *μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ *ἀντονομασία*. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἑνὸς κυρίου ἢ προσηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἤτοι λαμβάνεται

α΄) τὸ *πατρωνυμικόν*: *Πηλεΐδης* = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β΄) ἡ *περίφρασις*. ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιοτάτην καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ἰδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: **ὦ παῖ** *Ἱππονίκου* (=ὦ Καλλία) Πλ. *ὁ τῆς Τροίας* **πορθητὴς** (=ὁ Ὀδυσσεύς). **βίη** *Ἡρακληείη* (=ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πρβλ. **Ὁ γυιὸς** *τῆς καλόγριας* = Ὁ Καραϊσκάκης. **Ἡ ἐξοχότης** σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ *ἀντίφρασις*. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἕν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἡ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἴδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α΄) ἡ *λιτότης*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: *οὐχ ἥκιστα* (=μάλιστα), *οὐκ ἀγνοῶ* (=γιγνώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα* **ὄχι λίγα** *γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β΄) ἡ *εἰρωνεία*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: *ὡς* **ἡδὺς** *εἶ!* (ἀντὶ: ὡς *ἀηδὴς εἶ*) Πλ.

γ΄) ὁ *εὐφημισμός*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἕνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισιδαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις η φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων: *Εὐμενίδες* (=αἱ Ἐρινύες). **Εὔξεινος** *πόντος*. (Πρβλ. *τὸ γλυκάδι = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ.).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. *πάσχειν* ἁπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν, ναυαγεῖν, ἡττᾶσθαι* κ.τ.τ: *μή τι ναῦς πάθῃ* (=μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ *ὑπερβολή*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ σύνηθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἕν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: **πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς** *λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. **σὰ δυὸ βουνὰ** *εἶναι οἱ πλάτες του*, **σὰν ·κάστρο** ἡ κεφαλή του).

6) Ἡ *ἀλληγορία*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: **κυάμων** *ἀπέχεσθαι* (μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· *οἱ κύαμοι* ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι* **μελανούρων** (=μὴ ὁμιλεῖν *κακοῖς ἀνθρώποις*) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. **ἄναψε ὁ** *γιαλὸς καὶ κάηκαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλην ὀργήν. **Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του** ὁ Ἅι Νικόλας = *ἐχιόνισε* τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ

ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α΄ 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΔ΄, 1966 (V) - ΑΝΤ. 15.000 - ΣΥΜΒ. 1387/28-4-66 - 1389/29-4-66
Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία: ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο. Ε. - Φιλαδελφείας 4 - ΑΘΗΝΑΙ